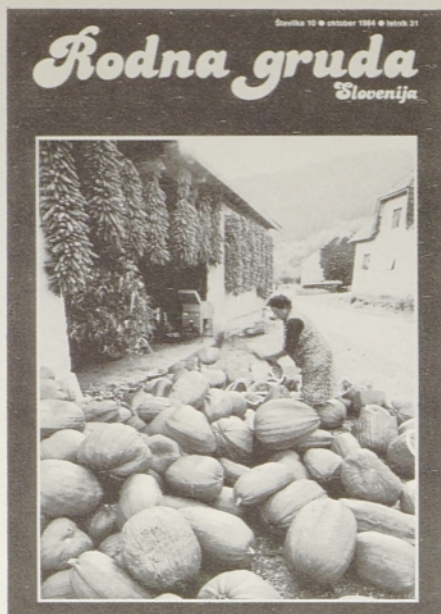

Rodna gruda

Slovenija

Slika na naslovni strani:
Bogata jesen, Jezero pod Krimom

Foto: Janez Zrnec

Vaša pisma	2
Dogodki	4
Jugoslavija in svet, Gospodarske novice	6
Predstavniki SNPJ in PSA v domovini	8
Gostoljubna tisočletna Loka	10
Ohcet v Ljubljani – tudi z izseljenci	12
Pesem je izročilo dedov	13
Lipa raste v Ontariu	14
Nagelj, ki ne ovne	15
Slovenski športniki iz Kanade v Sloveniji	16
Pogovori ob 90-letnici KSKJ	17
Po Sloveniji	18
Turistični vodnik	19
Naravni zakladi Slovenije	21
Slovenija v mojem objektivu – Charlotte Anderson	22
Črtice iz zgodovine Slovencev	24
Črni panter – grb Karantanije	26
Vitez samote	27
Umetniška beseda – Samo Kuščer	28
Mladim po srcu	30
Vaše zgodbe – Pavel Šimac: Na divjih rekah Bolivije	32
Naši po svetu	34
Od Porabja do Čedadada	38
Nove knjige	39
Materinščina	40
Mislimo na glas	42
Filatelija, Vaš kotichek	43

Revija za Slovence po svetu
Magazine for Slovenes abroad
Revista para los Eslovenos por el mundo

Izdaja

Slovenska izseljenska matica
Ljubljana, telefon 061/210-732

Naslov

61000 Ljubljana Cankarjeva 1/II, p. p. 169, Slovenija, Jugoslavija
Telefon uredništva 061/210-716
Telefon uprave 061/210-757

Glavni in odgovorni urednik

Jože Prešeren

Urednik

Ivan Cimerman

Oblikovanje

Janez Reher, Franc Valetič

Uredniški odbor

Zvone Kržišnik, Tadej Labernik, Marko Pogačnik, Jože Prešeren, Meta Vajgl, Matjaž Vizjak

Izdajateljski svet

Mitja Vošnjak (predsednik), Rado Genorio, Andreja Kmecl, Anna Krasna, Milan Pogačnik, Drago Seliger, Mila Šenk

Prevajalci

Alberto Gregorič (španščina), Milena Milojevič-Sheppard (angleščina)

Revija izhaja vsak mesec

Letna naročnina

Jugoslavija 330 din, Avstrija 170 Asch, Avstralija 10 aus. \$, Anglija 6 Lstg., Belgija 420 Bfr, Danska 80 Dkr, Finska 48 FM, Francija 60 FF, Nizozemska 27 Hfl, Italija 13.000 Lit, Kanada 13 can \$, ZR Nemčija 25 DM, Norveška 65 Nkr, Švedska 60 Skr, Švica 20 Sfr, ZDA – U. S. A. 11 US \$, Južnoameriške države 11 US \$.

Avionska naročnina

Severna Amerika 20 US \$ ali 24 can \$, Južna Amerika 22 US \$, Avstralija 20 aus \$

Plačilo naročnine

Dinarski tekoči račun: 50100-678-45356
Devizni račun: 50100-620-107-257300-2818/5
pri Ljubljanski banki – Plačilo je možno tudi po mednarodni poštni nakaznici ali s čekom, naslovljenim na »Slovenska izseljenska matica« v priporočenem pismu.

Poštnina plačana pri pošti 61102 Ljubljana

Tisk

ČGP Delo, Ljubljana

Oproščeno prometnega davka po pristojnem sklepu št. 421-1/173 z dne 24. VII. 1973

od kod
smo doma

where are
we from

de donde
somos

Nekaj o harmoniki in godcih

Harmonika je danes povsod na Slovenskem, razen v Reziji, najbolj razširjeno in najbolj priljubljeno glasbilo. Največkrat je to solistično glasbilo, lahko pa se mu pridružijo še gosli, klarinet, bas ali katerikoli drug instrument. Za harmoniko so znani še drugi izrazi kot n. pr.: orgle, meh, mehe (Štajerska, Primorska), fude (Prekmurje), plonarca (Tržaško), frajtonarca itd.

Harmonike so nastale v drugi polivici prejšnjega stoletja. To glasbilo je prav kmalu (še posebno v letih okoli I. svetovne vojne) izpodrinilo in nadomestilo druge instrumente, saj je bilo pripravnejše in glasnejše. Vedeti je namreč treba, da je instrumentalna glasba na Slovenskem praviloma zvočna spremljava plesa. Glasbena spremljava plesa pa mora biti taka, da jo bodo plesalci slišali. Harmonike so zaradi dobroslišnega in prodornejšega zvoka ter možnosti igranja melodije in spremljave z basi hkrati prevzele vlogo kar več glasbil. Harmonikar lahko kar sam zaigra dobro glasbeno spremljavo k plesu (za svatbo ali druge priložnosti). In ne nazadnje: en sam godec tudi manj stane kot pa trije ali več godcev.

Harmonike v glavnem delimo v dve skupini: kromatične in diatonične. Bistvena razlika je v tem, da se pri kromatični harmoniki, ki je lahko klavirska, to se pravi s klaviaturo za desno roko ali na gumbe, oglasi na določeno tipko ali prijem vedno isti ton, pa naj meh raztegemo ali stisnemo. Igramo lahko vse durovske in molovske načine. Te harmonike imajo navadno tudi po več registrov za spreminjanje barve zvoka, tako v basovskem območju kot še bolj na desni melodični strani instrumenta. Pri diatonični harmoniki vseh prej naštetih posebnosti ni. Tako lahko igramo le durovske načine (največ pet), prosta modulacija je skoraj nemogoča, v

molovskem načinu pa je zelo težko igrati. Ko meh raztegemo ali stisnemo, se za določeno tipko ali prijem oglašča različen ton. Tehnika igranja je nekoliko drugačna. Godec mora bolj premišljeno uporabljati meh, zakaj nekatere tone lahko zaigra le tedaj, če meh raztegne, druge pa, če meh stisne.

Naši ljudski godci igrajo izključno na diatonične harmonike, ki so drugod malo v rabi oziroma sploh neznane. Diatonična harmonika je lahko uglasena »po slovensko« ali ima »nemško« uglasitev. Razlika je le v posebni razvrstitvi tonov na desni, melodični strani glasbila. Po zadnji vojski so se kajpak razširile tudi kromatične, predvsem klavirske harmonike, ki jih pa naši ljudski godci niso sprejeli in jih ne uporabljajo. Diatonične harmonike so bile tudi cenejše od kromatičnih in tako lažje dosegljive tudi za manj premožne. Vemo, da so bile in so še razne delavnice, kjer so izdelovali diatonične harmonike. Zaradi enostavnejše izdelave je tudi bolj pripravna in so jo godci, kadar je bilo to potrebno, sami popravljali, spretnejši so si jo celo sami izdelali ali sestavili.

Naš čas, z vsemi slabimi in dobrimi pridobitvami, bo prav gotovo spreminjal in morda tudi spremenil podobo ljudskega godca. Vsekakor pa so imeli in še imajo zelo pomembno vlogo pri ustvarjanju in oblikovanju naše glasbene kulture. Čeprav nekateri glasbeniki večkrat zviška gledajo na harmoniko in pomilovalno govorijo o njej in o ljudskih godcih-harmonikarjih, je prav ta navadna diatonična harmonika naša slovenska posebnost in brez nje si slovenske ljudske instrumentalne glasbe od začetka 20. stol. do danes sploh ne moremo misliti.

urednik
vam

vaša
pisma

Stare sanje, nova obzorja. Tako so uredniki Prosvete zapisali v naslov uvodnega prispevka posebne izdaje, ki je izšla ob ameriškem delavskem prazniku, ki so ga praznovali prve dneve septembra. Uvodnik omenja tihe, skromne želje tistih naših ljudi, ki so pred skoraj stotimi leti iz Slovenije odhajali v svet za boljšim kosom kruha, pa nova, široka obzorja, ki jih je dosegla največja slovenska bratska organizacija – Slovenska narodna podporna jednota v prizadevanjih za lepše in bogatejše življenje priseljenih delavcev v osemdesetih letih svojega obstoja. Simbol teh novih, širokih obzorij ponosno ponazarja tudi naslovna fotografija: slovenski alpinist Viki Grošelj je zastavico z značko SNPJ razgrnil tudi na vrhu ene najvišjih gora na svetu – na Manasluju v himalajskem pogorju!

Ta organizacija torej prav ob svojem visokem jubileju dosega enega svojih vrhuncev, hkrati pa išče nove smeri delovanja, če želi še vedno napredovati in vzdrževati stike s kar najširšim krogom potomcev slovenskih izseljencev v ZDA oziroma z ameriški Slovenci na splošno. O nekaterih novih smereh so nas predstavniki te organizacije seznanjali tudi med svojim letošnjim obiskom Slovenije o čemer poročamo posebej.

Vse te širjave slovenstva pa lahko gledamo tudi z drugačnih vidikov: na olimpijskih igrah v Los Angelesu je bil vsaj med ameriški športniki v središču pozornosti izredno nadarjen telovadec, ki je svoji domovini priboril več medalj – Peter Vidmar, ki je očitno slovenskega rodu. Konec koncev so tudi te medalje slovenske, Slovenci si jih lahko »prisvojimo«, ponosni smo na dosežke naših ljudi kjerkoli po svetu. In zanimivo je, da nam v zadnjem času skoraj vsaka olimpiada odkrije tudi nekaj »slovenskega«. Spomnimo se tudi slovenskih prednikov ameriškega zlatega drsalca z olimpiade v Lake Placidu Erica Heidenpa pa še koga.

Kam vse še niso segli »udi« našega narodnega telesa? Kje vse bomo še odkrili izjemne dosežke pripadnikov našega majhnega a žilavega naroda.

Jože Prešeren

Natečaj »Naše steze«

V imenu vseh Slovencev, ki so prejeli vaša lepa knjižna darila za svoja dela, poslana na natečaj »Naše steze«, se vam iskreno zahvaljujem. Naj vam povem še, da je bila Slovenija edina jugoslovanska republika, ki je pravočasno poslala ta darila. Komisija slavistov z univerze Monash izbira najboljša dela, ki bodo zaslužila objavo v posebnem zborniku. Od Slovencev sta poleg mene sodelovala še B. Pribac in P. Košak.

Vsak prvi petek v mesecu imamo literarni večer, za katerega se pripravi vsakič drug in razpravljamo o enem ali drugem književniku. V juniju sem bila na vrsti jaz in sem govorila o našem Janezu Menartu. Me ne so tudi določili za urednika slovenskega dela našega zbornika. Upam, da mi bodo pri tem delu pomagali tudi drugi člani.

Ivanka Škof, Altona, Melbourne, Avstralija

Pozdrav iz domače vasice

Šele letos sem naročnica revije Rodna gruda, katero preberem prav vso. Opažam, da se v uredništvu zelo trudite, da ugodite našim rojakom po svetu, da jim nudite košček naše lepe Slovenije.

Ob raznih člankih opažam, da je vsak, ki se oglašja s pismom v reviji, tesno povezan z rodno grudo. Vsak, zlasti starejši, ima v njej svoje korenine. Kljub ugodju, ki ga ima morda v tujini, se vsak rad vrača nazaj v rodni kraj, če ne osebno, pa vsaj v mislih.

Doma sem z Gorenjske, iz vasice Bukovščice, v katero smo prav te dni dobili asfaltno prevleko, kar je za nas velika pridobitev. Seveda smo z veseljem prispevali za to pridobitev tudi vsi prebivalci.

V eni zadnjih števil Rodne grude sem prebrala članek, v katerem naša rojakinja Angela Bischof z možem iz Mesa, ZDA, pošilja pozdrave tudi nama in se ji prav lepo zahvaljujeva ter ji vračava pozdrave iz domače vasice.

Prav tako pozdravljam tudi domačinki Ivano Peternelj in njeno hčer Ivanko Cankar z družino, ki živijo nekje v Cleavelandu.

Jerca Šolar, upokojenka, Bukovščica

Podljubelj

Poravnavam moj dolg za naročnino Rodne grude s Slovenskim koledarjem. Upam, da s plačilom nisem preveč zakasnil. Prilagam vam tudi nekaj fotografij, da boste videli, kako je pri nas v Kanadi.

Moj rojstni kraj je Podljubelj nad Trzičcem. Če boste hodili kaj tam gori, bi zelo rad videl, če bi v Rodni grudi objavili kako fotografijo. Pozdravljam vse uredništvo in vse Slovence po svetu.

John Rožič, Red Deer, Alta, Kanada

Izpiranje zlata v reki Red Deer – John Rožič. Zlata, pravi naš dopisnik, v reki skoraj ni, za kratek čas pa je to vendar prijetno opravilo.

Dobra mačeha

Želim se vam zahvaliti za vaš trud in delo, katerega nam izkazuje v vsaki reviji Rodne grude. Težko mi je opisati radosti in veselje vsakokrat, ko prejmem Rodno grudo. Vsakokrat dobim veliko domotožje po naših domačih krajih, ljudeh in materinem jeziku.

Nikar ne mislite, da sem ne-srečna v novi domovini. Ta tu-jina mi je dobra mačeha, imam lep dom in družino in vse, kar potrebujem. V srcu pa sem še vedno razdvojena, imam občutek, da živim med dvema različnima svetovoma. Domovina je kot mati, ki jo človek vse življenje nosi v srcu, in je ne more nikoli pozabiti.

Anita Barwa, Seaton, Južna Avstralija

Folklorama v Winnipegu

Slovenska folklorama v Winnipegu je tudi letos izredno uspela, prikazana je bila tudi na televiziji. Jaz sem bila še posebno vesela, ker so bile prikazane tudi idrijske čipke, ki sem jih klekljala tudi sama. Prikazano je bilo tako živo, da bi se poznala tudi vsaka najmanjša napaka. Na folklorami imam vedno polno gledalcev, ki občudujejo idrijske čipke. Vsi, ki si ogledujejo moje delo, pravijo, da ne bi verjeli, da je narejeno ročno, če me ne bi videli osebno. Tako, vidite, smo tudi Slovenci v Winnipegu aktivni, čeprav nas tukaj ni veliko, vendar radi pokažemo tujcem, od kod smo doma.

Anica Žen, Wpg., Man., Kanada

Ljubezen in spoštovanje

Rad bi, če bi mi Rodno grudo pošiljali letalsko, ker ima drugače dva ali tudi tri mesece zamude. Rodno grudo imam zelo rad, ker nas družijo, povezuje in je brez vsake propagande. Jaz sem bil vzgojen doma, kjer so nas učili v šoli ljubezni in spoštovanja do vsakogar, ne glede na barvo ali raso. Zato ne morem razumeti nekaterih naseljencev tukaj.

Rojen sem bil na Primorskem, v Brdih, v vasi Krasno, kjer imamo zgodnjo, toplo, dolgo, čudovito pomlad. Tukaj v Kanadi sploh nimamo pomladi. Nenadoma preide zima v poletje, to je zame najhujše. Od februarja pa do začetka junija zelo trpim.

Zahvaljujem se vam za vaše naporno delo in vam želim, da bi ustvarjali še dolgo vrsto let.

Peter Drnovšek, Toronto, Kanada

Leskovec

Z velikim veseljem prejemo to prekrasno revijo Rodno grudo. Res ste vse pohvale vredni, ker iz nje izvemo dosti novega in zanimivega. Prekrasne so fotografije slovenske pokrajine, tako si jih lahko vsaj na slikah ogledamo, saj prej za to nismo imeli veliko priložnosti. Prosila bi vas, da bi ob priliki objavili tudi kako fotografijo mojega rojstnega kraja Leskovec pri Ptujju.

Angela Povh, Melbourne, Avstralija

Slovenski družabni klub

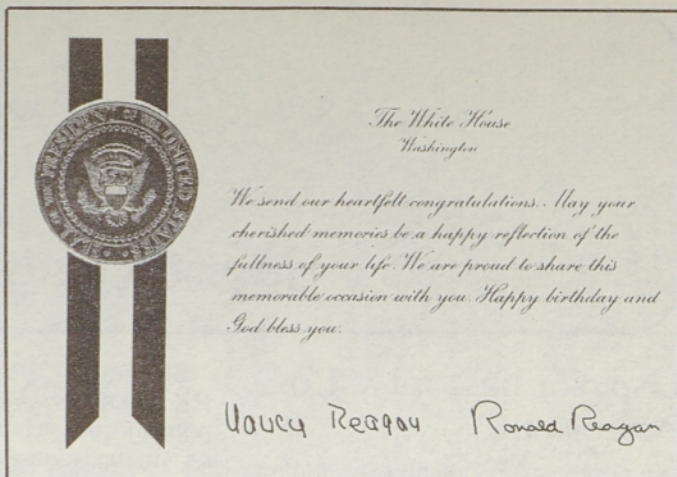
Revijo dobivam redno in jo z veseljem prelistam. Posebno so zanimive novice o tem, kako se imajo Slovenci drugod po svetu. Tudi tukaj na sončni Floridi lepo napredujemo. V New Smyrni in bližnji Samsuli je precej naših ljudi. V Samsuli je društvo št. 603, ki pripada Slovenski narodni podporni jednoti. Tam je tudi klub upokojencev. V Smyrni imamo slovenski družabni klub, ki je bil ustanovljen pred 20 leti. Lani je bila ustanovljena tudi slovenska čitalnica, ki lepo napreduje. Kako pa bo v prihodnosti, bomo pa še videli. Stari se moramo pač pripraviti na romanje v večnost. Mlada generacija pa živi drugače in mi imamo lahko le upanje, da nam bo sledila.

Starejši se radi pomerimo v balinanju, najboljši pa je naš Jaka. Njegov bratranec je stalni sodelavec Rodne grude Janko Moder, ki piše o materinščini. Med vsemi nami vlada prijateljstvo, to je dokaz, da ni še ves svet izpriden, da je še veliko dobrih ljudi na svetu, ki ti radi pomagajo v sili. V marcu letos mi je odzvonilo že 88 let!

Frances Glazer, New Smyrna Beach, Fla., ZDA

Zahvala Slovenski izseljenski matici

Z veseljem sem sprejel vaše cenjeno priznanje mojemu delovanju za ohranitev slovenske etnične identitete in kulturne dediščine med slovenskimi izseljenci in njihovimi potomci v Ameriki ter za prijateljsko povezovanje med rojstno domovino Slovenijo in Jugoslavijo in novo domovino.

V aprilu je – kot smo poročali v aprilski številki – slavila stoletnico rojstva Marija Žagar, ki skupaj s hčerko Jennie in zetom Martinom Matjanom živi v Forest Cityju, Pa; ZDA. Slavljena je ob jubileju prejela številne čestitke, med katerimi je bila tudi čestitka ameriškega predsednika Ronalda Reagana in njegove žene Nancy. Na sliki: stoletnica Marija Žagar, za njo pa stojita hčerka Jennie in zet Martin Matjan.

V posebno zadoščenje mi je, da mi je diplom osebno podelila zaslužna narodna voditeljica Vida Tomšič, ko se je mudila na slavu ob 50-letnici Progressivnih Slovk Amerike v Clevelandu.

Kljub jezikovnim zaprekam tretja in četrta generacija slovenskega rodu še vedno neguje slovensko kulturo v folklori in

pesmi. Pri tem nam pomaga kulturna povezava in izmenjava s starim krajem in čutimo, da smo dosegli spoštovanje mnogih drugih narodnosti, ki z njimi enakopravno sodelujemo. Pri vsem tem ima velike zasluge tudi Slovenska izseljenska matica.

Louis Kaferle, Cleveland, Ohio, ZDA

dogodki

Uspešni nastopi v Los Angelesu

Jugoslovanski športniki so na olimpijskih igrah v Los Angelesu v 17 športnih panogah skupno osvojili 18 kolajn, od tega 7 zlatih, 4 srebrne in 7 bronastih. To je bil doslej največji uspeh jugoslovanskih olimpijcev. Glede na osvojene kolajne je bila Jugoslavija na osmem mestu med 140 državami, ki so sodelovale na olimpijskih igrah v Los Angelesu.

Najuspešnejši v jugoslovanski olimpijski odpravi so bili rokoborci in boksarji, kolajne pa so dosegli rokometaji – ženske in moški, košarkarji, vaterpolisti, nogometaši in kanuisti.

Poročevalci z olimpijskih iger v Los Angelesu so poročali še posebej tudi o izredno lepem sprejemu, ki so ga našim olimpijcem pripravili naši izseljenci, ki živijo v Kaliforniji, pa tudi o tem, da so naši rojaki oziroma potomci naših rojakov osvojili precej kolajn tudi v reprezentancah nekaterih drugih držav. Največ pozornosti je seveda vzbudil ameriški telovadni šampion Peter Vidmar, ki je očitno slovenskega porekla. Pričakujemo, da bomo v prihodnji številki lahko objavili neposreden zapis enega od slovenskih novinarjev z olimpiade v Los Angelesu.

Deveto srečanje slovenskih društev v Moravcih

Na 9. srečanju slovenskih društev iz zahodne Evrope, ki je bilo 12. avgusta v Moravcih pri Murski Soboti, se je zbralo okrog 4.000 članov 46 slovenskih društev iz zahodne Evrope, njihovih družinskih članov in drugih obiskovalcev.

Srečanje se je začelo z javno radijsko oddajo, v kateri so se s kulturnim nastopom predstavili otroci naših delavcev na delu v tujini, odprta je bila knjižna razstava, na pogovorih o dejavnosti, uspehih, načrtih in tudi o težavah slovenskih društev v zahodni Evropi pa so njihovi predstavniki odkrito spregovorili na posebnih razgovorih. Posebno pozornost so posvetili vzgoji in izobraževanju mlade generacije.

Slavnostni govornik, predsednik RK SZDL Slovenije, France Šetinc, je pohvalil ustvarjalnost naših rojakov na tujem, njihov patriotizem in pomembno poslanstvo miru in prijateljstva.

Naslednje, deseto srečanje slovenskih društev, ki delujejo v zahodnoevropskih državah, naj bi bilo čez dve leti v Ljubljani.

Hayden v Jugoslaviji

V avgustu je bil na uradnem obisku v Jugoslaviji avstralski zunanji minister William Hayden, ki se je z jugoslovanskim zunanjim ministrom Raifom Dizdarevičem pogovarjal o sodobnem razvoju mednarodnih političnih in ekonomskih razmer, beseda pa je stekla tudi o pomenu in vlogi jugoslovanskih izseljencev v Avstraliji.

Maroltovci so plesali v Kanadi

V juliju in avgustu je gostovala v Kanadi Akademski folklorna skupina France Marolt iz Ljubljane. V 21 dneh, kolikor je trajala njihova turneja, so imeli petindvajset nastopov.

Osrednja pozornost na tej turneji je bila posvečena mednarodnemu folklornemu festivalu v Drummondvillu, na katerem je sodelovalo 16 folklornih skupin iz 15 držav, sodelovala pa je tudi v okviru poletnega festivala v Montrealu in na različnih prizoriščih v Ottawi.

Ker se je skupini iznenada ponudila možnost za to gostovanje v Kanadi, ni bilo mogoče organizirati posebnega srečanja z našimi izseljenci, kljub temu pa je prišlo do nekaterih prisrčnih stikov z njimi.

Končana poletna šola slovenskega jezika

S slovesnim sprejemom za vse udeležence, ki ga je v hotelu Creina v Kranju priredila Slovenska izseljenska matica, je bila v petek, 10. avgusta končana letošnja poletna šola slovenskega jezika, ki je posebej namenjena potomcem slovenskih izseljencev. Letos se je vpisalo v to šolo 74 udeležen-

cev iz 13 držav – iz Avstralije, Argentine, Kanade, ZDA, Avstrije, Anglije, Francije, Grčije, Italije, Nizozemske, Švice, Švedske in ZR Nemčije.

Udeleženci šole so imeli 80 ur jezikovnega pouka v šestih skupinah, na daljših in krajših izletih po Sloveniji pa so spoznavali tudi naravne lepote naše dežele ter številne kulturne znamenitosti.

Obširnejšo reportažo o poletni šoli bomo objavili v prihodnji številki Rodne grude.

Olajšave za tuji kapital

Zvezna vlada je sprejela osnutek zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o vlaganju sredstev tujih oseb v domače delovne organizacije. S predlaganimi spremembami je znatno poenostavljen postopek za odobravanje sporazuma o tujih vlaganjih.

Višji gospodinjski standard

Preskrbljenost jugoslovanskih gospodinjev z gospodinjskimi aparati se nenehno izboljšuje, saj je imelo po podatkih zveznega statističnega zavoda skoraj 93 jugoslovanskih gospodinjev različne gospodinjske stroje. Najbolje so v tem pogledu opremljena slovenska gospodinjstva, najslabše pa gospodinjstva na Kosovu.

Festival jugoslovanskega filma na Nizozemskem

V dneh od 2. do 22. oktobra bo v Amsterdamu na Nizozemskem festival jugoslovanskega celovečernega filma. Predvajali bodo 15 filmov, posnetih v zadnjih desetih letih. Posebne projekcije bodo organizirali tudi v nekaterih drugih mestih na Nizozemskem.

Mednarodna konferenca v Ljubljani

V organizaciji »skupine 77« je bila v mednarodnem centru v Ljubljani druga konferenca direktorjev agencij držav v razvoju za mednarodno tehnično sodelovanje. Konference, ki je bila obenem prvi uradni sestanek »skupine 77« v naši državi, se je udeležilo okrog 50 predstavnikov iz 25 držav v razvoju. Konferenca je trajala do 3. avgusta.

»Galerija revolucije«

V preurejenih prostorih baročne hiše na Mestnem trgu 10 v Ljubljani so v

Juliju odprli nov razstavišni prostor, ki so ga imenovali »Galerija revolucije«. Ta kulturni prostor je namenjen predstavljanju likovnih del, tiskov, brošur, knjig, letakov idr., ki so povezana s predvojnimi socialnimi in revolucionarnimi gibanji, z narodnoosvobodilnim bojem in njegovimi poznejšimi upodobitvami. Večino od 85 del, ki so bila razstavljena na prvi razstavi nove galerije, je poklonil akademik Božidar Jakac.

Airbusi za Inex-Adria

Generalni direktor Inex-Adria avioprometa Janez Kocjančič in predsednik industrijske družbe Airbus Bernard Lethier sta v juliju podpisala pogodbo, s katero se je ljubljanska letalska družba zavezala, da bo z naročilom petih letal sodelovala pri projektu evropske letalske industrije Airbus 320.

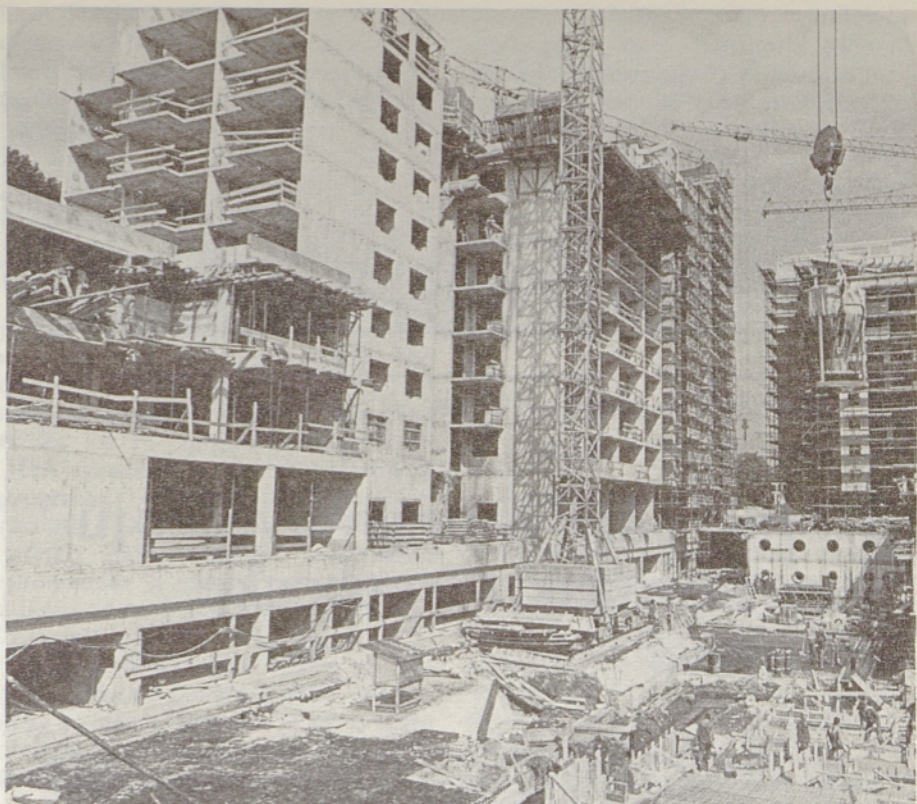
Letalo s 180 sedeži naj bi prvič vzletelo leta 1989, projekt pa pripravljajo družbe iz Francije, ZR Nemčije, Velike Britanije in nekaterih drugih držav. Vrednost sklenjenega posla je 250 milijonov dolarjev. Pri izpeljavi evropskega letalskega programa bodo sodelovala tudi jugoslovanska podjetja Iskra, Soko, Elan in druga. Delež jugoslovanskih podjetij naj bi dosegel polovico vrednosti pogodbe med Airbusom in Inex-Adrio.

30. vinski sejem v Ljubljani

Na 30. mednarodnem vinogradniško-vinarskem sejmu v Ljubljani je mednarodna ocenjevalna komisija ocenila 1361 vzorcev. Podelila je šest naslovov ŠAMPION 1984, 152 velikih zlatih, 338 zlatih in 583 srebrnih medalj. V močni mednarodni konkurenci si je priborila naslov ŠAMPION 1984 tudi Zlata radgonska penina 1981, proizvod Kmetijskega kombinata Gornja Radgona.

Na tem sejmu je sodelovalo tudi 31 zasebnih vinogradnikov, ki so poslali v oceno 64 vzorcev, včlanjeni pa so v Zvezo prijateljev kakovostnih vin Slovenije.

Najboljši med njimi je nedvomno Stanko Čurin iz vasi Kog nad Središčem ob Dravi. Na dveh letošnjih sejmih v Gornji Radgoni in Ljubljani je dobil celo štirinajst zlatih medalj. Njegov laški rizling pozne trgatve je dobil na sejmu v Ljubljani veliko zlato medaljo, beli burgundec pozne trgatve pa veliko zlato medaljo in naziv šampiona – kot najbolje ocenjeno vino na radgonskem sejmu.

Stanovanjska zidava blizu središča Ljubljane – novo stanovanjsko sosesko zidajo blizu stare cerkve v Šiški.

Foto: Janez Zrnc

Kulturna organiziranost Slovencev v Italiji

Slovenci v Italiji so organizirani predvsem v treh vrstah združenj, organizacij: v izrazito slovenskih; v strankah, kjer delujejo Slovenci in v državnih ustanovah, ki so namenjene Slovincem.

Izrazito slovenske organizacije so skoraj vse vključene v Slovensko kulturno gospodarsko zvezo (SKGZ) ter v Svet slovenskih organizacij (SSO), ki se opira največ na edino stranko, ki zbira samo slovenske glasove – na Slovensko skupnost. Ostali Slovenci na Tržaškem in Goriškem volijo predvsem predstavnike v KPI in PSI (Socialistično stranko). Samo ti dve stranki imata nekaj kulturnih dejavnosti, ki so nemenjene Slovincem, to je tisk in kulturne krožke. Država vzdržuje šole s slovenskim učnim jezikom in slovensko radijsko postajo.

Večina tradicionalnih prosvetnih in specializiranih novoustanovljenih društev je včlanjena v tri kulturne ustanove: članica SKGZ – Zveza slovenskih kulturnih društev in Slovenska prosveta (za Tržaško) ter Zveza slovenske katoliške prosvete (za Goriško), obe članici SSO.

Na Tržaškem deluje 40, na Goriškem 20 in v videmski pokrajini 10 prosvetnih ruštev. Nekatera so zelo močna, druga imajo le pevski zbor in slično. V posameznih vaseh delujejo vzporedno Katoliška in levo usmerjena društva; mladi so ponekod ustanovili krožek ali društvo.

Na gledališkem področju je najpomembnejše Slovensko stalno gledališče. Samostojno delujejo še štiri amaterske skupine in prav toliko kabaretnih ter še ena – lutkovna; kot odseki prosvetnih društev pa še devet amaterskih skupin.

Goriški Slovenci so letos ustanovili prvo specializirano društvo za filmsko kulturo, poleg dveh že ustanovljenih.

Mladi se združujejo v mladinskih odsekih pri društvih in župniščih ter v taborniških in skavtskih organizacijah, ki se družijo na skupnih taborjenjih.

Pesem in ples sta najmočnejši vezi, iz roda v rod. V vseh treh pokrajinah, kjer živijo Slovenci v Italiji, deluje pet samostojnih folklornih skupin ter pet folklornih društev in odsekov. Med njimi sta najbolj znani tržaška »Stu ledi« in rezijanska skupina.

Najštevilnejši so pevski zbori, ki jih je okrog 39. Poleg teh je še 20 samostojnih zborov ali zborovskih dejavnosti v različnih društvih. Tem se pridružuje še okrog 10 cerkvenih pevskih zborov in prav toliko šolskih.

Glasbena dejavnost Slovencev v Italiji se odvija na dveh zasebnih glasbenih šolah, ki imata več podružnic v treh pokrajinah. Imajo še sedem samostojnih godb na pihala in tri godbe v odsekih prosvetnih društev. Mladi lahko prisluhnejo devetim modernim glasbenim ansambлом, deset ansamblov pa se ukvarja z narodno zabavno glasbo. Raste tudi rod popevkarjev in popevkaric ter solistov. Klasično glasbo izvajajo štirje ansambli.

Poleg dveh osrednjih kulturnih domov v Trstu in Gorici imajo na razpolago še okrog 50 stavb in prostorov, kjer se odvija kulturno življenje.

Korak bliže k uravnovešenju jugoslovansko-francoske menjave

Blagovna menjava med Jugoslavijo in Francijo poteka letos v znamenju prizadevanj Jugoslavije, da zmanjša svoj primanjkljaj nasproti Franciji. Rezultati jugoslovanskih naporov so že vidni. Kakor poroča Tanjug, je jugoslovanski izvoz v Francijo v prvih petih mesecih 1984 narasel za 26 odstotkov, in sicer na vrednost 118,3 milijona dolarjev, medtem ko je bil uvoz nespremenjen – pri 139 milijonih dolarjev. Jugoslovanski izvozniki računajo, da se bo izvoz v Francijo v letošnjem letu povečal za 23 odstotkov, medtem ko naj bi uvoz rahlo nazadoval. Ta predvidevanja temeljijo na lanskoletnem poteku menjave. Blagovna menjava med dvema državama je namreč lani narasla po vrednosti za 0,8 odstotkov na 682,6 milijona dolarjev. Jugoslovanske dobave so se povečale za 46,7 odstotkov na 272,5 milijona dolarjev, jugoslovanski uvoz je padel za 16,6 odstotkov na 410,1 milijona dolarjev. Tako se je jugoslovanski primanjkljaj nasproti Franciji skrčil s 305,7 milijona dolarjev na 137,6; kritje uvoza z izvozom je doseglo 66,4 odstotka ter se je izboljšalo za skoraj 30 točk. To je za jugoslovanska prizadevanja vsekakor uspeh, saj je velik primanjkljaj v prejšnjih letih (v l. 1979 in 1980 je dosegel 500 milijonov dolarjev) zaviral nadaljnji razvoj trgovine in sploh gospodarske odnose med obema državama.

Okoli 45 odstotkov jugoslovanskega izvoza v Francijo se odvija v okviru dolgoročnih sporazumov o sodelovanju med avtomobilskimi industrijami dveh držav: jugoslovansko podjetje IMV z družbo Renault, UPIN s Peugeotom in Cimos s Citroenom. Jugoslovanski izvoz v Francijo zajema v glavnem stroje in avtomobilske dele ter prevozno opremo, medtem ko ostali del izvoza odpade na živino, sadje, les in pohištvo, medicinske in farmacevtske izdelke, tekstil, barvaste kovine itd.

Dolgoročno proizvodno sodelovanje je področje gospodarske povezave med državama, ki je najbolj napredovalo. V l. 1983 so registrirali štiri nove pogodbe o takšnem sodelovanju. Manj so dosegli na področju skupnih vlaganj, čeprav je bil sklenjen dogovor o opustitvi dvojnega obdavčevanja in zaščiti francoskih investicij v Jugoslaviji pred nekomercialnimi tveganji.

Sodelovanje na tretjih tržiščih je prav tako skromno; jugoslovanska podjetja so v glavnem izvajala montažna in gradbena dela, medtem ko je francoski partner dobavljal opremo. Boljše medsebojno spoznavanje proizvodne zmogljivosti bi vsekakor pripomoglo k večjemu uspehu na tem področju sodelovanja.

Slovin povečuje izvoz v ZDA

Izvoz je ena dominantnih poslovnih komponent Slovinu že od leta 1947, ko je bil ustanovljen predvsem kot izvoznik slovenskih vin. Doslej so največ izvažali v zahodno Evropo, z blagovno znamko Avia in prek dvostranskega sodelovanja s Coca-colo pa so v zadnjih štirih letih postale pomembno tržišče tudi Združene države Amerike.

Od lanske skupne Slovinove proizvodnje 850.000 hektolitrov vina so izvozili 450.000 hektolitrov, od tega kar 90 odstotkov na konvertibilno tržišče. Tretjino jugoslovanskega izvoza vin predstavlja Slovinov izvoz, s katerim so lani iztržili 21 milijonov dolarjev. Delež izvoza v ZDA je bil resda le 8 odstotkov skupnega, vendar je pomembnejše, da so se Slovinova vina z blagovno znamko Avia uveljavila na velikem, praktično nenasitnem ameriškem tržišču. Američani spijejo relativno malo vina, le 7,5 litra letno na prebivalca, kar je desetkrat manj kot recimo v Sloveniji. Vino je šele zadnje čase začelo izpodrivati pivo in močne alkoholne pijače, večje zanimanje Američanov za pitje vina pa je seveda priložnost za vse večje svetovne pridelovalce vin. Na ameriškem tržišču je okoli 27 odstotkov vin uvoženih in med izvozniki v ZDA so jugoslovanska vina na petem mestu. Slovinova Avia predstavlja 89 odstotkov celotnega jugoslovanskega izvoza vin v ZDA, prodaja Avie pa je v štirih letih naraščala poprečno za 55 odstotkov letno. Tako niso preoptimistične napovedi Slovinu, da bodo leta 1985 izvozili v ZDA 12 milijonov steklenic Avie, kar bi bilo trikrat več kot lani.

»Formula za uspešno prodajo vin v ZDA je v bistvu enostavna,« pravijo v Slovinu, »vendar zahteva veliko dela, znanja in sredstev za realizacijo.« Avio uvaža v ZDA firma Laureate, ki jo je ustanovila družba Coca-cola, najpomembnejši dosežek uvozne firme pa je široka distribucijska mreža za Avio v 23 ameriških zveznih državah. Vino iz Ljubljane konča pot v okoli 100.000 trgovinah širom po ZDA, in ko je vino v trgovinah, odloča o nakupu najprej zunanji videz embalaže za

vino. Šele naslednji element za uspešno prodajo vina v ZDA je kvaliteta pijače. Slovin vključuje devet kleti iz Jugoslavije, zato izvažajo vina iz praktično vseh domačih vinorodnih okolij, prilagojene seveda specifičnim okusom kupcev na posameznih tržiščih. Bela vina Avia so tako slajša, kot smo jih vajeni piti pri nas, rdeča pa so bolj primerna za naš okus.

Slovin sedaj le s težavo izpolnjuje izvozna naročila za ZDA, saj so v letošnjem prvem četrtletju dobili kar za 80 odstotkov več naročil kot lani. Položaj se bo izboljšal, ko bodo dogradili poseben izvozni terminal, ki bo omogočil specifično donegovanje in hranjenje izvoznih vin. Sicer v Slovinu nikoli niso bili v skrbeh zaradi kvalitete vina samega, bolj so zaskrbljeni zaradi slabe kvalitete embalaže, v kateri vina izvažajo, ki so Američani kot rečeno, zelo pozorni tudi na lep videz izdelka. Neprimerne steklenice, odlepljene nalepke in strgani kartoni vsekakor ne prispevajo k večjemu izvozu našega vina.

V Slovinu z izvozom ne dosegajo nikakršnih posebnih zaslužkov, vendar je izvoz v ZDA pomemben zaradi hkratnega uvoza ekstrakta za coca-colo. Družba Coca-cola je zato zelo zainteresirana za uvoz jugoslovanskih vin v ZDA, saj je tako, upoštevajoč našo težko devizno situacijo, zagotovljen tudi izvoz ekstrakta coca-cole k nam. Prihodnje leto naj bi izvoz našega vina že zadostoval za celotni uvoz ekstrakta. Tako bodo lahko zagotovili delo vsem 1600 delavcem, ki se pri nas ukvarjajo s coca-colo, domačim vinogradnikom pa se tudi na široko odpira veliko tržišče za prodajo vinskih prepežkov.

Iskra se predstavlja Nizozemcem

Iskra je skupaj z belgijsko firmo Sorema organizirala na Nizozemskem predstavitev proizvodnega programa tovarne števecv in tovarne merilnih naprav. V Belgiji je Iskra prisotna že deset let in kljub veliki konkurenci tujih firm uspešno pokriva do 15 odstotkov potreb belgijskega trga z električnimi števci. Lansko leto, ko so pričeli v Belgiji veljati novi predpisi v zvezi s preskušnjo števecv, je Iskra opremila v Bruslju merilni laboratorij, otvoritev pa izkoristila za predstavitev svojih proizvodnih programov. Že lanska predstavitev Iskrinega programa v Belgiji je občutno vplivala na izvoz števecv na Nizozemsko, saj so to leto izvozili 4000 enofaznih števecv. Letos naj bi se število izvoženih števecv podvojilo, k čemur bo prav gotovo pripomogla pred kratkim organizirana predstavitev, na katero so povabili ve-

liko število predstavnikov kupcev električnih števecv, predstavnikov kontrolnih ustanov na Nizozemskem, poslovnih partnerjev in predstavnikov konkurenčnih firm.

Vključili so se v ameriško tržišče

Novoles iz Straže pri Novem mestu je v prvih štirih mesecih letos uspešno uresničeval svoje izvozne načrte. Načrtujejo, da bodo letos izvozili za 18,5 milijona dolarjev, od tega na ameriško tržišče za 15 milijonov dolarjev. V ZDA izvažajo predvsem pohištvene programe višjega kakovostnejšega razreda. Na ameriškem tržišču se v zadnjih letih dogajajo pomembne spremembe. Kupci se vedno bolj odklanjajo od tradicionalnega ameriškega kolonialnega stila. Obračajo se francoskim tradicionalnim stilom, pri čemer se močno povečuje delež modernega pohištva. Novoles je na to spremembo hitro reagiral in zato je na tem pomembnem tržišču tudi uspel.

Volkswagen za modernizacijo TAS

Sarajevski Unis in firma Volkswagen iz ZR Nemčije sta podpisala novo pogodbo o sofinanciranju modernizacije v Unisovi tovarni avtomobilov TAS iz Vogošče v zvezi s proizvodnjo novega modela avtomobila golf A2. Naložba bo veljala 100 milijonov zahodnonemških mark, pri čemer bo tuji

partner sodeloval z 49, sarajevski proizvajalec pa z 51 odstotki. Modernizacija bodo zaključili prihodnje leto, tako da bi že v drugi polovici leta dali na tržišče nov model golfa. Za TAS pomeni ta naložba večje možnosti za izvoz. Prav tako bo z novo naložbo zagotovljeno kontinuirano povečanje proizvodnje delov za avtomobile iz Tasovega in Volkswagnovega proizvodnega programa.

Prihodnje leto nafta iz Angole

Dokončno je potrjeno, da so v podmorju Atlantika ob obali Angole, kjer svetovne naftne družbe iščejo skupaj z INA-Naftaplinom in Naftagasom nafto, bogata nahajališča tega goriva. Na bloku 3, ki obsega 4000 kvadratnih metrov in kjer naši delovni organizaciji pokrivata 10 odstotkov stroškov iskanja, bodo s črpanjem pričeli prihodnje leto. Na bloku 1, kjer so tudi naleteli na nafto, pa sta naši delovni organizaciji udeleženi s 15 odstotki. Za iskanje nafte sta naši delovni organizaciji vložili skupaj okrog 90 milijonov dolarjev. Prve količine nafte bodo iz Angole prispele v našo državo že prihodnje leto. Največje količine nafte pa naj bi dobili v letih od 1988 do 1990. Koliko nafte bo Jugoslavija tako dobila, je težko oceniti, vsekakor računamo, da bomo s treh polj ob obali Angole v prihodnjih dvajsetih letih dobivali letno po 250 tisoč ton nafte.

V tovarni konfekcije Kora v Radečah (foto: Janez Zrnc)

Predstavniki SNPJ in PSA v domovini

»Ponosen sem na vse velike dosežke Slovenije, ki ste jih dosegli v zadnjih desetletjih, obenem pa mi je žal, da tega ne morejo videti moji starši, ki so se morali izseliti v Ameriko s trebuchom za kruhom. Ponosen sem na to, da so me starši vzgojili v slovenskem duhu, ponosen sem tudi na to, da sem v službi pri tako napredni, tako bratski slovenski delavski organizaciji, kot je naša Slovenska narodna podpora jednota, ki letos slavi že 80-letni jubilej.« Tako približno so zveneale besede, ki jih je moral ob različnih priložnostih večkrat ponoviti predsednik Slovenske narodne podporne jednote **Edward Hribar**, ki je vodil delegacijo SNPJ na letošnjem obisku v Sloveniji. V delegaciji SNPJ sta bila še **Joseph Culkar**, član finančnega odbora, in **Joseph Cvetas**, prvi podpredsednik.

Skoraj hkrati je dopotovala v Slovenijo tudi delegacija organizacije Progressivnih Slovencev Amerike, ki jo je vodila predsednica **Florence Unetich**, poleg nje pa sta bili še nekdanji predsednica **Cecilia Wolf** in **Mary Kobal**, tajnica **Millie Bradach** in podpredsednica **Joyce Plemel** z možem.

Slovenska izseljenska matica je obema delegacijama priredila prirčen sprejem, pripravila pa jima je tudi vrsto razgovorov z najvišjimi političnimi, gospodarskimi, kulturnimi in nekaterimi drugimi predstavniki SR Slovenije. Obisk delegacij je bil končan s slovesno proslavo letošnjih jubilejev – 50-letnice PSA in 80-letnice SNPJ – v Cankarjevem domu v Ljubljani in na izseljenskem pikniku v Škofji Loki.

Na razgovorih obeh delegacij s predstavniki Slovenske izseljenske matice so se pogovarjali o nadaljnji razširitvi sodelovanja, o nekaterih novih oblikah medsebojnega povezovanja, o sodelovanju pri kulturnih izmenjavah, pri informiranju, zbiranju zgodovinskega gradiva idr. Za bližnjo prihodnost je bilo takoj sklenjenih nekaj neposrednih dogovorov glede gostovanja Ljubljanskega okteta v ZDA, glede pomoči pri distribuciji bodoče angleške revije o Sloveniji, ki naj bi izšla v letu 1985, kakor tudi glede zbiranja medicinske aparature za klinični center v Ljubljani.

Na slovesnem sprejemu v čast obeh delegacijama so bile med drugim podeljene tudi diplome Slovenske izseljenske matice, ki so jih prejeli vsi povojni predsedniki Slovenske narodne podporne jednote, tokrat pa sta

jih prejela **Joseph Culkar** in **Edvard Hribar**, prav tako pa so prejele diplome številne zaslužne članice Progressivnih Slovencev Amerike; izročene so bile **Mary Kobal**, **Ceciliji Wolf**, **Joyce Plemel** in **Florence Unetich**, druge pa jih bodo prejele ob kaki drugi priložnosti ali pa bodo izročene njihovim sorodnikom, če so že pokojne.

Na ljubljanskem magistratu, na sprejemu, ki ga je priredila predsednica skupščine mesta Ljubljane **Tina Tomlje**, so zaželeli pristrčno dobrodošlo obema delegacijama v imenu našega glavnega mesta, ki nosi tudi vrsto oboležij izseljenske pomoči v najtežjih časih. **Tina Tomlje** je Slovenski narodni podporni jednoti podelila tudi plaketo mesta Ljubljane, enako plaketo pa so dobile tudi Progressivne Slovencev Amerike (izročila jim jo je **Vida Tomšič** na proslavi 50-letnice v Clevelandu).

Delegaciji sta imeli nato delovne razgovore na kulturni skupnosti Slovenije in na republiškem komiteju za kulturo, kjer jim je predsednik kulturne skupnosti **Vladimir Kavčič** na kratko predstavil organiziranost kulturne dejavnosti pri nas, predsednik Zveze kulturnih organizacij Slovenije **Jože Osterman** pa jim je nakazal vrsto možnosti za sodelovanje s številnimi amaterskimi kulturno-umetniškimi skupinami. Od tod se je skupina preselila še v Slovenski etnografski mu-

zej, kjer je goste sprejel direktor dr. **Boris Kuhar**, jim razkazal muzej, potem pa je stekel živahen razgovor o muzealstvu, o »heritage room«, ki deluje v Borough of SNPJ, Pa., pa o številnih načinih, kako je treba skrbeti za ohranjanje dediščine.

Na Gospodarski zbornici Slovenije se je delegacija SNPJ zapletla v živahne razgovore o tem, kako bi lahko tudi ameriški Slovenci pomagali pri navezovanju gospodarskih stikov med našimi in ameriški podjetji, navedli nekaj pripomb na delo naših gospodarskih in diplomatskih predstavništev v ZDA, ki brez razloga ne iščejo stikov z njimi, izrazili pa so tudi željo po več informacijah o ponudbi našega gospodarstva, saj obstajajo še številne možnosti za prodajo naših izdelkov na ameriškem trgu. Na Gospodarski zbornici se je z delegacijo SNPJ pogovarjal predsednik inž. **Marko Bulc** in sekretar za ekonomske odnose s tujino **Stojan Jakopič**.

Predstavniki SNPJ in PSA so obiskali tudi ljubljansko televizijo, kjer so jim najprej prikazali film, ki je bil posnet na konvenciji SNPJ v Greensburgu, nato pa so jim v besedi predstavili delo slovenske televizije in še posebej probleme, ki jih imajo pri snemanju televizijske serije o slovenskih izseljencih. Televizijska ekipa je bila tudi že med ameriški Slovenci, kjer je posnela del materiala, odpravljajo pa se na novo potovanje, pri katerem

*Na sprejemu pri Slovenski izseljenski matici: z leve proti desni – **Vida Tomšič**, predstavnik srbske izseljenske matice, **Matjaž Jančar**, **Edward Hribar**, **Marko Pogačnik***

računajo tudi na podporo samih izseljencev.

Izseljenski delegaciji je povabil na ogled in razgovore tudi Univerzitetni klinični center v Ljubljani, kjer so si med drugim ogledali tudi otroško kliniko, kateri je bila v povojnih letih dodeljena še posebna pomoč ameriških Slovencev v medicinskih aparatih in materialu, o čimer priča tudi spominska plošča v preddverju te klinike. Direktor kliničnega centra Franc Šifkovič se je tudi zbranim predstavnikom zahvalil za vso pomoč, ki so jo prejeli pred desetletji, nato pa jim je ob pomoči samih zdravnikov na kratko predstavil tako organiziranost te osrednje slovenske zdravstvene ustanove kakor tudi samo organizacijo zdravstvenega varstva v Sloveniji. Načeti so bili tudi razgovori o tem, kako bi ameriški Slovenci oziroma člani SNPJ oziroma PSA sodelovali pri nabavi nekaterih novih modernih medicinskih aparatov in koristili tudi zdravstvene usluge kliničnega centra v Ljubljani.

Obisk obeh delegacij izseljenskih organizacij je bil izpolnjen še z vrsto prisrčnih sprejemov in razgovorov z najvišjimi predstavniki naše republike. Sprejel jih je predsednik republiške konference Socialistične zveze delovnega ljudstva Slovenije Franc Šetinc, nato predsednik predsedstva SR Slovenije France Popit in posebej še predsednik slovenske skupščine Vinko Hafner. Prav vse prisrčne besede so izzvenele kot dobrodošlica vsem izseljencem, ki prihajajo na obisk stare domovine, kot zahvala za izkazano moralno in materialno pomoč v najtežjih dneh naše zgodovine, izražale pa so tudi želje po nadaljnjem kar najtesnejšem sodelovanju z izseljenskimi organizacijami in posamezniki.

Slovenska akademija znanosti in umetnosti oziroma njen inštitut za izseljenstvo je izseljenskim predstavnikom predstavila delovanje inštituta in skrb, da bi znancem ohranili kaj največ iz zgodovine slovenskega izseljenstva, o samem pomenu in nalogah SA-ZU pa je govoril akademik dr. Bratko Kreft. V Narodni in univerzitetni knjižnici sta se obe delegaciji kot tudi številni drugi izseljenci udeležili otvoritve razstave dokumentarnega gradiva o delu SNPJ in PSA, ki je vzbudila živahno zanimanje med njimi. Razstavo je odprl in jim izrazil dobrodošlico ravnatelj Tomo Martelanc, srečanja pa se je udeležil tudi akademik slikar Božidar Jakac, ki je prav v tistih dneh slavil 85-letnico rojstva, življenjska pot pa ga je dvakrat zanesla tudi med naše ameriške Slovence.

Delegaciji ameriških Slovencev je posebej sprejel tudi ameriški generalni konzul v Zagrebu James Swihart.

Ob otvoritvi razstave v Narodni in univerzitetni knjižnici: Tomo Martelanc, ravnatelj NUK, Edward Hribar, Matjaž Jančar

Florence Unetich, glavna predsednica Progresivnih Slovenk Amerike

Predsednik Slovenske izseljenske matice Matjaž Jančar je na osrednji proslavi jubilejev izseljenskih organizacij v Cankarjevem domu posebej opozoril na trdoživost našega rodu na tujem, na zanimanje, ki ga izseljenci nenehno posvečajo stari domovini, obenem pa na zainteresiranost domovine za kar najbolj žive stike z izseljenci na vseh koncih sveta. Posebno vlogo pri teh stikih imata prav gotovo tudi organizaciji SNPJ in PSA. Izrazil je prepričanje, da bodo v prihodnje ti stiki še bolj raznovrstni tako na kulturnem področju kakor tudi na izobraževalnem, znanstvenem, informativ-

nem in gospodarskem. Na slovesnosti je predsednica Rdečega križa Slovenije Ivica Žnidaršič izročila Progresivnim Slovenkam Amerike in Slovenski narodni podporni jednoti najvišje priznanje – zlati znak Rdečega križa Slovenije. Priznanji sta sprejela predsednika organizacij Florence Unetich in Edward Hribar.

V kulturnem delu sporeda so sodelovali oktet bratov Pirnat, glasbena skupina Gašper z Visokega, folklorna skupina Lipa iz St. Catharinesa v Kanadi, recitatorska skupina Linhartov oder iz Radovljice, Studio za svobodni ples iz Ljubljane in mešani pevski zbor USPEH iz Milwaukeeja, Wis., ZDA.

Omeniti moramo še, da sta delegaciji praznični dan, 4. julij, izkoristili za prijeten izlet na Dolenjsko in Belo krajino. Med potjo sta si ogledali Šmarješke Toplice, kjer so bili deležni izrednega gostoljubja zdraviliške uprave, partizanski spomenik Bazo 20 v Rogu, si ogledali razstavo ob 40-letnici Rdečega križa Slovenije v Gradcu v Beli krajini, nazaj grede pa so se ustavili še na prijetnem večernem pikniku v zdravilišču Dolenjske Toplice.

V jubilejnem letu Slovenske narodne podporne jednote in Progresivnih Slovenk Amerike so se torej tudi ob obisku njunih delegacij v Sloveniji vezi z matično domovino še okrepile, predstavniki obeh strani pa ob vsestranskem razumevanju nenehno iščejo nove oblike medsebojnega sodelovanja.

Jože Prešeren

29. izseljenski piknik

Gostoljubna, »tisočletna« Loka

»Ne samo da se izseljenci vračajo domov. Tudi domovina kot celota, ne le Slovenska izseljenska matica, se vedno bolj zaveda svoje potrebe po stiki z izseljenci in njihovimi potomci. Ti stiki resnično ne morejo biti samo stvar posameznikov ali nekaterih organizacij, ampak morajo postati pravica in dolžnost vsakega občana.«

To so besede, ki jih je predsednik Slovenske izseljenske matice Matjaž Jančar zapisal v uvodni pozdrav v programu letošnjega škofjeloškega piknika, že 29. po vrsti. Podobne misli pa so poudarjali tudi drugi govorniki, tudi slavnostni govornik – član predsedstva SR Slovenije, znani filmski režiser France Štiglic. Na letošnjem škofjeloškem pikniku se je zbralo prek 7.000 ljudi, med katerimi je bilo izredno veliko izseljencev iz vseh dežel sveta, kjer so se naselili tudi Slovenci. Poleg teh je bilo na pikniku tudi veliko uglednih slovenskih družbenih delavcev in tudi diplomatsko-konzularnih predstavnikov ZDA in Avstralije, med njimi avstralski ambasador Michael Wilson, ameriški generalni konzul v Zagrebu James Swihart in drugi.

V kulturnem sporedu so sodelovale naslednje skupine:

- folklorna skupina Lipa iz St. Catharinesa v Kanadi,
- mešani pevski zbor USPEH, Milwaukee, Wis.,
- folklorna skupina društva Bled iz Essna, ZR Nemčija,
- ansambel Vikis iz Hastveda na Švedskem,
- – ansambel Alpe-Adria iz Waldkraiburga, ZR Nemčija,
- ansambel Vadnal iz Clevelanda, ZDA,
- ansambel Yukon Button Box iz Pennsylvanije, ZDA
- ansambel Eddieja Adamica iz Detroita, Mich., ZDA, za zabavni del pa je poskrbel ansambel Modrina iz Kranja s pevcem latinsko-ameriških pesmi Albertom Gregoričem.

Letošnji izseljenski piknik je bil tudi v sklopu proslav jubilejev Slovenske narodne podporne jednote in Progressivnih Slovenk Amerike, zato sta bila med slavnostnimi govorniki tudi predsednik SNPJ Edward Hribar in predsednica PSA Florence Unetich, ki sta oba poudarila tudi izreden pomen do-

Prizorišče piknika: prek »Škoparjevo bajto« so imeli svoj stalni prostor predstavniki Slovenske izseljenske matice.

V prvi vrsti med gosti, z leve proti desni: Matjaž Jančar, Cecilia Wolf, Millie Bradach, Albina Cvetas, Joseph Cvetas, dr. Franc Novak, Anna Praček Krasna, Vida Tomšič, Joseph Culkar.

Predsednik SNPJ Edward Hribar izroča spominsko darilo predsedniku odbora za proslavo jubileja SNPJ Tonetu Stipaniču.

Slavnostni govornik, član predsedstva SR Slovenije France Štiglic

Trije obrazi: Bogdan Grom, kipar in slikar iz New Yorka, Hazel McCallion, županja mesta Mississauga, Ont., Kanada, France Štiglic

brih stikov obeh organizacij z matično domovino in se zahvalila za dostojno proslavitev njihovih jubilejev.

Poleg njih so udeležence piknika pozdravili še naslednji predstavniki izseljenskih društev oziroma organizacij:

Frank Horzen v imenu Ameriško-slovenske katoliške jednote, ki letos proslavlja 90-letnico,

Vinko Močnik v imenu Slovenskega društva Vancouver, Kanada,

Tony Vršič v imenu slovenskega športnega kluba iz Toronta, Kanada,

Francka Dim v imenu folklorne skupine Lipa iz St. Catharinesa, Kanada,

Ivan Kavčič v imenu Slovenskega kulturnega in športnega društva Bled v Essnu, ZR Nemčija,

Jože Pahor v imenu odbora Slovenskega kluba Triglav iz Sydneya, Avstralija,

Mara Mericka v imenu Slovencev v Severnem teritoriju Avstralije, in Jože Žohar v imenu Slovensko-avstralskega literarno-umetniškega krožka iz Sydneya.

Ansambel Johnnija Vadrna

Ansambel Alpe-Adria iz ZR Nemčije

Folklorna skupina Lipa iz St. Catharinesa v Kanadi

Ohcet v Ljubljani – tudi z izseljenci

Ohcet v Ljubljani, nekdanja »kmečka ohcet« je bila tudi letos turistični dogodek št. 1 v našem mestu. Poročilo se je 20 mladih parov, sedem iz Jugoslavije in 13 iz tujine – iz Avstrije, Češkoslovaške, Francije, Italije, Luksemburga, Madžarske, Nizozemske, Poljske, Združenih držav Amerike, Sovjetske zveze in ZR Nemčije.

V svatovskem sprevodu se je zbralo več kot 2.000 udeležencev, med katerimi so bile tudi številne tuje folklorne skupine, ki so pospepile na novo življenjsko pot posamezne poročne pare.

Letos smo imeli na ljubljanski ohceti tudi dva izseljenska para: iz Združenih držav Amerike je prišel par Garth Kapel iz Detroita in nevesta Sandra Umlauf iz Clevelanda, spremljala pa ju je velika skupina naših rojakov v organizaciji Franka Kalika in Kollandrove potovalne agencije, med katerimi je bil tudi ansambel Eddieja Adamicja iz Detroita.

S posebnim veseljem se je na kar najbolj slavnosten način poročil v domovini svojega očeta tudi Anton Robek iz Heerlena na Nizozemskem, ki si je izbral za nevesto Liliano Bresa, ki je

Poročni pari pred ljubljanskim magistratom z dragocenim (in, upamo, tudi praktičnim) darilom – zibko.

po rodu Italijanka; Anton je predsednik Društva sv. Barbare v Heerlenu, oba z ženo pa sta pevca pri slovenskem pevskem zboru Zvon.

Vsem poročnim parom, zlasti seveda našim, izseljenskim, želimo vso srečo v življenju!

Anton Robek in Liliana Bresa kot nizozemski par na ljubljanski ohceti

Slovensko-ameriški muzikantje v svatovskem sprevodu

Ameriški par – Sandra Umlauf in Garth Kapel

Pesem je izročilo dedov

Pevski zbor USPEH iz Milwaukeeja na turneji po Sloveniji

Poletje se nagiba v jesen in vse bolj so nam dragi zvoki in barve, ki jih je nasulo z radodarnim prgiščem v nas. Včasih je človek kot velika koncertna dvorana, ki še dolgo poodmeva zvoke, glasove, strjene v napevi in melodije, pa čeprav glasbil ali pevcev ni več.

Gostovanje mešanega pevskega zbora USPEH iz Milwaukeeja iz Združenih držav Amerike, pod vodstvom prof. Leona Muškatevca, po Primorskem, Štajerskem, Koroškem, Dolenjskem in Gorenjskem, od 27. 6. do 10. 7., je imelo obeležje plemenitega poslanstva. Zbor sestavljajo pevke in pevci, ki izhajajo iz druge in tretje generacije slovenskih izseljencev in so na najbolj intimen, neposreden način – preko ljudskega ustnega izročila, ubesedenega v kultivirani ljudski pesmi – povezani s Slovenijo in rojstnimi kraji svojih prednikov.

Ime USPEH ni nastalo kot sad samohvale in želje po afirmaciji, pač pa nosi globlje izročilo, saj so začetne črke – zapisane v slovenščini, vzete iz angleščine: United Slovenes for the Preservation of their Ethnic Heritage (Združeni Slovenci za ohranitev etnične dediščine).

Slovenski mešani pevski zbor USPEH so ustanovili na pobudo predstavnikov vseh slovenskih društev na območju mesta Milwaukee, ob ustanovitvi etničnega oddelka etnografskega muzeja. Od prvega nastopa leta 1979 in do danes so pritegnili nekaj novih imen.

Mehka in očetovska, stroga in ukazovalna, disciplinirana pa vendar odpuščajoča je kretnja dirigenta Lea Muškatevca, profesorja glasbene terapije na univerzi v mestu, ki goji načrtno in znanstveno utemeljeno vez z matično domovino.

Niti nadih sredozemske radoživosti in igrivosti ob prvem nastopu v Kulturnem domu v Gorici, ki je zdaj pod Italijo, ne mehko kozojskega gričevja, ki jih je s svojo svežino sprejela medse v Rogaški Slatini; ne milina raznežene Dolenjske z razdihano paleto visoke poletne šole barv, ne malce hladnejša, pod obronki Pohorja in iztočnicah Alp razbohotena Koroška – niso mogle, poleg domišljene ter stroge Gorenjske – izpuliti iz rok dirigentu nevidne paličice.

Osem nastopov v štirinajstih dneh, med njimi zahteven in z burnim aplavzom sprejet v Domu Ivana Cankarja pa na pikniku v Škofji Loki, pred širokim avditorijem izseljencev z vsega sveta in predstavniki družbenopolitičnega življenja, organizatorji, domači-

ni, pevci, folkloristi, otroci, vso pisano množico – do tistega, ki ga ni mogoče označiti s polnim imenom. Na vseh so bili pripravljeni peti, pa čeprav bi bila dvorana napol prazna. »Da je le nekaj ljudi, ki jim lahko s pesmijo sporočimo naš pozdrav in nas sprejmejo z odprtim srcem, pa radi zapojemo,« je dejal prof. Muškatevc.

Pesmi, ki so jih peli, so bile vse delo slovenskih avtorjev, od Foersterja, Prelovca, Pahorja, Ježa, Šantla, Mava do Adamiča.

Program, ki je obsegal tri dele, dvakrat nastop zbora, ter solo baritonista Georga Lipovška in sopranistke Lize Mogilke, je bil še uglasen na melos slovenske ljudske pesmi. Le kot poživitev je na sredi zazvenela melodija iz musicala My fair Lady. Oba solista je spremljal na klavirju John Repenšek.

Srečanja pevcev z drugimi pevci so bila po različnih krajih nekaj svojskega. V Rogaški Slatini so pevce Uspeha presenetili domači pevci z balkona – pesem je segla pesmi v roko, brez vseh odvečnih besed. Spet drugod je bil

enak pozdrav iz dvorane, pa med žvenketom čaš po koncertu, ob skromni, prisrčni zdravljici organizatorjev in gostiteljev, ki so podprli prizadevanje Slovenske izseljenske matice in gostili pevce – rojake.

Težko je v štirinajstih dneh nastopiti na tolikih koncertih in hkrati doživeti vse najlepše, kar naj nudijo posamezne slovenske pokrajine. Komajda je ostalo toliko časa, da so si utrgali dan za nakupe, poskušali so najti najbolj tipične spominke, zlasti keramiko in iz lesa izrezljane izdelke. Svoje kraljevsko mesto med njimi je zavzela glasba, narodnozabavni ansambli, predvsem pa Slovenski okteti.

In vsakdo med pevci je odnesel v svojo novo domovino posnetek skladbe Lipa zelenela je. In bo res zelenela v jeseni, ko bo prišel na obisk čez lužo Ljubljanski okteti.

Pesem je izročilo dedov.

Pevski zbor Uspeh pod vodstvom dirigenta prof. Leona Muškatevca poje na letošnjem škofjeloškem pikniku

Pevci Uspeha zavzeto poslušajo razlago o arhitekturi cerkve na Ptujski gori, nato so zapeli Lipa zelenela je...

Lipa raste v Ontariu

Na svojem gostovanju po Sloveniji je nastopila folklorna skupina Lipa iz St. Catharinesa v Ontariu 11. julija tudi v zdravilišču Radenci. Večina plesalk in plesalcev je po poreklu iz Prekmurja, rojeni pa so v Kanadi. Med gledalci je bilo mnogo njihovih sorodnikov in znancev. Ta mlada skupina nastopa šele tri leta pod vodstvom koreografa Keitha Attecka, njen program pa obsega slovenske in kanadsko-francoske plesse. Nastopali so že po različnih krajih Kanade in Združenih držav Amerike.

Plesalci so poželi za svoj nastop pri srčen aplavz, saj so vnesli v poletni turistični utrip zdravilišča svežo noto. Po nastopu smo jih naprosili, da nam povedo nekaj o sebi.

Keith Atteck, koreograf: »Šestega julija sem imel ob nastopu v Domu Ivana Cankarja petindvajseti rojstni dan, sicer sem rojen na Trinidadu. Preden so me povabili k Lipi, sem že delal s poljskimi in madžarskimi skupinami. Izredno me privlači slovanska

folkloristika in poskušam dobiti kakršnokoli gradivo, knjige, filme, slike, noše, da bi izpopolnil svoje znanje. Zlasti pa je pomembno zame občutenje melodike in gibov v sredinah, kjer je ples nastal, ker je obarvan s pristinostjo, nepotvorjen. S posredovanjem Slovenske izseljenske matice smo se povezali s slavno folklorno skupino France Marolt, pomagali smo si tudi s knjigo prof. Mirka Ramovša Slovenski plesi.«

Pridruži se nama Francka Dimova, organizatorica in pobudnica te mlade plesne skupine: »V St. Catharinesu v Ontariu živim že 19 let. Letos se imamo na naši turneji po Sloveniji tako lepo, da ni mogoče povedati. Težko bi med seboj primerjala kraje in ljudi, ki nas sprejemajo, za vse pa je značilna neposredna toplina in domačnost, ki nas z njo obdajajo. Plesalci so stari od 14 do 19 let, in so, razen koreografa, ki smo ga poslovenili, vsi potomci slovenskih staršev. Minila so tri leta, odkar je začel Keith Atteck poučevati to

skupino. Začeli smo iz nič: s pomočjo Matice smo si dali izdelati gorenjske noše, nato pa še kanadsko-francoske. Začeli smo nastopati po raznih kulturnih centrih v Kanadi in Ameriki. Priredili smo modno revijo, božično praznovanje, prodajali smo pecivo, čokolado, majice – da bi zaslužili denar za noše. Poiskali smo čevljarja in krojača v Sloveniji...«

Keith Atteck: »Kanadsko občinstvo nas sicer sprejema zelo prijazno, kot poživljajočo posebnost, ne razumejo pa duha evropske folklore, ki ga plesi izražajo. Televizija in film sta jih navadila na šok, na broadwayski način pojmovanja umetnosti, mladi hočejo vznemirjenja, velike spektakle. Folklor pa zahteva razumevanje navad, običajev, ozadja plesov. V slovanski ritem skušam vnesti prožnost in eksotiko, radoživost in veselje. Duh in telo naj izražata tisto, kar nosiš globoko v sebi, v krvi in se oglasi kot odziv na glasbo.

Ta turneja je prav zato dragocena zame kot tudi za moje plesalce. Odtenki gibov, način izražanja s telesom je na Štajerskem drugačen kot na Gorenjskem. Štajerci imajo zaobljene, sproščene, počasnejše gibe, Gorenjci so sunkovitejši, bolj odrezavi, ostrejši...«

In kaj menijo plesalci sami?

Sandy Kunej: »Rojen sem v Kanadi, 1968. leta, starša sta Slovencata. To je moj šesti obisk Sloveniji. Letošnji nastopi so čudoviti. Čim boljši so gledalci, tem boljše plešemo, saj nam dajo peruti. Kanadski sošolci, ki niso slovenskega porekla, mi po svoje zavidajo moje nastope, gostovanja in potovanja. Šestnajst let mi je, plešem pa že sedmo leto. Pri tem navdušujem tudi druge Kanadčane. Radi pridejo na piknike, ki jih prireja Lipa.«

Darinka Kralj: »Mati je Dolenjka iz Pristave pri Novem mestu, oče iz Dornberka na Primorskem. Mislim, da bom še dolgo plesala, na ta način odkrivam sama sebe, svoj izvor in istovetnost z ljudmi, pred katerimi rada nastopam. Zame je ples čisto veselje in radost. Kadar plešem v skupini, sem srečna, ko sem sama, brez njih, sem žalostna. Drugič sem pri vas, pri prvem obisku sem imela tri leta. Ti vaši hribi me privlačijo, pri nas je le ravnina.«

Povzame Francka Dim: »Rada bi se zahvalila Jožetu Bernotu v Trbovljah za lep sprejem, pa koreografu Branku Fušu v Poljčanah; nadalje Tonetu Brglezu iz Cirkovec ter Jožetu Tkalcu iz Radenci za vsa prizadevanja pri naših nastopih, zlasti pa Slovenski izseljenski matici iz Ljubljane za uspešno organizacijo in pripravo turneje, ki nam bo še dolgo ostala v spominu.«

Ivan Cimerman

Ne le plesalci, tudi pevci in instrumentalisti so med njimi

Sveže prvine, ki jih vnaša skupina Lipa v svoje plesse

Nagelj, ki ne ovene

Nemir, žuborenje glasov, zadnja ihta. Folklorna skupina NAGELJ iz Toronta, ki šteje dvajset plesalcev, se na ploščadi sredi Kamnika pripravlja za svoj zadnji nastop. Za njimi je enotedensko gostovanje po Sloveniji, od Ilirske Bistrice, preko Solkana, Postojne, Kočevja, Slovenj Gradca, Gornje Radgone – do sem. Hlad po dežju ob koncu julija povsem izgine. Že po nekaj plesih se potrdijo vsi ti mladi potomci slovenskih rojakov v Kanadi, ko z žarom ter zavzetostjo odplešejo tako silovito, da gledalce v hipu osvojijo. Tudi največji folklorni sladokusci so imeli ta večer kaj videti, saj smo bili priče nekaterih poživitev že znanih plesov, kakršnih nam niso pokazale niti zelo renomirane folklorne skupine v matični domovini. Med njimi so bili tudi taki, starosvetni, starovaški, etnografsko redki, ki so vnesli v ritem in ubranost celotnega programa svežino in nadih slovsjivosti. Skladnost skupine se je kazala tudi v njihovi starosti – saj so bili skoraj vsi okrog dvajset let – mladi.

Njihov neumorni vodja, napovedovalec, povezovalc in 'oče za vse', Ciril Soršak, je predstavil posamične pare in vsakdo izmed njih je 'naše gore list', generacija torej, ki je še trdno povezana z rodno grudo in jo čaka veliko poslanstvo ohranjanja kulturnih in jezikovnih vezi.

Folklorno društvo Nagelj ima za seboj že petindvajset let tradicije, trdega dela in uspehov, po pobudi Cirila Soršaka, ki mu je izbral tudi ime – najbolj znano rožo slovenskega doma, ki oznanja domačnost in ljubezen. Poslanstvo Naglja je vsekakor v tem, da rodovom prihajajočih posreduje vso raznolikost, radoživost in bogastvo slovenskega melosa, izročilo narodne pesmi, narodno kulturo torej, ki budi zavest naših na tujem. Več kot petsto mladenk in mladeničev je že izražalo svoja, slovenska občutja in nagnjenja, ki so jih posredovali gledalcem širom Združenih držav Amerike in Kanade, na svojih številnih nastopih. Svoj sloves so utrdili na svetovni razstavi EX-PO 67 v Montrealu, kjer jim je ploskalo na tisoče gledalcev z vsega sveta. Tudi na mednarodnem festivalu Metro Caravan v Torontu, kjer nastopajo skupine in se prepletajo različne narodnostne kulture sveta, že šestnajst let navdušujejo množice s slovenskimi plesi. Ob sodelovanju 50 skupin leta 1976 je Nagelj prejel prvo nagrado.

Skupina nastopa pri slovenskih društvih, na pomembnih prireditvah, bila je že večkrat gost v televizijskih oddajah. Po Sloveniji so gostovali leta

1970, leta 1979 ob dvajsetletnici, tretjič pa letos.

Po premoru nastopi folklorna skupina iz Kamniške Bistrice pod vodstvom Franceta Poljanška in pozdravi Nagelj s plesi sotiš, križpolko, in kmečkem valčkom; vezi se tkejo.

Toda – ples ne zadošča. Iz vrst Naglja stopi nekaj drugače nadarjenih 'cvetov', v hipu je tu orkester, ki zai-gra, zapoje in pritegne segreto poslušalstvo: od polke, valčka do punka, da mladina zacepeta.

Vodja, koreograf Ciril Soršak, se zahvali za topel sprejem organizatorjem kamniške podružnice Slovenske izseljenske matice s tov. Jenkom na čelu, in poudari, da je bilo gostovanje skupine Nagelj za vse veliko doživetje, ki jim bo ostalo še dolgo v spominu. Izrazil je tudi zahvalo Slovenski izseljenski matici v Ljubljani, za prizadevanje in vso organizacijo turneje, ter izročil njenemu predsedniku Matjažu Jančarju simbolično darilo s šopkom.

Gledalci pa – kot da še nočejo oditi!

Ob slovesu se povedali nekaj besed še plesalci.

Janez Vinčec: »Moj oče je iz Celja, mati iz vasi Črenšovci v Prekmurju. Leta 1955 sta prispela v Kanado. Vse drugačna se mi zdi Slovenija kot Kanada, kot da veje iz teh ljudi nekaj, kar moram spoznati. Domače in sproščeno se počutim, brez zadržkov, saj vem, da sem med svojimi ljudmi. V očetovi rojstni hiši sem začutil pravo ognjišče, dom, ki je delno tudi moj. Sicer – hodim v gimnazijo (High School) in bom študiral tehniko.«

Silvia Kerenc: »Moja mati je iz Ve-

like Polane (pozna pisatelja Miška Kranjca, ki je tu rojen), oče pa iz Črenšovca. Prvič sem v Sloveniji. Najlepše doživetje na tej turneji so bili stiki z vašimi ljudmi. Še vedno govori-mo slovensko, da sem se zlahka sporazumevala. Zdaj vem, kakšno je Prekmurje, da bom lahko pripovedovala drugim o deželi mojih dedov in staršev.«

Marija Vinčec: »Sina Milana spremljam na turneji, prišla pa sem obiskat tudi sorodnike v vasi Žižki blizu Velike Polane v Prekmurju. Tudi moj drugi sin je plesal v društvu Nagelj.« Milan pleše, poje, igra bas kitaro in je nepogrešljiv v ansamblu, o tem smo se lahko pričeli ob zadnjem nastopu. Malce je spregovoril o sebi: »Študent sem na Visoki šoli za oblikovanje in grafiko. Rad spoznavam navade in običaje v deželi mojih staršev, vse, kar me priklepa na njuno, tudi mojo domovino. Pišem tudi pesmi, besedila za popevke. Mati mi je veliko govorila o Prekmurju, zdaj sem ga tudi sam obiskal in reči moram, da me je prevzelo.«

Deset dni je potovala skupina po Sloveniji z vodnikom in v organizaciji Matice in sedemkrat nastopila.

Vsi ti mladi potomci Slovencev bodo jedro kasnejših povezav med novo in staro domovino. Le iz mladosti, ki se nenehno oplaja pri svojem izvoru, bodo zrasle trdne korenine. Seveda jim bo treba pri teh prizadevanjih pomagati.

I. C.

Veselo raspoloženi se odpravljajo Uspehovci na škofjeloški grad

Slovenski športniki iz Kanade gostovali po Sloveniji

Letošnji julij je potekal ne le v znanju olimpijskih iger, pač pa tudi v znanju srečanj športnikov, ki so potomci naših izseljencev v Kanadi in prihajajo na turneje, prijateljska srečanja v Slovenijo. Tako so se pomerili v različnih slovenskih mestih med seboj športniki Slovenije in dveh kanadskih klubov: Slovenskega športnega kluba v Torontu ter Športnega društva »Slovenija« iz Hamiltona. Skupina 48 športnikov iz navedenih klubov je gostovala pri nas od 3. do 12. julija. Fantje so se pomerili v nogometu, dekleta pa v odbojki. Predsednik Slovenskega športnega kluba Martin Vukšinič nam je v razgovoru povedal: »V našem klubu je aktivnih okrog 90 članov, vseh pa je 250, skoraj vsi so potomci slovenskih izseljencev. Letošnje srečanje je organizirala Slovenska izseljenska matica ter Socialistična zveza delovnega ljudstva Slovenije, Telesnokulturna zveza Slovenije, Odbojgarska zveza Slovenije, Nogometna zveza Slovenije, v povezavi z različnimi delovnimi organizacijami, med katerimi se je najbolj izkazalo ZKGP (Združeno kmetijsko gozdarsko podjetje Kočevje), ki je bilo pokrovitelj gostovanja.

Namen našega obiska ni samo v navezovanju športnih in prijateljskih stikov mladih s svojimi vrstniki v domovini, pač pa tudi ohranjanje vezi, ki so še posebej poudarjene preko sorodnikov, katere obiskujejo in obnavljajo živ jezik

Posamezniki so bili že večkrat v Jugoslaviji, skupaj s starši, vzbujamo pa jim širše občutenje domovine na ta način, da jih vodimo tudi izven Slove-

nije. Za letošnjo turnejo smo združili predstavnike društev iz Toronta in Hamiltona. Fantje tekmujejo v nogometu, dekleta pa v odbojki, stari pa so 17, 18 let. Nogometaši so nastopali v Novem mestu, Škofji Loki, na Vrhniki in v Domžalah, dekleta pa so obiskala Kočevje, Škofjo Loko, Brezovico in Kamnik. Poudariti moram, da so našo čast rešila dekleta, ki so zmagala v treh in izgubila eno tekmo, fantje so se odrezali slabše; šest jih je bilo iz Hamiltona, enajst pa iz Toronta.

Vendar zmage ali porazi niso tisto, kar je za nas bistveno. Doživetja, lepi,

Športniki iz Kanade: Z leve Peter Preočanin, Mike Preočanin in Jože Černelič

Športniki slovenskega športnega kluba v Torontu in športnega društva Slovenije v Hamiltonu

enkratni trenutki, ki jih sestavljamo v vesel mozaik turneje, tkejo globlje povezave. Športni zid ni toliko pomemben, kot je občutek pripadnosti matičnemu narodu, ki se prenaša iz generacije v generacijo. Ta srečanja so postala tradicija in bodo ostala, ko naš ne bo več. Lansko leto nas je v Mississaugi obiskala vaša mladinska hokejska reprezentanca, tako da so stiki med športniki živi.«

Odbojgarsko ekipo je vodil Jože Černelič, ki je po poreklu iz Artič pri Brežicah, spremljala pa ga je soproga Jožica. Znan je kot neumoren organizator in športni delavec: »Pred desetimi leti sem pričel trenirati izseljensko mladino kot nekdanji atlet. Tri generacije sem spodbujal, vzgajal, živel z njimi. Delam tudi v vodstvu našega športnega društva Slovenija. To je naše deseto srečanje s slovenskimi športniki.

Reči moram, da smo dosegli letos v odbojki največje uspehe doslej. Članska ekipa je v zadnjih treh letih osvojila dvakrat prvo mesto v Vzhodni ligi Ontaria. Mlajši mladinci pa so letos osvojili drugo mesto. Kvalificirali so se tudi za prvenstvo vzhodne Kanade, kjer so med šestimi provincami osvojili drugo mesto. Starejši mladinci pa so v Ontariu prav tako zasedli drugo mesto.«

Dekleta trenira in z njimi igra Judy Brunšek, pod njenim vodstvom so dosegle lep uspeh. V Hamiltonu imamo tudi nogometno deklško ekipo Soča, v kateri igrajo dekleta od 14 do 17 let, v njej igrajo razen dveh Italijank samo potomke Slovencev.«

Še dva nadobudneža nam je predstavil, brata Petra in Mika Preočanina, njun trener je Jože Černelič:

Peter Preočanin igra v nogometnem moštvu, ki si je priborilo drugo mesto v vzhodni Kanadi, kjer je bil med šestimi najboljšimi igralci tega prvenstva: »Treniram najmanj po dve uri na dan, pet ali šest dni v tednu. Trener mi je kot drugi oče, posveča mi ves svoj prosti čas.«

Mike Preočanin je ponos in up kanadske odbojke, zlasti pa svojega kluba, Slovenije. Igra v mladinski reprezentanci Kanade in je s svojimi osemnajstimi leti že praktično v državni članski reprezentanci. »Oče je iz okolice Knina, mati iz Hamburga, kjer sem bil tudi rojen.

Obiskujem High School (gimnazijo), čez leto dni grem na univerzo študirat biologijo in kemijo. Profesionalni šport ne zadošča za preživljanje. Poleg odbojke treniram še košarko, za dopolnitev.«

Mike je visok 206 cm in je po izjavah poznavalcev iz tistega 'testa', iz kakršnega nastajajo zvezde. Le trdo delo in disciplina sta potrebna ob budnem očesu in strokovnem vodstvu.

Pogovori ob 90-letnici KSKJ

Ob svojem obisku v Sloveniji se je podpredsednik Ameriško-slovenske katoliške jednote iz ZDA Frank Horzen pogovarjal s predstavniki Slovenske izseljenske matice v Ljubljani, predsednikom Matjažem Jančarjem, tajnikom Markom Pogačnikom in članom izvršnega odbora Radom Genorim. Ob častitljivem jubileju KSKJ, ki ga letos slavijo, je podpredsednik izrazil zadovoljstvo nad dosedanjim sodelovanjem, hkrati pa so se dogovorili za nadaljnje sodelovanje na različnih področjih.

Slovenska izseljenska matica je pripravljena na predlog KSKJ organizirati v Sloveniji potovanja mladih potomcev slovenskega rodu, ki bi na ta način spoznavali svoj izvor, dediščino in kulturo, hkrati pa bi se pomerili z mladinskimi ekipami Slovenije v raznih športih.

V ta namen bodo izdelani posebni programi, ki jih bo Matica posredovala KSKJ. Podobno ponudbo bodo dobili tudi za bivanje v slovenskih zdraviliščih in termalnih okrevališčih.

Mladina, včlanjena v KSKJ, se lahko vključi v poletno šolo slovenskega jezika, ki poteka v juliju in avgustu vsako leto.

Potomci slovenskih izseljencev imajo s posredovanjem Matice tudi priložnost, da dobijo štipendije za študij na višjih in visokih šolah kot tudi za podiplomski študij. Tako kot imajo kulturne skupine, ki delujejo v okviru KSKJ, možnost, da organizira njihova gostovanja po Sloveniji in Jugoslaviji Slovenska izseljenska matica, se lahko vsem gostovanjem po domovini, ZDA

in Kanadi, poleg članov drugih organizacij, s katerimi sodelujejo, pridružijo samostojno ali kot sodelavci tudi člani društev KSKJ.

Nadaljnje področje sodelovanja za-

deva posredovanje seznamov, katalogov in prospektov o produkciji kaset, plošč in knjig slovenskih založb in časopisnih podjetij, za katere bi omogočili nakup po ugodnejših cenah. Slovenska izseljenska matica je dala na koncu tudi pobudo, da bi se naj KSKJ povezala z drugimi slovenskimi izseljenskimi organizacijami ob zbiranju sredstev za dele opreme Kliničnega centra v Ljubljani.

Tretji izseljenski piknik v Kočevju

Kočevska podružnica Slovenske izseljenske matice je organizirala 15. julija tretji izseljenski piknik v Dolgi vasi pri Kočevju. Izseljenci in zdomci, katerim je bil piknik predvsem namenjen, se ga sicer niso udeležili v velikem številu, tem več pa je bilo njihovih ožjih sorodnikov različnih generacij, domačinov in gostov, ki so ob sončnem dnevu posedli po klopek skrbno pripravljenega gostišča, v hladu in svežini smrekovega gozda.

Delavska godba iz Kočevja je v spremstvu folklornih skupin iz Željn in Dolenje vasi že pred uradnim začetkom vabila dremajoče mesto na veselo srečanje z znanci in prijatelji, ki se mude v domovini in utrjujejo svojo navezanost nanjo.

V imenu Slovenske izseljenske matice je pozdravil prisotne Tadej Labernik. Predsednik skupščine občine Kočevje Jože Novak je poudaril, da je bila Kočevska z Rogom in Suho krajino med NOB veliko zaledje partizanstva, tu je bil sedež glavnega štaba; Kočevski zbor pa je dal obeležje te-

meljev ljudske oblasti v kasnejši svobodni Sloveniji.

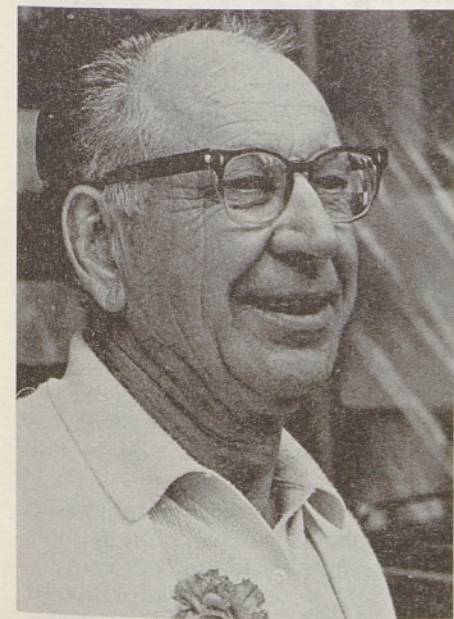
V programu so sodelovali pionirji iz Željn in odrasli folkloristi iz Dolenje vasi pod vodstvom Cveta Križa. Bratoma Veble se je z diatonično harmoniko pridružil še gost Tone Bučan iz Ljubljane, ki je vnašal med znane napeve in melodije tudi nekaj svojih izvirnih skladb.

Ko je potihnilo petje, se je oglasil mladinski plesno-zabavni ansambel Kočevski medvedi. Narodnozabavni ritmi so se prelili v zabavno, plesno glasbo.

Predsednik podružnice Slovenske izseljenske matice v Kočevju, Stane Jajtič je ob koncu dejal: »Resnično sem vesel, da je bilo razpoloženje naših gostov na zavidljivi ravni, naravno in lepo. Vezi, ki so se spletle med izseljenci in zdomci, pogovori z njimi in med njimi, s sorodniki in prijatelji, pa so jamstvo, da je vredno tudi v prihodnje nadaljevati s tako obliko srečanj.«

I. C.

Frank Horzen

Del kočevskega Noneta ob zavzeti pripravi na nastop

po sloveniji

Vaščani **Bakovec** so proslavili praznik svoje krajevne skupnosti z otvoritvijo novega rokometnega igrišča ter balinišča, s čimer so dopolnili obstoječi rekreacijski center, ki so ga zgradili poprej. Lani so osvojili za prizadevanja v športu in rekreaciji prvo mesto v Sloveniji. V bodoče načrtujejo otroško in teniško igrišče ter ureditev vaških cest.

V **Cerkljah** na Gorenjskem so začeli urejati telefonsko omrežje. Odločajo se za samoprispevek, ki bi ga dali vsi krajani tako, da bi imela vsaka hiša telefonski priključek.

Elektrogospodarstvo Slovenije namerava v letu 1986 zgraditi daljnovod od **Trbovelj** do **Sevnice** in **Brestanice**, leta 1987 pa od Krškega do Novega mesta. Od Novega mesta do Trebnjega pa naj bi začeli z deli že prihodnje leto. Dolenjci in Posavci bodo morali v ta namen zbrati 1,5 milijarde dinarjev.

Letošnjo jesen bodo v zdravilišču **Dobrna** priredili prvi seminar joge. Program obsega praktične vaje iz telesne, duševne, energetske, spoznavne in praktične joge bivanja ter preobrazbe bolezní. Seminar bo vodil Lojze

Stanič, ki je preživel veliko časa v Indiji in Šri Lanki in prejel diplomu s tega področja.

V **Črni** na Koroškem so priredili v avgustu 29. koroški turistični sejem. Popestrili so ga s prikazom starih vaških del, sprevedom kmečkih vozov in tekmovanjem v krtačenju in predelovanju volne. Poleg kulturnih prireditvev je bila tudi razstava domačih likovnikov, ki so razstavili svoje izdelke iz lesa, volne, šibja in blaga.

Vaščani **Čikeške vasi** so s prostovoljnim delom zgradili novo zbiralnico mleka. Vsak dan ga prodajo 600 litrov. Ko bodo dobili dovolj cementa, bodo gradnjo dokončali. Notranjo opremo jim je obljubila Tovarna mlečnega prahu iz Murske Sobotne.

Na **Goričkem** so začele mladinske delovne brigade z gradnjo vodovoda od Čentibe do Benice, ob meji z Madžarsko. Dolg bo 10 km in bo povezoval vse krajevne skupnosti tega območja. Celotna naložba bo veljala 42 milijonov dinarjev.

Gasilsko društvo **Ivanjševci** praznuje letos 60-letnico. Zgradili so nov gasilski dom in nabavili sodobno opremo.

Ob poti na **Jerbek** nad Šentiljem na Koroškem so odkrili naselje, ki sodi v Halstattsko dobo, v leto 1100 pred našim štetjem. Najdba je bogata, našli so največ keramičnih in okrasnih izdelkov in orodij. Prebivalci Jerbeka tesno sodelujejo z arheologi in jim prinašajo svoje najdbe.

V **Kamniški Bistrici** so bili od 6. do 9. septembra Dnevi narodnih noš, folklorne in obrti. Odprli so razstavo domačih izdelkov, organizirali sejem, koncerte in nastope folklornih skupin. Prireditve so se udeležile številne folklorne skupine društev in delovnih organizacij.

Na **Koprskem** so sklenili, da bodo na dvoriščih, ob kletih odprli »osmice«, to je domače točilnice, odprte ob določenih dnevih. Kmetje bodo poleg odlične domače kapljice prodajali še kruh, pršut, klobase, sadje in druge dobrote. Za prodajo bo potrebno uradno potrdilo o kakovosti.

Leta 1985 nameravamo začeti z gradnjo predora skozi **Karavanke**. Cesta skoznje bo velikega pomena za naše gospodarstvo, zlasti za turizem in promet, na stičišču cest srednje Evrope, dati pa ji moramo prednost pred drugimi naložbami.

Krajani krajevne skupnosti **Lipovci** bodo sami zbrali sredstva za obnovo šole, asfaltiranje cest in vzdrževanje poti, rekonstrukcijo vodovodnega črpalnišča in ureditev pokopališča. Od 727 volivcev jih je glasovalo za samoprispevek 595.

Na Gorenjskem sejmu v **Kranju** je letos sodelovalo 584 domačih in 56 tujih razstavljalcev, ki so prikazali blago za široko porabo, gozdarsko in kmetijsko mehanizacijo, opremo ter stroje. Sejem je vez med gospodarstveniki matične Slovenije in Koroške, zlasti za mešana podjetja, ki so nastala s sovlaganjem delovnih organizacij Slovenije.

V **Ljubljani** nameravajo zgraditi do leta 2000 okrog 32.000 stanovanj, letno po 2217, v soseskah Stožice, Ljubo Šerčer, Nove Poljane, Slape, Vevče, Polje, Hrušica, Stanežiče, Gameljne, Ilovica in Brezovica. Zrasla bodo še štiri velika naselja, individualni graditelji pa bodo lahko do leta 1990 zgradili 1425 hiš.

Agrokombinat v **Mariboru** je nadomestil 52 ha stare trte z novo. V Krčevini in Malečniku pa bodo obnovili 20 ha s sadikami iz lastne trsnice v Zrkovcih. Ob polni rodnosti bodo s 3800 trsi na hektar pridelali do 200 ton grozdja, naložba pa velja 34 milijonov.

60-letnico so praznovali tudi gasilci v **Nazarjih** v Savinjski dolini in dobili nov avtomobil-cisterno. S prostovoljnim delom so ob prispevkih krajanov asfaltirali ceste in uredili Titov park.

Železniki

V krajevni skupnosti **Gotovlje** pa so odprli nov vodovod na odseku Jedert-Zalog, ki bo oskrboval z vodo 13 gospodinjstev.

V Dolini skakalnic pod Poncami, **Planici** že urejajo položnejše doskočišče na skakalnici – velikanki za 8. svetovno prvenstvo v smučarskih poletih, ki bo v marcu leta 1985, ob 50-letnici.

Potem ko so si v Tekstilni tovarni v **Preboldu** zagotovili osnovne surovine za mednarodnim blagovnim posojilom, držneje načrtujejo izvoz. Lani so izvozili za tri milijone dolarjev blaga, letos pa ga nameravajo za sedem.

Na 700 hektarjih Kmetijskega kombinata **Ptuj** so letos pridelali povprečno po 5,5 ton pšenice, kar bo zadoščalo za potrebe mlinske industrije in dodatek h krmilom. Letošnja letina je bila odlična, zrnje dobro.

Letošnje Glasbene akademije za staro glasbo, ki je bila v **Radovljici**, se je udeležilo 39 študentov iz domovine in tujine. Naslednje leto bo igranje na baročne inštrumente zajelo sedem glasbenih tečajev, vključili pa bi še baročno petje in ples, namenjen koreografom in baletnikom; prirejali pa bodo tudi koncerte in izvedli eno baročno opero.

Tudi v krajevni skupnosti **Selo – Fokovci** pri Murski Soboti si prizadevajo za napredek kraja. Delavci in kmetje prispevajo od svojih dohodkov za ceste, trgovino, pošto in obnovo šole. Kmetijska zadruga pa je vzgojila lepe nasade jabolk, hrušk, višenj in ribeza. Letos so se ponovno odločili za krajevni samoprispevek.

Tovarna stilnega pohištva **Stilles v Sevnici** izboljšuje svoj gospodarski

položaj, v prvem tričetrtletju so povečali celotni prihodek za 88, čisti dohodek pa za 134 odstotkov; Tovarna konstrukcij pa je povečala dohodek celo za 328 odstotkov.

Na zvezni mladinski delovni akciji **Suha krajina 84** je 700 brigadirjev iz Slovenije, Črne gore, Srbije in Vojvodine gradilo vodovode v grosupeljski, trebanjski, kočevski in novomeški občini. Na ta način so brigadirji iz neslovenskih republik in Vojvodine vrnili udeležbo slovenskih brigadirjev, ki so sodelovali na mnogih podobnih akcijah širom Jugoslavije v preteklih letih.

Mesto **Tržič** je podelilo ob letošnjem občinskem prazniku tri srebrne in dve bronasti plaketi. Srebrne so prejeli Peter Belhar, Jože Štucin in Stane Tonkli; bronasti plaketi mesta Tržič pa Rozi Pavlin-Kihler in Športno društvo Lom pod Storžičem.

Hmezadova delovna organizacija k Kmetijstvo **Žalec** je zgradila v Žepini pri Celju farmo govejih pitancev s 1000 stojišči. Letno jih bodo vzredili 1200, oskrbovali pa se bodo predvsem s svojo krmo in silirano hmeljevino.

Ob dvajsetletnici sodelovanja sta se pobratili občini **Železna Kapla** na Koroškem in Kranj. Ob slavnostnem podpisu listine o pobratenju so sklenili, da bodo skupaj uresničevali interese na gospodarskem, kulturnem, športnem in drugih področjih in krepili vezi.

Rudarji v Rudniku lignita v **Titovem Velenju** so v prvem polletju presegli načrt za 23 odstotkov in nakopali 3,175.000 ton premoga ali povprečno 19.479 ton na dan.

turistični vodnik

MATIC – MARIBORSKI TURISTIČNO-INFORMACIJSKI CENTER

Mariborska turistična zveza je preselila svoj turistični biro iz dosedanjih prostorov v hotelu Slavija, Sodna ulica 5, v nove prostore na **Grajskem trgu 1**. Številka telefona se ni spremenila: **062/21-668**.

Spremenili pa so ime biroja, ki se odslej imenuje MATIC – Mariborski Turistično Informacijski Center. Turistični biro namreč zveni suhoparno, TIC pa se je že uveljavil za informacijski center Ljubljanske turistične zveze. Poleg tega je ime MATIC domače in se prijetno veže v stavke, kot npr.: MATIC vabi, organizira, vam priporoča...

Mariborska turistična zveza obljublja, da bo MATIC še razširil področje svojih storitev; sedaj nudijo vse vrste turističnih informacij in razne publikacije, menjajo denar, rezervirajo zasebne turistične sobe in zagotavljajo vodniško službo za Maribor in okolico.

PLAKAT: SMO GOSTOLJUBNI?

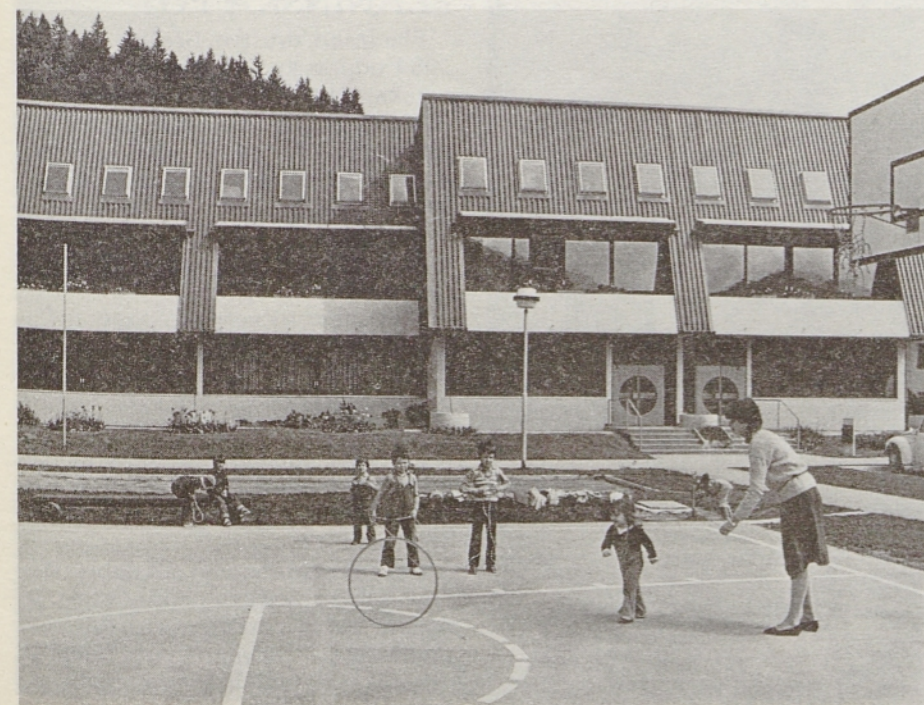
Turistična zveza Slovenije je v okviru svojega delovnega programa stikov z domačo javnostjo izdala animacijski plakat z naslovom **SMO GOSTOLJUBNI?**

Osnovni namen plakata je spodbuditi vse prebivalce naše dežele k razmišljanju, kaj vse sestavlja medčloveški odnos, ki ga označujemo z besedo gostoljubnost, in kako lahko pravzaprav na vsakem koraku pokažemo bodisi domačemu, bodisi tujemu gostu, bodisi hote, bodisi nehote, ali smo gostoljubni ali ne.

Plakat, ki je velik 98 cm × 67 cm, je oblikovan po zamisli akademskega slikarja Matjaža Schmidta. Na zeleni lepljenki v obliki Slovenije je razporejenih 12 karikatur, ki prikazujejo negostoljubno plat v našem odnosu do turistov. Kratko spremno besedilo je napisal mag. Janez Bogataj.

Plakat je izšel v 30.000 izvodih. Založil jih je Center za turistično in eko-

Pred osnovno šolo v Selcah nad Škofjo Loko (foto: Janez Zrnc)

nomsko propagando pri Gospodarski zbornici Slovenije, natisnili pa pri ČGP Delo. Publikacijo lahko naročite pri izdajateljici: Turistična zveza Slovenije, 61000 Ljubljana, Miklošičeva 38/VI, tel. 061/312-087, n.c. 320-641.

PRENOVLJENA PREŠERNOVA KOČA NA STOLU (2193 m)

4. avgusta 1984 je Planinsko društvo Jesenice odprlo prenovljeno Prešernovo kočjo na Stolu. Dokončali so dela v novi jedilnici in obnovili oskrbnikovo sobo. Staro jedilnico in spalnice so obložili z lesom, pritrdili nove odtočne žlebove in uredili priklop na vodne zbiralnike. Delno so obnovili

tudi kuhinjo in prodajne prostore. Zmogljivost Prešernove kočje bo od slej 80 sedežev v jedilnici in 50 postelj v sobah in na skupnih ležiščih.

PROSPEKT IN INFORMATIVNA PRILOGA O OBČINI KAMNIK

V založbi Turistične poslovne skupnosti Kamnik sta izšla prospekt in informativna priloga o občini Kamnik. Obe publikaciji sta 6-delni zbiranki, ki zloženi merita 10,5 cm x 21 cm.

V prospektu je 38 barvnih slik in kratko besedilo o Kamniku in okolici. V črno-beli informativni prilogi so podatki razporejeni po področjih: spomeniki v Kamniku in okolici, tradicio-

nalne prireditve, šport in rekreacija, izleti v gore in okolico Kamnika, planinarjenje, prenočitvene zmogljivosti, specializirane trgovine in splošne informacije.

Izšlo je 50.000 izvodov prospekta in prav toliko izvodov priloge. Jezikovne inačice so: slovenščina-srbohrvaščina, angleščina-nemščina in francoščina-italijanščina.

Oboje lahko naročite pri Turistični poslovni skupnosti, 61240 Kamnik, Cankarjeva 11, tel. 064/831-264.

NOVA KOČA NA PLANINI JEZERO (1450 m)

Prizadevni člani PD Integral so v 3 letih znova postavili Kočo na planini Jezero, ki je julija 1981 pogorela do tal, potem ko so jo že enkrat popolnoma obnovili. Svečana otvoritev kočje je bila 2. septembra 1984.

Nova kočja se po videzu ne razlikuje od prejšnje, nekoliko drugačen je le nagib strehe, ki sedaj ustreza zahtevam Zavoda za varstvo naravne in kulturne dediščine. Funkcionalna razlika pa je v zimski sobi, ki je prejšnja kočja ni imela.

Zmogljivosti kočje so: 80 sedežev v jedilnici in 64 postelj v 8 sobah in na skupnih ležiščih.

Kočja je lahko dostopna tudi za tiste, ki jim planinska hoja dela preglavice, saj se je z avtom mogoče peljati po lepi gozdni cesti do planine Blato, od koder je le še 45 minut do kočje.

Naslovna stran nemške izdaje turističnega časnika »Willkommen!« ki ga izdaja ljubljanski »Dnevnik«.

16 SEITEN ÜBER FERIEEN IN JUGOSLAWIEN

Willkommen!

KOSTENLOSES EXEMPLAR

TOURISTISCHE INFORMATIONSZEITUNG FÜR UNSERE AUSLANDSGÄSTE

30. JULI 1984

Seite 12: Eines der Auto-Camps auf der Insel Lošinj

Europa empfiehlt »Poljana«

Seite 9:

Im Bereich Rovinjs gibt es 62 km Küste, für jeden Gast mehr als genug

Wählen Sie Ihren Teil der Küste aus

Seite 3:

In Šobec bei Bled ist das am besten ausgestattete Auto-Camp in Slowenien

Vom Auto-Camp auf den Triglav

BREŽIŠKA PLANINSKA POT

Planinsko društvo Brežice je maja 1984 odprlo krožno planinsko pot, ki poteka od Brežic čez Veliki Cirknik (630 m) in Stojdrago (519 m) nazaj v Brežice. Markirana je od starega mostu čez Krko, kjer stoji tabla s skico poti.

Pot je primerna za enodnevne izlete, saj je hoje le za 4 do 5 ur. Večina poteka skozi gozd.

Kontrolne točke poti so motel Čatež, Veliki Cirknik in Stojdrago. V recepciji motela in v gostilni na Stojdragi si pohodniki priskrbijo še podpis oskrbnika žiga.

Dnevnik poti je naprodaj v motelu in v frizerskem salonu Ivana Kostanjška v Brežicah, Černelčeva 1. Stane 40,00 din.

Za enkrat prehojeno pot dobi pohodnik značko poti, za petkrat prehojeno pot pa še posebno priznanje. Ob predložitvi pravilno izpolnjenega dnevnika jih podelijo v motelu ali pri Ivanu Kostanjšku.

postojnska jama

1818—1984
20.000.000 besucher

BESUCHSZEITEN

Monate	Uhrzeit	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
VI, VII, VIII, IX		☺	☺	☺	☺	☺	☺	☺	☺	☺	☺	☺
V		☺	☺	☺	☺	☺	☺	☺	☺	☺	☺	☺
IV, X		☺	☺	☺	☺	☺	☺	☺	☺	☺	☺	☺
I, II, III, XI, XII		☺	☺	☺	☺	☺	☺	☺	☺	☺	☺	☺
	☺	☺ Samstag, Sonntag										

Divje jezero je eno najzanimivejših slovenskih jezer, pa je kljub temu razmeroma malo znano. Kot priljubljeno izletniško točko ga obiskujejo predvsem domačini, pa tudi veliko tujcev zaide k temačnemu vodnemu očesu pod strmimi skalami. Še najmanj ga poznajo z drugih predelov Slovenije, čeprav je dostopno po asfaltirani cesti.

Kako priti do Divjega jezera? Najprej se usmerimo proti Idriji. Če potujemo z ljubljanske smeri, se za Godovičem po ključih spustimo v idrijsko grapo. Kakor hitro se cesta pri Podrožji zravnava v ozkem dolinskem dnu, nas kažipot na prvem križišču obrne na levo, v dolino Belice. Po kakšnih 400 metrih ceste se zapeljemo čez most in na desni strani zagledamo manjše parkirišče, ob njem pa lične table. Mestni muzej iz Idrije je namreč po predlogih Zavoda SRS za varstvo naravne in kulturne dediščine ob Divjem jezeru uredil muzej v naravi. Tudi če nismo podkovani s poprejšnjim znanjem, bomo s pojasnjevalnih tabel izvedeli najpomembnejše o znamenitostih Divjega jezera.

Pa ga obhodimo še mi! Pot ni dolga, saj je tudi jezero majhno in jo prehodimo v pičlih desetih minutah. Pa vendar se je vredno kdaj pa kdaj tudi ustaviti. Na podrobnosti, ki bi jih lahko spregledali, nas opozarjajo manjše tablice, kar skrite v zelenju ob poti.

naravni zakladi slovenije

Divje jezero

Divje jezero je hkrati tudi kraški izvir. Dno se namreč nadaljuje v potopljen jamski rov. Potapljači so več let raziskovali, od kod prihajajo vode, ki napolnjujejo jezerce. Dosedaj so se potopili že 83 m globoko in okoli 200 metrov daleč v notranjost, vendar do konca jame še niso prišli. Kakor je začetek jezera skrivnosten, tako je zanimiv tudi njegov drugi konec, ki se nadaljuje v najkrajšo slovensko reko Jezernico. Po nekaj deset metrov dolgem toku se izliva v Idrijo.

Seveda podvodni del le slutimo, ko pohajamo ob obali. Ob velikih nalivih zaradi močnega dotoka gladina kar nabrekne, navadno pa je mirna in gladka. Na površini se zrcali okoliško drevje in mogočna stena z izrazitim prelomom, ob katerem je jezero tudi nastalo.

Med rastlinskimi posebnostmi naj omenim endemični kranjski jeglič, ki ga najdemo le na senčnem skalovju med Trnovskim gozdom in Robom na Dolenjskem, pa nikjer več na svetu! S svojimi ljubkimi rdeče vijoličastimi cvetovi konec aprila še dodatno popestri pot okoli jezera. Zanimive so tudi alpske rastline, kot na primer dlakavi sleč. V tej majhni nadmorski višini so se ohranile v hladnejših predelih kot ostanki ledenih dob.

Bližnjo Idrijo imenujemo tudi zibelko slovenskega naravoslovja, saj je v tem rudarskem mestecu delovalo več znanih mož, od Scopolija in Hacqueta pa do Freyerja in drugih. Idrijskim naravoslovcem v spomin pripravljata idrijski Mestni muzej učno pot Ob rakah. Po tej stezi, opremljenimi s tablam, se bo moč sprehoditi od Idrije pa vse do Divjega jezera, takrat pa bo obisk tega naravnega spomenika (zavarovan je od leta 1967) še prijetnejši.

Peter Skoberne

slovenija
v
mojem
objektivu

Foto:
Charlotte Anderson

- 1
Lectova srca na uličnem sejmu
- 2
Delo na vrtu
- 3
Na vaškem dvorišču
- 4
Očanec iz Prekmurja
- 5
V Seči

Rodna gruda

Slovenija

english section

News

Yugoslavia acquires new leadership

On May 15th the new members of the praesidium of S.F.R Yugoslavia were elected, with a 5-year mandate, by the delegates of Yugoslavia's Federal Assembly. The praesidium now has the following members: Veselin Djuranović (Montenegro), who is president of the praesidium, Radovan Vljaković (Vojvodina), Sinan Hasani (Kosovo), Lazar Mojsov (Macedonia), Branko Mikulić (Bosna and Hercegovina), Stane Dolanc (Slovenia), Nikola Ljubičić (Serbia), Josip Vrhovec (Croatia), and Dragoslav Marković as the president of the praesidium of the Central Committee of the League of Communists.

Dušan Alimpić was elected as president of the Federal Assembly, and Nuša Kerševan, from Slovenia, was elected vice-president.

The federal government will continue to be led by Milka Planinc from Croatia, whereas the vice-presidents will be Janez Zemljarič, Boris Srebrić and Mijat Šuković. The two members of the federal government from Slovenia are Vlado Klemenčič (for finance) and Jernej Jan.

With Janez Zemljarič's election to the office of vice-president of the federal government, and his departure to Belgrade, Dušan Šinigoj, the previous vice-president of the Slovene government, was elected as president of the latter.

France Popit — elected as President of the Praesidium of S.R. Slovenia

France Popit has been elected, by the Slovene Assembly, as the new President of the Praesidium of S.R. Slovenia, whereas Janez Stanovnik has

been elected a new member of the Praesidium. The other members of the Praesidium of S.R. Slovenia are: Alojz Briški, Majda Gaspari, Stane Markič, Zoran Polič, France Štiglic, Andrej Marinc and Franc Šetinc.

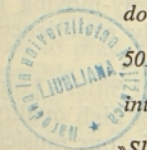
On this occasion the president of the Slovene Assembly, Vinko Hafner, expressed thanks to Sergej Kraigher for his work in the Praesidium of S.F.R. Yugoslavia, and to Viktor Avbelj, the previous president of the Praesidium of S.R. Slovenia.

"Science and faith" — an international symposium in Ljubljana

Between May 9th and May 12th an international symposium was held in Ljubljana with the title "Science and Faith". The joint organizers of this symposium were the Slovene Academy of Science and Art, and the Secretariat for Non-Believers from the Vatican. Taking part in the symposium were both Yugoslav and foreign scientists from eight different countries. The theologians, sociologists and scientists exchanged their views, which, in a broader context, are concerned with the question of coexistence of believers and non-believers in today's world. The object of the symposium was to make a contribution towards the establishment of a dialogue and cooperation between people with differing cultural, political and ideological views, as well as for cooperation and the creation of a suitable medium for the solution of disagreements and conflicts in the contemporary world. In the papers they presented, scientists dealt with the question of the relationship between science and religion, taking into account the critical dimensions of both. Then followed papers concerning the fields of cosmology, the antithesis between religion and the

RODNA GRUDA, Magazine for Slovenes Abroad, Cankarjeva 1/III, 61001 Ljubljana, Slovenija-Yugoslavia Tel. 061/210-716
Published by Slovenska izseljenska matica, Ljubljana
Editor: Jože Prešeren (Editor-in-Chief)
English translations: Milena Milojević-Sheppard, M. A.
RODNA GRUDA is published monthly. Numbers 8 and 9 are published together as a double issue.

Yearly subscription for overseas countries is 11.— U. S. A., 13.— Canadian or 10.— Australian dollars. Payment can be made direct to our Account. No. 50100-620-010-32002-2818/5 at Ljubljanska banka, or by international money order, or by check — payable to »Slovenska izseljenska matica« — in a registered letter.

new astronomy in the 17th Century, the origin of the universe and of life itself, the questions involved in modern theology, social structure and religion in a modern industrialized society, etc.

At a reception given on the second day of the symposium at the archbishop's residence, the Archbishop and Metropolitan of Ljubljana, dr. Alojzij Šuštar said: "This is not a dialogue between science and faith, but a discussion between people, believers and non-believers, about science and faith. Knowledge and belief, science and faith in one way or another, in one form or another, with signs of one kind or another, are, for every man and woman, and for all people, a constituent part of their spiritual life. The fact that we are able to hold mutual discussions about such questions indicates what a lot we have in common, in spite of all the differences which exist. Otherwise a dialogue of this kind would be impossible. And such a dialogue provides encouragement for the marking out of a common way forward. On this path, openness, mutual understanding and respect, good will and a sincere quest for the truth are of the greatest importance."

The symposium was attended by numerous guests from the sociopolitical and cultural life of Yugoslavia, including Mitja Ribičič, Aleksander Grličkov, Janez Milčinski, Bratko Kreft, Ivan Potrč and Josip Vidmar. Among the distinguished foreign guests, who were accompanied at the symposium by the Archbishop of Ljubljana, dr. Alojzij Šuštar, were the deputy head of the Secretariat for Non-believers at the Vatican, Paul Poupard, the Archbishop of Vienna, Cardinal Franz König and the Bishop of Klagenfurt (Celovec), Egon Capelari. On the second day of the symposium they were joined by the Apostolic Pronuncio in Yugoslavia, Michele Cecchini. All the findings of the symposium represent a valuable contribution towards ecumenical co-existence, as well as towards the equitable coexistence of believers and nonbelievers.

New Bell for the Šmarna gora Church — the Gift of one of our Fellow-countrymen, Temporarily Employed in West Germany

On April 29th of this year, the Archbishop and Metropolitan of Ljubljana, dr. Alojzij Šuštar, consecrated a new bell, which has been presented to the Church on Šmarna gora by 44-

year-old Janez Blažič, from Vodice, who has been working abroad in West Germany for the last twenty years. All these years he has been working for the Mercedes-Benz factory. The bell was cast at the Bachert Bell-Foundry at Heilbron, and cost a total of 70,000 Deutschemarks. Janez Blažič, who is a widower (his wife died while she was living in West Germany), paid for the bell with his earnings from three years' work. When he was asked what led him to make such a generous gift, he replied that an accident at work had changed his attitude to life. He had decided to put an end to excessive craving for material possessions, and to help, in his own way, people who want peace, security and unselfishness. A large number of our fellow-countrymen from abroad attended the consecration of the bell, including Herr Bachert, the owner of the bell-foundry. The bell weighs a total of 3878 kilogrammes.

Paul Sifler at the "Ivan Cankar" Cultural Centre

On May 10th of this year the Great Cultural Center in Ljubljana was host Concert-Hall of the "Ivan Cankar" to the American Slovene, Paul Sifler, the organist, pianist, composer and conductor. This was the first time that he had given a solo organ recital to the general Slovene public. The concert was organized in cooperation with Slovenska izseljenska matica.

Paul Sifler was born in Ljubljana in 1911, and spent his early childhood at Polhov Gradec. It was from there that, as a 9-year-old boy, he emigrated with his mother to America. He studied at the Conservatory in Chicago, where, for his graduation, he played a piano concerto. At the same time he took a prominent part in the lively cultural activities of Slovenes in this city. For ten years he was the leader of the Mixed Choir of the Slovene National Home. In 1946 he moved to New York, where he continued his musical activities. He produced several operettas, including his own composition "Who will get Marička?"

During this period he became well-known for the organ concerts which he gave in some of the well-known churches of New York. For a period of two years he gave regular weekly concerts at St. Paul's Church, and at the University of Columbia he was a regular guest twice a year for a period of ten years. At the invitation of the Pasadena Section of American Organists, he performed a large number of organ compositions by Messiaen. Now he lives in Hollywood in Cali-

fornia and works as an organist and choir-leader, but he also does a lot of composing, as well as running his own musical publishing-house, the Fredonia Press. His compositions are full of Mexican, Puertorican and, particularly, Slovene melodies. He has also made several L. P. records of his own organ music and that of other composers.

Paul Sifler's qualities as a superb soloist and prolific composer came to the fore at the concert which he gave recently in Ljubljana. Leon Engleman, the musical critic of "Delo", the central Slovene daily newspaper of Ljubljana, wrote that Sifler devoted the first part of his concert to older music — that of D. Buxtehude, N. la Bague and J.S. Bach, and that "with his particular method of use of the registers immediately introduced a different kind of relationship towards older music, as he made full use of the great range and power of this modern instrument. He also demonstrated these wide possibilities when playing, as a connoisseur, both of the Slovene compositions. In Premrl's Pastorale he achieved, in the colouring of his playing, an exceptional authenticity of the organ sounds from the time of the composition's origin. As a contrast in approach, Tomc's March rang out in a well-chosen atmosphere for this instrument of unusual musical form".

After that, Leon Engelman paid particular attention to Paul Sifler's qualities as a composer and soloist:

"Sifler makes exceptionally good use of the huge capacity of this instrument, and has an excellent technique, the pedal playing being particularly impressive. By making full use of register combinations of broad flourishes he adds to his compositional and playing conceptions".

The great variety of compositional techniques in Paul Sifler's works must be recognized, in first place. The Recitative, Passacaglia and Fuge is a composition of exceptional cosmopolitan orientation, rich in harmony and mature in the mastering of formative discipline. In the three Slovene rhapsodies he uses Slovene folk melodies in an unobtrusive, sincere and relatively simple form, whereas certain differences between the individual compositions indicate compositional development. "The Despair and Agony of Dachau" is music of the committed kind, powerful in the acoustic sense and deeply-moving in its mission of artistically experienced creation.

The meeting with Paul Sifler's compositions was an event of high quality, which can be included in our musical culture, too".

“Radenska” is drunk in 14 countries

Last year “Radenska” of Radenci sold almost 11 million litres of mineral-water abroad, which is roughly five percent of total production (in 1983 a total of 193 million litres of mineral-water were bottled). This mineral-water was drunk in 14 countries of the world last year. It is “Radenska”’s objective that by the end of this middle-term planning period (by the end of 1985) at least ten percent of production should be exported, with a larger proportion of “Stil” and other non-alcoholic drinks made on the basis of mineral-water. Last year a total of 72 million litres of such non-alcoholic drinks were bottled, including 55 million litres of “Stil”, which means that this ever more popular drink is, according to the number of litres sold, in second place, immediately behind Coca-Cola.

These results and other data were presented by the representatives of “Radenska” at a recent meeting with the representatives of foreign firms who are involved in the sale of “Radenska” mineral-water. They came, among other countries, from Austria, to which a total of more than five million litres of “Radenska” mineral-water were exported last year — practically half of the total quantity exported to all countries. They also came from Italy, our second biggest importer (2.15 million litres or 22 % of all exports of “Radenska”), and from West Germany, where a roughly equal amount of mineral-water is sold. The quantities sold in other countries are considerably smaller. At the meeting were the representatives of Kuwait, Sweden, Switzerland, the U.S.A. and Canada, whereas representatives of the following countries: Australia, England, Belgium, Cyprus, Dubai and Malta, were absent.

“Radenska” exports as much as 80 % of all mineral-water exported from Yugoslavia, and is also the largest bottler of mineral-water in Yugoslavia — “Radenska” produces one-third of the best mineral-waters in the world due to the large amount of natural CO₂ which it contains. Every year 4000 cubic metres of this gas are filled, some of which is exported to neighbouring Austria.

The export of mineral-water is not an easy matter. Mineral-water is a product which is, with regard to its size and weight, not very valuable, so that transport costs have an important role to play. It appears that it will be possible to increase exports only if greater use of plastic and non-return packaging is made. However, in some countries, such as Austria, the packag-

The motif of Lož (photo by Janez Zrnec)

ing of mineral-water in plastic containers is forbidden by law. The other difficulty lies in the fact that our greatest importers of mineral-water are also the greatest producers of mineral-water, themselves. For instance, last year the Italians filled a total of 1700 million litres, the West Germans 2600 million litres and the Austrians 300 million litres of mineral-water. It is also an important fact that all these countries are rapidly increasing their production of mineral-water. Over the last ten years production in Europe has increased by 70 %. In Austria, production has been increased by a factor of 4.5, in Spain and

Portugal by a factor of 3, by somewhat less in West Germany and France (the world’s largest producer of mineral-water: 3300 million litres per year), whereas in Yugoslavia there has been an increase of only ten or twenty percent over the last ten years.

With respect to the production of mineral-production, Yugoslavia, with 600 million litres of mineral-water bottled every year, is in fifth place in Europe. We are somewhere in the middle concerning the export of mineral-water, mainly due to “Radenska”, which, with 200 million litres, is the fourth biggest bottler of mineral-water in the world.

The “Ivan Cankar” Cultural Centre — the Heart of Cultural Life in Slovenia

It’s difficult to say in which year the birthday of the “Ivan Cankar” Cultural and Congress Centre in Ljubljana occurred, for it opened its doors for the first time to visitors when workmen were still working in some parts of the building. Even today this Centre is still not completely finished. The Great Concert-Hall still needs some finishing work to be done and equipment installed, and then the main stage will be able to be ceremonially put into use. In spite of this, the Ivan Cankar Cultural Centre

(ICCC) has been operating successfully since 1980.

Everybody who passes the ICCC turns his head to have another look of satisfaction at it. The external white marble walls give the building an impressive appearance, and when one steps inside, this feeling becomes more intense, for instance in the main entrance hall, which is hung with tapestries made by famous artists, as well as in all the numerous concert-halls. Many people, who previously had paid little attention to cultural

life in general, now enter the ICCC quite frequently. Those who found reasons to grumble about the construction of the ICCC now readily admit that such a centre is a great acquisition of which all Slovenes can be proud. People come to the ICCC from far and near, since every day something new and exciting is taking place there. The keyword chosen by the management for the Centre's choice of events is: variety. For this reason, in the ICCC you can see and experience almost any kind of event — from a concert given by one of the world's greatest young pianists, Ivo Pogorelič, to the exclusive projection of films, computer demonstrations, ballet meetings, puppetry performances, fashion reviews, magicians' matinées for children, etc. The basic policy of the management of the ICCC is: as soon as something of good quality or something very topical appears somewhere in Yugoslavia, it must appear, as soon as possible, at the ICCC. This policy, and the variety of the events put on, make the ICCC a magnetically attractive centre.

This is proved by figures, too. In 1983, for instance, the plans were surpassed considerably. Last year no fewer than 251 theatrical performances were given, which were viewed by 59,245 theatre-goers. But that's not all. To these figures we must add the numerous musical events, films, promotions for books and publications by Slovene publishing-houses, round-table discussions, exhibitions and congress activities, which are also making steady progress. In this case we obtain a grand total of 793 events (or two a day, on average), which is 78 % more than in 1982, when 446 events took place at the ICCC. The later were seen by a total of 267,035 visitors, whereas, in 1983, there were almost half a million visitors, or more than half a million, if we take into account the participants of congresses. This means that, statistically speaking, every fourth Slovene attended an event at the ICCC.

Last year there were 147 musical events, 251 theatrical events and 82 film projections. There were also 213 cultural-educational meetings, evenings and discussions of one kind and another, as well as 35 exhibitions. It was certainly a record year for the ICCC.

This year's work began, at the ICCC, with a New Year's Concert, which was, as many other concerts have been, sold out. It is particularly difficult to get tickets for theatrical performances. However, one hour before such performances begin, "hot" tickets can be obtained at half-price, which is a novelty. Thus we can say

that the management of the ICCC has no lack of imagination, enterprise and skill. For this reason, in 1984, too, the ICCC will certainly have many visitors, and the programme of events will be even more varied. When the main stage of the Great Concert-Hall

is ready, which it should be in the not too distant future, then it is planned that several of the Slovene theatres will get together to give joint performances on this stage.

Darinka Kladnik

Dušan's Path to a New Life

A year has passed since the skilful surgeons of Ljubljana's Clinical Centre carried out the successful reimplantation of both feet of hardly two-year-old Dušan Valentinčič, which were cut off by his father's harvester. Already now, after such a short period, Dušan is able to run about the village, jump and play with the other children, just as though nothing had happened. That's a unique case in medical history.

At any moment a year will have passed since, in the little village of Biče — not far from Grosuplje in Dolenjska, the dreadful accident occurred, which shook all of Slovenia. As he was playing in the ripe corn, on July 11th of last year, just-two-year-old Dušan Valentinčič was caught by the blades of a harvester, so that both his legs were cut off above the ankle and his chest was badly injured. Luckily there was a telephone in the village, with the result that in less than one and a half hours the little boy was on the operating-table of Ljubljana's Clinical Centre. By 9.30 p.m. in the evening, both of Dušan's legs, which his family had brought with them in a plastic bag, had been sewn back on again. The surgeons of Ljubljana had succeeded in making a unique achievement in medical history since, today, little Dušan is running about the village and playing "he" with his playmates. Already seven months after the operation he was sledging and standing up on his skis. All appearances indicate that the awful accident has caused no permanent damage. Dušan is a happy lad, and so are all those who were in fear for his health and future. Now read on about what happened and what a lot of effort was needed to save both of little Dušan's legs.

HOW A LITTLE BOY GOT CAUGHT UP BY A HARVESTER

July the eleventh last year was a hot, sultry day, perfect for reaping. In the morning the little village of Biče was half empty, since most of the village's inhabitants drive to work in Grosuplje or Ljubljana. At home

were mainly grandmothers and grandfathers with their grandchildren, and those who do shift work. Among the latter was Franc Valentinčič, or Kastevčev Franc "po domače", who had decided to reap his crop of home-grown wheat with a modern harvester. As every other day, his mother was taking care of his two sons, Milan and Dušan, who usually played in the farm-yard, in the shade of two mighty chestnut-trees. That morning the older of the two boys, Milan, had wanted to join his father in the field and watch him reaping. His grandmother, however, didn't let him go, since it was hot, and the young father had bidden that the children must both stay at home.

But then suddenly little Milan disappeared and "Kastevčeva mama" had no choice but to go after him, taking his younger brother Dušan with her. She found Milan in the field. However, just at that moment Franc Valentinčič had run out of binding-twine for the harvester, and grandmother came at a very convenient moment to provide help. While this was going on, little Dušan had sat down in the neighbouring field and was sticking bean-leaves on his vest. The young master got the reaper ready quickly, got up onto the seat and started the engine. The wheel had hardly turned when suddenly Franc felt something hard get caught between the machine's teeth. Immediately he stopped the engine and stretched his neck out to see what he had cut down, maybe a hare or a young deer, when suddenly he saw his own son . . . Little Dušan had got bored with playing with the bean-leaves, and had toddled, unnoticed, over to the reaper, hidden in the corn, which was quite a lot higher than a two-year-old child. Maybe he had become attracted by his father's "game" with the twine, and wanted to repeat it. Maybe he had been watching the reaper, squatting in the corn.

In any case, the father did not notice the child. Apart from this, a reaper must, when driving the machine, keep looking backwards in order to make sure that the tying up of the sheafs is proceeding properly. That was how

little Dušan got caught up by the harvester. The prongs thrust themselves into Dušan's breast, whereas both his legs were cut off instantaneously above the ankle by the reaper's teeth. If Franc hadn't stopped the reaper's engine so quickly, the third prong would have sheared the little boy's body in half and tied him up into a sheaf . . .

When father Franc saw the child lying in blood on the ground he leapt off the reaper. For a moment, grandmother didn't realize what had happened — she thought that there was something wrong with her son. Then she, too, caught sight of her grandchild. Father Franc grabbed hold of his son and carried him home, while grandma picked up the two amputated feet so that they wouldn't remain in the field. At that time she had no idea that it might be possible to sew them back on again. They immediately rang for an ambulance, since they had just got a new telephone. Meanwhile all the neighbours had gathered, in order to be at hand if necessary. Dušan was unconscious. They wiped him with a moist cloth, put emergency dressings on his wounds, and waited without words for the ambulance. Meanwhile one of the neighbours got the idea that maybe it would be possible to sew the two feet back on, so she ran home for a fresh nappie, wrapped the feet up in the nappie, and put them in a plastic bag together with the sandals Dušan had been wearing. She put them on the couch, next to Dušan, so that the ambulance-man would take them with him to the hospital.

LJUBLJANA'S SURGEONS ALWAYS AT THE READY

At the surgical department of Ljubljana's Clinical Centre all doctors and surgeons had been called together, and hectic preparations for the unusual operation were underway. The team of micro-surgeons in Ljubljana is ready for such an emergency every day, night and day. This is the only such team of surgeons in Yugoslavia. The other larger reimplantation centre in a nearby European country is only in Munich, in the Federal Republic of Germany.

Within the space of an hour after the accident had happened, Dušan Valentinčič was at the Clinical Centre in Ljubljana, where the following team of surgeons had gathered: dr. Janez Bajec, dr. Matjaž Šulinc, dr. Milenko Kersnič, dr. Egon Eder, the anaesthetist dr. Esma Taševac and Marta Ivan, who was in charge of the medical instruments. First they took care of the wound on the child's breast, and

then they started the difficult reimplantation operation, which lasted almost 8 hours, from 2 p.m. to 10 p.m. The surgeons worked in two teams, one on each leg. Everything had to be reconnected: bones, veins, nerves, and tissue. First they fitted the bones back together, and fixed them together by means of metal wire. Then they started sewing under the microscope: the reconnection of veins and arteries. A vein only 1.5 millimetres in diameter had to have between 8 and 10 stitches along its circumference, which required extreme care and accuracy.

"The left foot had been cut twice, and I was afraid that it might not be capable of filling up with blood, which would mean that the reimplantation would be unsuccessful. However, in the end this foot, too, came back to life and we felt immediate relief", explained dr. Janez Bajec.

The surgeons decided to carry out such an operation only after they had consulted one another and weighed up whether the child would withstand such a long operation. The chest wound was a bad one since the lungs, too, were somewhat damaged. Only six hours are available for the reimplantation of limbs after an accident has occurred, whereas in the case of amputated fingers this period can be considerably longer, say the plastic surgeons. Fingers can withstand a longer period without a proper supply of oxygen and blood.

"The reimplantation of Dušan's feet was nothing exceptional in itself, from the technical point of view. What was new was that two teams were working simultaneously, one on each leg. In the world's medical literature, I have not yet come across such an unusual case, involving such a small child", dr. Franjo Zdravič, the head of the clinic for plastic surgery and burns, told us.

The reimplantation team has been working at the Ljubljana Clinical Centre since 1975. So far a total of over 600 reimplantations have been carried out, of fingers, hands, legs and feet. The team is in a state of permanent readiness, so that if an accident occurs, medical aid is immediately at hand. In this way many people's lives have been saved, and many people have not become invalids, which they might easily be today.

After the operation had been carried out Dušan Valentinčič was moved to the intensive-care department for children at the Clinical Centre, where a specially trained medical team took charge of him. After a few days Dušan had to undergo another operation, since the damage to his chest was more serious than had appeared to

be on the first day. The prongs of the reaping-machine had wounded his stomach, too. But Dušan got over this operation, too, successfully.

Almost a year has passed and little Dušan is dashing about the village. Of course his parents have to make sure that he doesn't hurt himself and once a week his mother Nada Valentinčič drives him to Ljubljana for exercises and a regular check-up.

"He's such a lively child that I can hardly keep hold of him. He's always in a happy mood, and he likes to sing. Tears come to my eyes when I think of what Dušan had to go through", says Jožefa Valentinčič, his grandmother, who still looks after her grandchild when Dušan and Milan's mother are in Ljubljana.

Happiness reigns once again at the Kastevec's home. Grandmother and grandfather always have a lot of work to do, but nevertheless they always find time for little Dušan. They have to make sure that the little lad isn't too courageous. They have got used to the numerous visits, too, since the event became known throughout all of Yugoslavia, so that even foreign reporters knocked on their door. In the beginning, when little Dušan's fate was uncertain, they were not keen on receiving such visitors. Now, however, they are in a happy mood. And, of course, why shouldn't they be, when the doctors have put Dušan back on his own two feet. He might easily have become a permanent invalid.

In April Dušan celebrated his third birthday. He's got used to the numerous visits and puts on a smile for the photographers. His brother Milan likes to get in the picture, too, since he's a bit jealous of his brother who has been in the limelight for so long. Of course, as a five-year-old boy he does not comprehend the accident which occurred, and might have had a tragic result if the team of surgeons from Ljubljana's Clinical Centre had not given everything they could to save little Dušan. He must thank them that he has been able to start a second life.

Albina Podbevšek

Tito and the Emigrants

For many years Ivo Smoljan, the editor of the Croatian magazine for emigrants, has been diligently collecting material of one kind and another about Josip Broz Tito, and particularly about his meetings with our emigrants. As a result of this work, he has written a book called "Tito and the Emigrants", which has recently been jointly published by "Hrvaška izseljenska matica" and the "Spektar" publishing-house of Zagreb.

On the one hand this book represents an important contribution towards the biography of Josip Broz Tito, whereas it also represents very valuable material for students of the history of our emigrants, as well as for the later period of history of post-war Yugoslavia and Yugoslav diplomacy. Special attention has been paid in this book to the most thrilling chapter, that concerning the role of emigrants during the emergence and international recognition of our National Liberation War and of post-war Yugoslavia. It is well-known that this contribution was not a small one. An important role was played by the Slovene, Louis Adamič, who established contact with Tito during the war, and met him personally afterwards. As a writer and public figure he can be considered as one of those of our emigrants who did the most to establish the truth about Tito, about the

New Yugoslavia, and about our National Liberation War. His way and his thoughts were later followed by many others of our emigrants around the world, who later practically became a real spiritual bridge between two homelands.

For this reason, the book "Tito and the Emigrants" is not just an account of the numerous meetings which Tito had with our emigrants throughout the world, wherever he stopped on his paths of peace, but it also describes Tito as a great statesman, who had himself experienced life as an emigrant, and who later paid particular attention to links with our emigrants. An important place in the book is taken up with a description of links with Slovene emigrants.

The book "Tito and the Emigrants" has been published simultaneously in Croatian and English. It is illustrated with numerous photographs, taken from both the earlier years of Tito's life and work, as well as from his meetings with emigrants in Yugoslavia and on his diplomatic travels around the world. At the end of the book there is an index of names, which provides a lot of known and less well-known data about numerous emigrants of Yugoslav origin, who came, directly or indirectly, into contact with Tito.

The book costs 1750 dinars or roughly 13 American dollars.

Events in which traditional qualities are maintained predominate (e. g. reapers' competitions, night-hunting of dormice — "polhe", "Kravji bal", "Flosarski bal", Kurentovanje in Ptuj, etc.). Also numerous are events like the "Peasants' Wedding" in Ljubljana, which contain elements of secondary folklore.

It is interesting that the organizers of tourist events are apt to make the visitors to the event just "viewers", who first watch some work take place on a stage of one kind or another, and then join in the festivities in the usual way when the programme ends. It would therefore be necessary to place greater emphasis on those primary characteristics which make events come to life with the active participation of all visitors and viewers. In this way it would be possible for Slovenia to join in with today's tourist philosophy, which tries to prevent tourists from being merely "watchers". Visitors come to Slovenia to find out about our culture and traditions, our economic efforts, and our way of relaxed entertainment. And this is what they can find out about at such events.

In recent years there has been an increasing number of, predominantly locally-organized, new events. These programmes are usually quite new ones, although they may have their roots in distant centuries. For instance there is the meeting of the real "Rožnodolčani" in Ljubljana on Rožnik, where competitions in using the catapult take place. Every year the inhabitants of the new village of Log near Ljubljana organize an event called "the celebration of Spring" and an even better celebration of St. Martin's Day, which involves a really original combination of entertainment, dance, singing and getting to know the rich cultural heritage of this area. In 1983, for instance, they organized an exhibition of wines, and the judging of the very best locally-produced wines, made from grapes that the local people had produced on their wine-trellises. And that's just to mention two such events.

Those events which contain some traditional qualities in the form of a festival or procession are more complicated from the technical point of view. In this way certain old traditions are artificially maintained, though not organically connected with the primary environment. For instance, the "kurenti", who used to dance in the villages of the Ptuj Plain, now "appear" in the streets of Ptuj. This is a kind of "living museum". During the rest of the year the "kurent" masks lie unused in glass cabinets, and the agri-

NUMEROUS TOURIST EVENTS in SLOVENIA

Every year a large number of varied events designed to attract tourists take place. If the data for 1981 and 1982 are compared, then it will be found that whereas, in 1981, there were a total of 310 such events, in 1982 this total had risen to 520. In 1983 this number increased even further. These events include folklore events, annual and peddlars' fairs, concerts, theatrical meetings, exhibitions of paintings and sports events. This year, for the first time, a calendar of such events in Slovenia has been published by the Touristic Association of Slovenia, which is not just a basic guide but also a good indication of the future planning of such events. The calendar follows the layout of Valentin Vodnik's original "Velika pratika" ("Grand guide").

An analysis of the touristic events held every year in Slovenia has shown

that the following kinds of events are held:

- tourist-folkloral events,
- tourist-gastronomic events,
- country holidays (these are "veselice" or parties with demonstrations of farmers' work in olden times),
- touristic weeks (held in various different places, with "veselice", exhibitions, meetings, etc.),
- sports events (not just for professionals, but also mass events, such as "100 women on top of Mt. Triglav, marathons, etc."),
- fairs and commercial exhibitions,
- fine-arts, museum and other kinds of exhibitions,
- musical events,
- congresses and symposiums, and
- professional and trade meetings of one kind and another (Foresters' meetings, Journalists' meetings, etc.).

cultural and craftsmen's tools are kept in museum collections. Of course, such a method of presentation can, from the professional point of view, be supported, since many of our museum collections are inflexible and silent, and thus have little to tell the average visitor. Of course, in the case of such festivals and processions, all the elements of the event should correspond exactly to the time in which they were originally set. Thus, we cannot approve if someone wearing a "Kurent" mask appears in Adidas gymshoes. Such transformations of traditional

culture can be only interesting from the ethnological research point-of-view.

It is important that all such touristic events should be carefully planned from the technical point of view, which can only be based on proper research work. It is hoped that these views will provide some useful ideas for our emigrants, scattered throughout the world, who, in their full and varied work in this field, frequently encounter similar problems.

Janez Bogataj

Slovene National Costume

Like the dress of other social classes, the costume of the Slovene peasant or farmer has, during various periods of the past, undergone development, which represents the influence of individual periods of fashion. It has changed under the influence of all kinds of social motives and circumstances which affected the peasant's mode of attire. While, on the one hand, the examples given by the dress of other social strata were taken into account, on the other hand up until the 17th Century farmer's dress was only able to develop within the framework of class distinctions whose object was to maintain differences between the clothing of the upper and the lower classes. During the 18th and 19th Centuries such regulations no longer existed, as the social conditions had changed. The more the farmer became liberated from a state of social and economic subjugation, the more independent he became in his choice of dress, so that by the mid-19th Century he began to adopt, to a great extent, the dress of the people of the market-towns and cities.

The appearance of farmers' dress in Slovenia can be seen, up to the start of the 19th Century, on numerous frescoes, votive tablets and other works of art. These sources are complimented by archival and other written records. From the 19th Century onwards numerous examples of men's and women's farming attire (complete outfits or individual items) have been preserved in museums and private collections. As well as this, numerous written descriptions of this dress have been preserved, which give an accurate description of the latter's design, material and function.

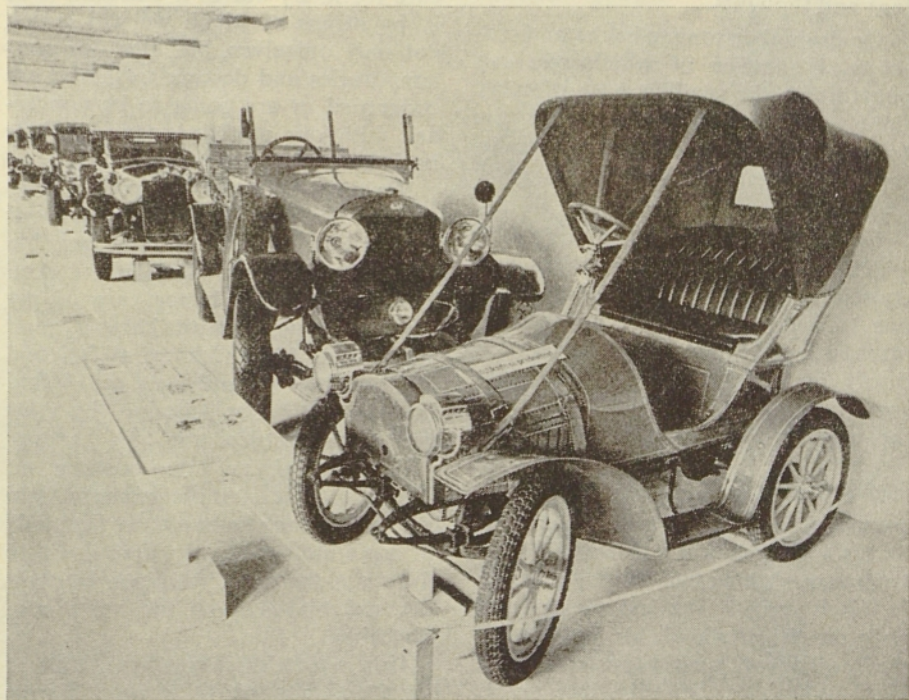
The first reliable data about peasant attire in Slovenia date back to the 15th Century, although one must take into account the possibility that these dresses were painted according to de-

signs given in books, etc. Written sources, which appear for the first time only in the 16th Century, indicate that at that time dress was mostly in the style of the Middle Ages. A clearer representation of peasant dress in the 17th Century was provided by Janez Vajkart Valvasor, with Baroque, rustic features. Some of these characteristics were retained into the 18th Century, when Biedermayer styles came into fashion. At the end of the 18th Century, the national costume of the Slovene peasant entered its heyday, as elsewhere in Central Europe. In this period it was still possible to distinguish the inhabitants of individual regions by their dress. Later, a period

of more intensive changes took place, and the peasants' dress started to approach the dress of townsfolk more rapidly and become more uniform. The more obvious external differences in the costume of individual regions began to disappear. However there were still some basic differences between the peasant dress and the attire of the town people. This peasant dress is sometimes called "ljudska noša" or "popular costume" by experts. The other expression which began to be used at the end of the last century was "narodna noša" or "national costume". Neither of these two terms are very suitable for the description of peasant dress. The broader expression, "popular costume", includes the dress worn by people belonging to different strata of society, craftsmen, workers and peasants. For this reason it is necessary to use more precise expressions such as: craftsmen's dress, workers' dress and peasant dress. The expression "national costume" has, nowadays, two meanings. A few decades ago it was used by experts to describe Slovene peasants' dress. From the end of the 19th Century on the expression was used to mean the dress of a particular nation, which is clearly quite a different meaning from the dress which was worn by Slovene peasants in the 19th Century.

From the introduction to the book
"Slovene popular costume"
by Dr. Marija Makarovij

In the Slovene Technical Museum at Bistra near Vrhnika

One's Mother-tongue must be learnt

You will not like this title, I know. I did not like it either. Two or three times I discarded it and chose another one. A less trivial but, at the same time, a less direct one. A more poetic one, but also a less realistic one. And yet every time I came back to the title I had chosen originally, for the very reason of its being so direct, realistic and sincere. For, if with anyone, one has to be sincere with oneself, with one's own essence.

The mother tongue is, no doubt, one of the essential means through which man expresses his own self. One could, of course, think of some exceptional situations where this statement would not apply or at least would not apply fully, but for the majority of cases it does hold true, and this is how it should be.

Of course, there are a great number of mother-tongues, at least as many as there are human languages. The Slovene language is only one of them. Our mother tongue. Our first language. It is by means of this language that, during the very early years of our lives, the foundations of our understanding of the world and man are established, often for the rest of our lives.

Our mother-tongue is like a watch-tower, from which we observe the phenomena in the near and far-off world, name them, acquire knowledge of them and control them. Nature in ourselves and around ourselves, animals, plants, winds, seasons, acts, feelings and thoughts.

One's mother-tongue is like a microscope, by means of which one can penetrate to the smallest parts of every thing, whether of the body or the spirit, whether in science or philosophy, in desire or thought, in good or bad.

One's mother-tongue is a computer, which is created in one's brains and consciousness, and which then helps one to keep in equilibrium among a mass of new data, with one's feet firmly on the ground, which is necessary for every intelligent adult in the modern world, which is certainly not benevolent or forbearing to Man.

What is involved, essentially, is a competition between mother-tongues, that is a competition between different languages. A man can survive and win in this frequently ruthless struggle not only on the basis of his knowledge, skill, diligence and persistence, but also, and often primarily, due to his

knowledge of languages, including knowledge of his first language, his mother-tongue, if the latter provided him with what he needed to live as a man in this world.

Thus one's mother-tongue has a great responsibility. This is true for every man and woman. For one's mother-tongue forms that firm and unshakeable basis on which man makes his foundation, in which he moves like a fish in water, as he speaks and writes, as he searches for contact with himself, his nearest ones and with things of one kind and another.

All too often man finds himself in a position where he is at a loss as to what to do, due to a lack of training, general knowledge, knowledge in depth, and power of expression. Then he feels helpless, as though he had no arms or legs.

And then, maybe, he would like to say a few harsh words about his mother-tongue. And maybe he says them sometimes. In overhastiness. In disappointment. And then the very next moment he regrets what he has done. He then puts things in their proper places.

For it is not our mother-tongue which is to blame if somebody is defeated. Man himself is in fault. It is his attitude to his mother-tongue that is to blame.

One's mother-tongue is not an all-powerful computer, situated outside us, we ourselves are our mother-tongue. With our attitude to it. Through our care for it. By our own enrichment of it, by means of which we will enrich not only ourselves, but also our contemporaries and descendants, who are concerned or are going to be concerned with our mother-tongue as their basic language.

We must take every opportunity to enrich, develop and strengthen our mother-tongue. This is only possible on the basis of consistent effort. And if I want to take better care of my mother-tongue, I must have a good knowledge of it, and know all its good and bad points. And how can I find that out? Only by learning, by constant, persistent learning.

One can only get more answers out of a computer if there is more data inside it. If one places greater demands on one's mother-tongue, then one also gives it a more central place in one's life and makes it all the more irreplaceable.

This is true for everywhere. Both at home and abroad. Of course, always

within one's limits and needs. In one way among our fellow-countrymen in America and Australia, in another way in Germany and Sweden, in another way in Tržaško, Koroško and Porabje, and in yet another way inside the borders of Yugoslavia.

For nowhere is it possible just to exploit one's mother-tongue, everywhere it is necessary to learn it and keep on learning it. In fact everyone must learn it for himself, from the very beginning, but also based on the mother-tongue which has been enriched by the experience of previous and present generations.

Maybe these words about the urgent need to keep on learning one's mother-tongue are the least necessary for you, our fellow-countrymen abroad, as I believe you are very well aware of this yourselves, and it is only difficult for you to find the time and opportunity to carry on this process. Perhaps our fellow-countrymen here at home need to hear these words more than you do. But let me tell you something, which will please you: even here at home people have begun to become aware of the fact that Slovene, too, must be learnt.

Janko Moder

5

4

Knez Kocelj in slovanska apostola Ciril in Metod: zadnji odsev slovenske samostojnosti

Leta 862 se je torej cesar **Ludvik Nemški** le pomiril s sinom Karlamanom in s tem stabiliziral razmere ob frankovski donavski meji. Zdaj je lahko usmeril vse sile za končni obračun z **Rastislavom**, knezom Moravanov. Ker je nemškega vladarja le skrbel načrtovana vojna kampanja, si je začel iskati zaveznikov pri Bolgarih; leta 863 so se ti načelno odzvali za skupen nastop proti najtrdnovratnejšemu frankovskemu nasprotniku. Rastislav je po izvršenih frankovskih diplomatsko-vojaških manevrih ostal brez zaveznika, zato se je nemudoma obrnil na bizantinskega cesarja; frankovsko-bolgarsko dogovarjanje je bilo namreč sovražno naperjeno, tako proti Velikomoravski kot proti Bizancu. Obenem z željo po vojaški pomoči pa se je Rastislav sklenil povezati s Carigradom tudi zato, da bi se znebil vpliva frankovske duhovščine. Tako je leta 862 odšlo v Bizanc moravsko poslanstvo; sprejel ga je cesar **Mihael III Pijanec**, ob prisotnosti carigradskega patriarha **Fotija**. Bizantinski vladar se je z veseljem odzval Rastislavovi prošnji za politično partnerstvo, glede zaprosenega škofa pa je imel pomisleke; slednji naj bi organiziral samostojno moravsko cerkev, vendar carigradski politični

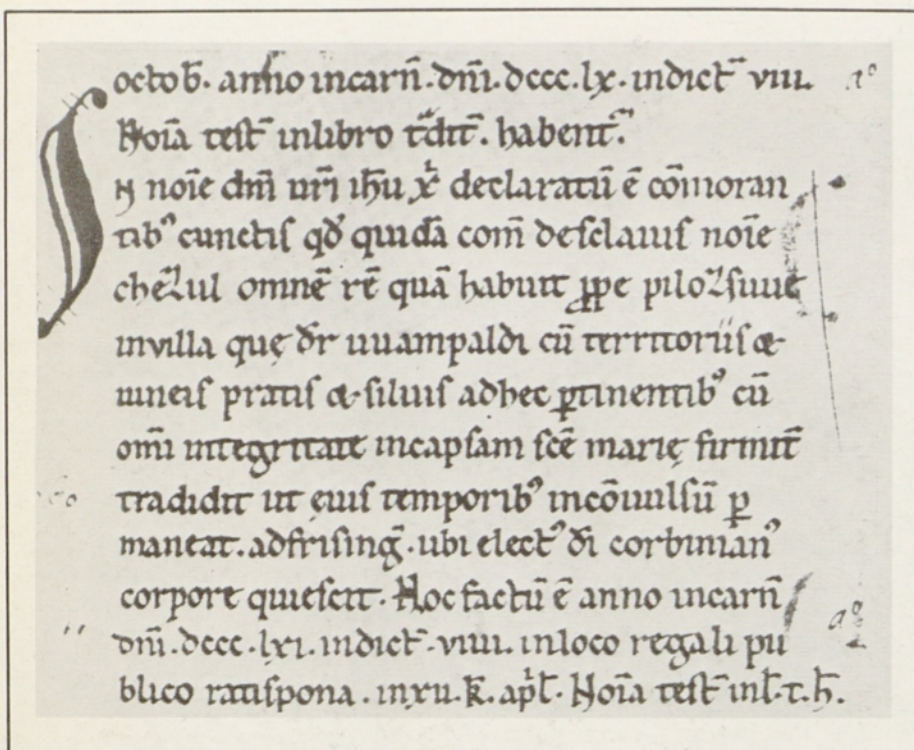
vrh ni verjel v zadostno trdnost Rastislavove države. Zato je Mihael III v cerkvenem pogledu Moravanom ugodil le delno in že leta 863 sta na Moravsko prišla učena brata **Konstantin** in **Metod** iz Soluna, kot misijonarja Vzhodne cerkve. Zlasti mlajši brat Konstantin (poznejši Ciril) je bil dobro izobražen, poleg tega je bil dober govornik in iskreno predan misijonarskemu poslanstvu. Nasprotno je bil Metod več v državnih zadevah in odličen organizator, saj je bil že prej upravljal z Makedonskimi Slovani naseljeno bizantinsko pokrajino. Odločilnega pomena za njuno delo pa je bilo, da sta oba brata že od doma dobro obvladala slovanski jezik. Tako je Konstantin že pred odhodom iz Bizanca sestavil »**glagolico**«, prvo slovansko abecedo, obenem pa že začel prevajati zbirko evangelijev. Tako je govorica Makedonskih Slovanov postala prvi knjižni jezik Slovanov, izraziti literarni talent obeh učnih bratov je bil najboljši porok za postavitve slovanske cerkvene organizacije v Podonavju, nasproti uveljavljeni zahodni, latinski liturgiji Frankov. Z začetki slovanske književnosti so bili dani tudi temelji za splošen slovanski kulturni razvoj. Seveda je misijonarsko poslanstvo Solunskih bra-

tov boleče dregnilo v okorelo latinsko strukturo cerkve, tedaj že vseskozi fevdalizirano. Konstantin in Metod sta namreč delovala v skladu z Vzhodnim obredom, kjer je bil v bogoslužju uveljavljen živ ljudski jezik.

Solunska brata sta se torej po prihodu med Moravane lotila utrjevanja krščanstva, obenem pa sta prevedla vse glavne obredne knjige Vzhodne cerkve. Toda že leta 864 se je politični položaj spremenil. Ludvik Nemški je namreč vdrl na Moravsko, oblegal Devin in prisilil Rastislava, da se mu je ponovno podredil. Tako je začasno prišlo do zloma Velikomoravske in njenega vključenja v Frankovsko državo, kar je imelo za posledico, da so v deželo ponovno trumoma začeli prihajati frankovski duhovniki. Misijonarja Konstantin in Metod sta sicer vztrajala v svojem delu in zlasti vzgajala svoje učence, vendar je bilo frankovsko nasprotovanje slovanskemu bogoslužju le premočno. Zato sta se brata leta 867 sklenila čez Benetke vrniti v domovino. Na poti proti Jadranu sta se ustavila tudi na dvoru frankovskega krajišnika **Koclja**, gospoda Spodnje Panonije. Tako so se v idiličnem panonskem okolju ob močvirnem spodnjem toku Zale, v prestolnici **Baltenskem Kostelu** srečali trije izjemno izobraženi možje in kmalu postali trdni prijatelji. Zlasti sta učena Solunca naredila močan vtis na Koclja. Sicer je slovanski plemič miselno takrat še vztrajal v lojalnosti do Frankov, vendar je bilo prav s srečanjem s Konstantinom in Metodom dano izhodišče za kasnejše Kocljeve tesne vezi z Rastislavom in samostojno politično pot slovenskega kneza.

Solunska misijonarja sta nato nadaljevala pot in prišla v bližino Benetk, ko ju je prestregel poslanec papeža **Nikolaja I**. Papež je bil namreč čul o njunem poslanstvu, na dnevnem redu pa je imel tudi pritožbe frankovskih duhovnikov, ki so brata dolžili krivoverstva zaradi prevajanja svetih knjig v slovanski jezik. Konstantin in Metod sta se povabila razveselila in se nemudoma odpravila v Rim. Ob njunem prihodu je vladal že novi papež **Hadrijan II** (867–872), Nikolaj I je bil predtem že umrl. Novi papež je Solunska brata takoj zaslišal, vendar je bil deležen briljantnega Konstantinovega zagovora. Posledica audience je bila, da je bilo že v zimi 867/868 po posvetitvi učencev in Metoda praktično dovoljeno slovansko bogoslužje, najverjetneje z Vzhodnim obredom in petimi mašami v slovanskem jeziku. Položaj se je torej razvijal ugodno, vendar je nepričakovano dogodek grozil, da bo prekinil začetno misijonarstvo. Konstantin se je bil namreč v Rimu pomenil in sprejel ime **Ciril**, nakar je že leta 869 umrl.

Medtem je prišlo do novih nemirov ob vzhodni frankovski meji. Leta 869 so Po-

Faksimile listine kneza Koclja z dne 21. 3. 861 (izpisek v tradicijski knjigi škofije Freising). Gre za darovanje posesti v »vasi, ki se imenuje Wampaldova« pri Blatnem jezeru, in sicer freisingški (brižiški) cerkvi. Rokopis je pisan v značilni pisavi svojega časa, karolinški minuskuli. Fotografska reprodukcija: Jože Gorjup

labski Slovani napadli Turingijo, Čehi Bavarsko, Rastislav in **Svetopolk** pa sta se uprla frankovski nadvladi in si pridobila karantanskega grofa **Gundakarja** in spodnjepanonskega grofa Koclja. Prišlo je do splošnih obračunavanj: Slovani so morali ponovno poklekniti pred Franki, Čehi moledovati za mir; zlasti z moravsko koalicijo so se morali Franki trdno spoprijeti in v bojih nekje na Moravskem je padel tudi Karantanec Gundakar. Vendar je bil končni seštevek frankovskih vojnih naporov proti Velikomoravski enak ničli, plod velikega upora sta bili obnovljena država Moravanov in nova slovenska država v Panoniji, Kocljeva kneževina. Slovenski voditelj je tako zavrget grofovski naslov in od 869 do 874 vladal kot neodvisen slovenski knez. Po uspešni vojni so nato Kocelj, Rastislav in Svetopolk prosili papeža Hadrijana II, naj jim pošlje za cerkvenega poglavarja Metoda; podrejen naj bi bil direktno Rimu. Papež je prošnjo uslišal in že v drugi polovici leta 869 je Metod kot škof in papeški legat priptoval na Moravsko; posebno papeško pismo ga je pooblašalo, da ustanovi cerkveno organizacijo s slovenskim bogoslužjem na Moravskem in v Panoniji. Vendar Kocelj še ni bil povsem zadovoljen; ponovno se je obrnil na Hadrijana II, naj Metoda posveti v nadškofa, podrejenega neposredno Rimu. Tudi tokrat je Slovanom naklonjeni papež uslišal prošnjo in obenem obnovil staro sirmijsko (sremsko) nadškofijo, katere sedež je bil v Kocljevi kneževini. Hadrijan II je za upravni okoliš obnovljene nadškofije določil Spodnjo Panonijo in Velikomoravsko; s to cerkveno preuredbo je papež na Kocljevo pobudo zadal boleč udarec Solnogradu. Ne oziraje se na formalno dovoljenje do slovenskega bogoslužja v Rimu je novi nadškof Metod takoj uveljavil slovenski jezik tudi za Zahodni obred, kakršen je bil v navadi v Panoniji. Sledil je protestni umik solnograškega duhovnika **Rihbalda** iz Blatenskega Kostela. Solnograd je dobil v obraz še eno rokavico, v pritajeni jezi je čakal na maščevanje. Ker je bilo edino cerkveno središče v novi nadškofiji v Blatenskem Kostelu, je Metod sprva deloval predvsem od tu. Ustrezala mu je tudi tradicionalna podlaga molitvenih obrazcev v slovenščini, nastalih po zakonih Karla Velikega; slovenski jezik je bil le že prišel v Cerkev pri stranskih vratih.

Z zavrnitvijo frankovske kazenske ekspedicije leta 869 sta Rastislav in Kocelj dosegla vrh v svojih političnih prizadevanjih. Novi slovanski državi sta bili politično in cerkveno neodvisni. Pristnost nekdanjega bizantinskega državljanja je ohranjala žive stike z vzhodno velesilo in jamačila vsaj za varnost vzhodnih oziroma jugovzhodnih meja. Po nekaj sto letih ni bilo več vrzeli med Zahodnimi in Južnimi Slovani v Podonavju, usahnil je tudi nemški kolonizacijski tok. Vendar začasno pritajeni nasprotniki niso držali križem rok in so se bojevali za izgubljeno posvetno – cerkveno oblast na Jugovzhodu. Tako so s podkupnino pripravili Rastislavovega nečaka Svetopolka k izdajstvu (870), nakar so Nemci ujeli Rastislava. Ponosnega in svobodoljubnega kneza so strahotno mučili, nakar je ta v ječi umrl. Franki so se znesli tudi nad Methodom: zajetega so odpeljali na državni zbor v **Regensburg**, kjer

so ga bavarski škofje obsodili na zaporno kazen; Metod je bil zaprt v samostanski temnici na sosednjem Švabskem. Vendar Franki niso zaupali tudi novopecenemu kupljenemu zavezniku Svatopolku; aretirali so ga in internirali na Karlmanovem dvoru. Zdaj je preostalo še Kocelj. Frankovska vojska se je že bila pripravljala za akcijo, ko je nenadoma v »pomirjeni« Velikomoravski izbruhnil upor. Ker so imeli Franki težave z vojskovanjem, predvsem pa so se ustrašili dveh različnih front, so leta 871 vzeli s seboj na Moravsko interniranega Svetopolka, da bi rojake pozval k predaji. Toda ob prvem stiku s sonarodnjaki se je do tedaj pohlevni Svetopolk dokopal svobode in se prelevil v srditega frankovskega nasprotnika. Prevzel je vrhovno moravsko poveljstvo in v veliki bitki do nog potolkel frankovsko vojsko. Te peni Franki so se morali umakniti za Donavo in z načrtovano hkratno kampanjo proti Koclju ni bilo nič. Zdaj je lahko spregovorila le diplomacija, ki si je prizadevala za slabitev slovenske koalicije in za zbujanje medsebojnega nezaupanja. Obenem so hiteli solnograški cerkveni oblastniki pismeno dokazovati svoje pravice nad Panonijo. Tako je v letih 870/871 nastal znameniti spis **Conversio Bagoariorum et Carantanorum (Pokristjanjenje Bavarcev in Karantancev)**, sicer najpomembnejši literarni vir za zgodovino Slovencev v 8. in 9. stoletju. Neznani duhovnik, očitno večš pisanja, odločno podčrtuje, da so v Panoniji nadoblast Solnograške nadškofije priznavali vsi, »dokler ni neki Grk, Metod po imenu, z novo izumljenimi slovanskimi črkami zvito izrinil latinski jezik, rimski nauk in staroslavne latinske črke in s tem pri vsem ljudstvu ponižal naše, evangelije in božjo službo tistih, ki so jo opravljali v latinskem jeziku«. Jasno je, da gre za politični in verski pamflet brez primere, da o osebnem sovraštvu do Metoda in Koclja niti ne govorimo. Jasno je izpričana tudi želja, dokazati legitimnost pravic solnograške cerkve nad alpskoslovanskimi in panonskoslovanskimi verniki, obenem pa tudi fevdalnimi podložniki.

Jasno je, da je revolucionarna Kocljeva politično-verska poteza ogrožala vse stare frankovske pridobitve v Podonavju. Zato je zanimiv tudi primer s pravom. Do Metodovega prihoda je bilo v mejni grofiji Spodnji Panoniji splošno uveljavljeno frankovsko oziroma bavarsko pravo, pač glede na poreklo fevdalnih gospodov in zlasti vse številnejših germanskih kolonistov. Seveda je nova politična situacija v svobodni Kocljevi slovanski državi terjala tudi korake na področju prava. Dela se je najbrž lotil Metod sam, nastal je najstarejši slovanski zakonik »**Zakon sudni ljudem**«. Sicer se germanski vpliv še kaže v uvodnih členih novega zakonika, vendar je bil s knjigo (morda lastno Metodovo) zadan trd udarec Frankom tudi na povsem upravnem, družbenem področju. Lahko si le mislimo, kam bi tedaj začrtani neodvisni slovanski razvoj v Podonavju pripeljal, če ne bi bilo tako hitre frankovske reakcije! Vsekakor je bil čas, ko je Kocelj stal edini na braniku slovenskega bogoslužja in slovenske državnosti, izredno težak in je zahteval velikega moča. Da mu je krizo v Metodovem delu po letu 870 le nekako uspelo obvladovati, dokazujejo prav daljnji odmevi v cerkvenoslovanski književno-

sti. Žitji (življenjepisa) Konstantina (Cirila) in Metoda govorita o Koclju z daleč najtoplejšimi besedami kot o kateremkoli drugem slovanskem vladarju.

Zvezda Kocljeve Panonije je sijala svetlo, vendar so se že bližali temni časi. Leta 873 je papež izrecno dosegel, da so Franki izpustili Metoda iz ječe. Vendar so bavarski škofje zagrozili Koclju: »Če boš imel tega pri sebi, ti ne bomo prizanesli«. Šlo je bolj za retoriko, frankovski sklep je bil že pred tem jasan: izbrisati Kocljevo državo za vsako ceno. Do usodne odločitve v boju med Franki in Slovani v Srednjem Podonavju je prišlo že leto zatem. Ker Ludvik Nemški s silo ni mogel streti Moravanov, se je začel z njimi pogajati. Svetopolku in Velikomoravski je priznal samostojnost, v zameno je moravski knez počelval simbolične dajatve (vse do leta 882); pomembnejše in usodnejše je bilo določilo, da mora moravski knez dovoliti delovanje zahodne duhovščine. S tem je bilo usodno prizadeto misijonarsko delo Solunskih bratov. Kot je to v navadi, je bil žrtev pobotanja med Franki in Moravani nekdo tretji, in sicer knez Kocelj. Franki so z brutalno silo napadli Spodnjo Panonijo, odstranili kneza in vzpostavili prejšnje (frankovsko) fevdalno – posvetno – cerkveno stanje. Metod je moral zapustiti deželo, po dolgih bojih za priznanje slovenskega bogoslužja in avdiencah pri Sveti stolici je končal svoje misijonarsko življenje tam, kjer ga je bil pred dolgimi leti začel; umrl je med »svojimi« Moravani in bil pokopan v moravski prestolnici **Višegradu** (885); grob slovenskega apostola ni bil nikoli odkrit, kljub velikim načrtnim raziskovanjem češko-moravskih arheologov.

Z odhodom Koclja in Metoda se je zaprla slavna stran v zgodovini Slovencev. Videti je bilo, da je bil nadčloveški trud zaman. Kocelj je svoj boj najverjetneje plačal z življenjem, čeprav pisani viri o tem molčijo. Metod je umrl zagrenjen daleč od toplje mediteranske domovine, prihodnost njegovega cerkvenega in literarnega dela je bila videti črna. Res so bili Metodovi učenci kmalu po smrti učitelja pregnani iz Velikomoravske, v Panoniji in Srednjem Podonavju je zamrla slovenska bogoslužna beseda, usahnili so začetki slovenske pisarnosti in književnosti. Metodovi učenci, zlasti **Naum**, so našli pribežališče na bizantinskih tleh, ob Ohridu je vzniknil nov slovanski duhovni in cerkveni center. Dediščina obeh Solunskih bratov, ki ju je tako Zahodna kot Vzhodna cerkev kasneje povzdignila v svetnika in jima vzdela apostolski naziv **sv. Ciril in sv. Metod**, je prešla na vzhodni del Južnih Slovanov in na Vzhodne Slovane, slovenska oziroma cerkvenoslovanska književnost se je razmahnila v povsem novih deželah. Po čisto politični plati pa je bil veliki Kocljev eksperiment zadnji odsev slovenske srednjeveške državnosti. Prevladala je sicer ponovno frankovska moč, vendar so se na vzhodnem delu panonske ravnine že kazali obrisi nove, nomadske vojaške sile, ki je imela koncem 9. stoletja temeljito spremeniti politični in etnični videz frankovskega Jugovzhoda. O Ogrih (Madžarih), ki so se tako usodno zarezali v slovensko etnično telo v Panoniji in hkrati ostali živo prisotni v slovenskem ljudskem izročilu (Pasjelglavci), bomo spregovorili prihodnjic.

Davorin Vuga

ČRNI PANTER

grb Karantanije

Preučevanje znakov, znamenj, grbov, vseh vrst znamk je pri Slovencih tisto področje, ki je do danes ostalo skoraj povsem neobdelano, medtem, ko drugod v Evropi doživlja v zadnjih letih ponoven razcvet.

Znamenja in znaki imajo svoj izvor še v predzgodovini, saj se pojavljajo na orodju in orožju, zlasti pa na posodah že v mlajši kameni dobi kot različne zareze, cik-cak, pike, spirale, krogi ipd. Predzgodovinski človek jih ni uporabljal za okras, temveč je z njimi v najbolj poenostavljeni obliki izražal svoje predstave o življenju, smrti, o soncu in zemlji, iz katerih izhaja narava in življenje v njej in od katere tudi sam živi. Krog npr. mu ponazarja kroženje sonca, spirala pa razraščanje življenjske celice, semena, iz katerega se porajajo novi in novi rodovi. Torej plodnost v naravi, ki je življenjskega pomena za njegov obstoj. Zato nas ne preseneča, da je spirala tako pogosto na najdbah, ki pripadajo starim, predzgodovinskim kulturam.

Ko se prav tako v predzgodovini razvije poljedelstvo, pa tudi živinoreja, pride do stalne naselitve ljudi. Nastanejo vasi ter vaške srenje, ki jih sestavljajo družine oz. posamezne hiše. Vsaka hiša ima svoje hišno znamenje, ki ga zarežejo na orodja. Ob skupnem delu pri trebljenju pašnikov, planin, urejanju poti itd. lahko potem vsak loči svoje orodje. Zaznamovali pa so tudi živino z zarezi na ušesih, tako da je bilo mogoče zanesljivo odbrati lastne živali iz velikega vaškega tropa; posebno še ovce, ki so si medsebojno podobne. Vaška znamenja so se tudi na Slovenskem ohranila do danes.

V srednjem veku se pojavijo zlasti znamenja obrtnikov, posameznikov in njihovih cehov. Ta imajo že vsebino današnjih blagovnih oz. zaščitnih znamk, ki pričajo o poreklu izdelka in jamčijo za njegovo kakovost.

Jasno je, nadalje, da tudi vojska ni mogla shajati brez svojih znamenj. Tudi ta znamenja, imenovana bojni znaki, izhajajo še iz predzgodovine. Nosili so jih na visokem drogu v plastični obliki kot znamenje vse vojske in kot njen bojni sklic, posamezniki pa tudi na svojih ščitih kot spoznavni znak. Bojni znaki so izražali določene lastnosti, npr. hrabrost, bojevitost, silo, gospodovanje, večščino itd. Zato so zanje skorajda praviloma uporabljali podobe živali, ki so znane po takih lastnostih: lev, orel, panter, zmaj, bik, konj ipd. Ti znaki so značilni tudi za antiko in zgodnji srednji vek.

In prav iz bojnih znakov se na začetku poznega srednjega veka oz. na prelomu med zgodnjim in poznim, v 12. stol. razvijejo grbi. Križarske vojske v tem stoletju prinesejo namreč izredno veljavo viteštvu. Vitez v oklepu, s ščitom, na konju, ponazarja srednjeveško družbo, red, vojsko, državo. Zato nas ne preseneti, da se pojavi podoba vladarja na njegovem pečatu v svojstvu viteza na konju, z bojnim znakom na njegovem ščitu. Vladarjev pečat pa ni več bojni znak, temveč znamenje vladarjeve oblasti in njegove dežele. Bojni znak je s tem postal grb vladarja in dežele. In ker so si vsi vitezi podobni, tudi na pečatih, je prav znak na ščitu tisto, kar loči znamenja tega ali drugega vladarja. Grb predstavlja zato prav ščit z znakom, medtem ko je podoba viteza na konju le še izraz velikega dostojanstva.

Karantanija, prvotna slovenska kneževina, je imela gotovo svoj lastni bojni znak, ki pa nam od začetka ni poznan. Ko je bila sredi 10. stol. ustanovljena v okviru cesarstva Vel. Karantanija s svojimi krajinami, v obrambo pred madžarskimi navali, je prav tako imela svoj bojni znak, ki je veljal za bojni sklic njene vojske. Pod tem znakom se je namreč zbrala karantanska vojska, vojske drugih vojvodin pa z drugimi znaki. Ker so bili ti znaki v plastični obliki, iz lesa, se nam niso ohranili.

Toda iz leta 1160 se nam je ohranil pečat mejnega grofa Otokarja III. Travenškega, vladarja v Karantanski krajini (kasneje Štajerski). Na njem je panter, ki ga kasnejše listine opisujejo

Grb Karantanije

kot črnega. Tri leta kasneje je ta panter tudi na pečatu koroškega vojvode Hermana. Koroška je bila osrednja vojvodina Vel. Karantanije in pojav pečatov s panterjem priča bodisi o starem karantanskem bojnem znaku bodisi tudi, da pomeni obenem tudi grb Karantanije. In sicer prav v tistem stoletju, ko se pečati-grbi prvič pojavijo. Poleg karantanskega je v vsej Evropi znanih v tistem času le še nekaj vladarskih znakov: portugalski ščit, francoska lilija, češki lev, orel za Sveto Rimsko cesarstvo. Grbi večine drugih kraljestev in vojvodin izhajajo šele iz naslednjega stoletja.

Ko postane Karantanska krajina leta 1180 samostojna vojvodina z imenom Štajerska, obdrži v svojem grbu črnega panterja. Toda sredi naslednjega stoletja nastane spor z bližnjo Koroško, kateri od obeh vojvodin dejansko pripada črni panter. Koroška je imela kot starejša vojvodina do njega večjo pravico, zato je Štajerska, četudi je znak panterja obdržala, morala spremeniti njegove barve; vzela si je belega panterja na zelenem ščitu in ga obdržala do danes.

Koroška pa je svojega črnega panterja obdržala le še do leta 1269, ko je izumrla domača vladarska rodbina vojvodov Spanheim. Od tedaj pa ima grb, čigar polovico tvorijo trije švabski črni levi na rumenem, polovico pa avstrijski prečnik na rdečem. Ohranil pa se je panter na bojnem praporu vse do konca 15. stol.

Opis grba:

Grb Karantanije je srebrn ali tudi bel ščit in na njem črni panter, z rdečimi rogovi, kremplji in plamenom, ki mu šviga iz gobca.

Plamen iz gobca simbolizira sladke vonj, kakor pravi stara legenda, da ga je panter razširjal in z njim privabljal živali, da jih je ujel. Toda kot prijatelj. – Rogovi pomenijo sončne žarke, svetlobo, v prenesenem pomenu razsvetljenje. Namesto prvih šap ima panter ptičje kremplje, ki predstavljajo v srednjeveški simboliki čistost; namesto zadnjih pa ima levje tace, ki pomenijo moč; prav tako tudi levja griva.

Iz tega grba so vzete, ali pa je grb narejen po njih, tudi karantanske deželne barve: črna in srebrna (ali bela). Bližnja bavarska vojvodina pa ima plavo in srebrno (belo). Ker imajo nekatere karantanske rodbine tudi svoja posestva na bavarskem območju, uporabljajo na njih panterja v bavarskih barvah, plavega na belem ščitu; pa tudi belega na plavem. Plavega panterja na srebrnem oz. belem ščitu ima danes v svojem grbu Spodnja Bavarska, poleg Štajerske edina dežela s panterjevim grbom. Toda tudi ta panter je karantanski, saj izhaja od palatinskega grofa Rapota II. Ortenburg,

iz stranske veje koroških Spanheimov. Palatinska posestva so ležala v spodnjih predelih Bavarske, in ko so ti postali v 13. stol. samostojna vojvodina Spodnja Bavarska, je plavi panter prišel v njen grb.

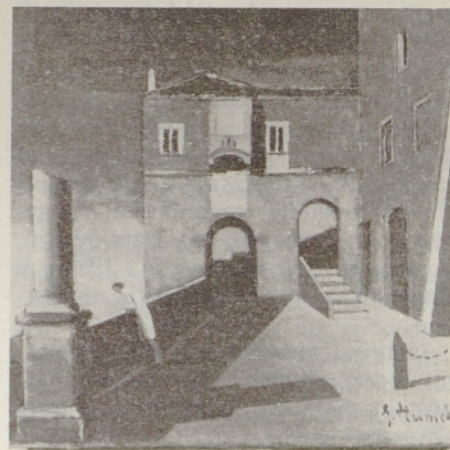
Vzpeti panter, v napadajoči drži, je značilen znak nekdanje Karantanije, saj ga po drugih deželah Evrope nikjer več ne srečamo. Drugo ime za to žival – leopard, pomeni v grboslovju povsem nekaj drugega, namreč stopajočega leva, ki upira pogled proti gledalcu (lion passant). Očitno so grboslovci že zdavnaj pozabili, kakšen je v resnici panter ali leopard. Zato ta razlika. Ko pa so se v času renesanse znova zanimali za naravo ter se spet spoznali s pravim panterjem, je prava podoba letga znova našla svoje mesto v grboslovju, vendar pod novim imenom: pardel, ne da bi izpodrinila prejšnje podobe panterja in leoparda.

Poleg panterja se v karantanskih oz. v slovenskih deželah oblikuje še nekaj grbov, ki so prav zanimivi. Kranjska (sprva le Gorenjska) je imela plavega orla s šahirano, rdeče-belo prepono

med perutmi, na belem oz. srebrnem ščitu. Slovenska krajina (Dolenjska) črn koseški klobuk z rdečimi vrvicami na rumenem oz. zlategem ščitu. Primorsko so sestavljale tri dežele, od katerih je imel Trst v grbu helebarde, Goriška zlatega oz. rumenega leva na plavem ščitu; Istra pa zlato kozo z rdečimi rogovi in parklji na plavem ščitu. Omeniti pa moramo tudi grb grofov Celjskih – tri zlate zvezde na plavem ščitu; ozemlje njihove grofije je obsegalo večino slovenske Štajerske.

Večina teh grbov je bila v veljavi do prve svetovne vojne, zatem pa je zaradi nove razmejitve prišla iz rabe. Ohranili pa so se grbi slovenskih mest, ki so v veljavi še v svoji prvotni obliki. Ljubljana ima svojega znamenitega zmaja, Celje stari grofovski grb, Maribor mestno obzidje z vrati itd. Žal pa doslej še ni izšla knjiga, ki bi obravnavala grbe na Slovenskem. V tem pogledu zaostajamo tudi za vzhodno Evropo, saj smo prav v zadnjem času priča več izdajam grboslovnih knjig, npr. na Madžarskem in v Romuniji.

Jožko Šavli

Ena izmed Humečkovih slik

notranji svet, povedan na moj poseben način.«

Letos sedemnajstega junija je bil Gabriel Humeček star sedeminsedemdeset let. Rodil se je v Bohinjski Beli. Ko mu je bilo tri leta, se je družina preselila v Ljubljano. Domači so ga klicali za Črtomira. Najprvo je hotel biti frančiškan, pa ga je katehet Tomc usmeril v cistercijski samostan. V samostan je prišel že s petnajstimi leti. Končal je bogoslovje. Slikarstvo pa je študiral v Krakovu na Poljskem v letih 1937–1939. Potem v Zagrebu in nato dve leti v Ljubljani. Leta 1974 je diplomiral na ljubljanski akademiji pri profesorju Antonu Gojmiru-Kosu.

Priredil je že veliko samostojnih razstav, sodeloval je na mnogih skupinskih. Letos, ob njegovi sedeminsedemdesetletnici, pa so mu v cistercijskem samostanu v Stični odprli stalno razstavo, imenovano Humečkova galerija.

Slavnostni govornik Marjan Tršar je takrat zapisal: »In tako stojimo danes strmeč v svet, kakor da ni bil od tega sveta – v izsanjano resničnost akademskega slikarja patra Gabrijele Humečka. V odsevih nerealnih svetlob; v čaranju neobičajnih barvnih lis; v prepletanju magične luči s prosojno te-

Ob odprtju Humečkove galerije v Stični

VITEZ SAMOTE

Za stoletnimi samostanskimi zidovi v Stični ustvarja akademski slikar Gabriel Humeček nenavadne podobe, nekakšne sanjske pejzaže, stroge in nadrealistične arhitekture in nenavadni mir na teh slikah je njegova slikarska erupcija, njegova pripoved in pesniška vizija sveta ter humano sporočilo za jutrišnji dan.

Umetnostni zgodovinar dr. Ivan Sedej je o njegovi umetnosti zapisal: »Grozljiva svetloba, hlad, ostro zarisana arhitektura ter ostre črte, ki razmejujejo svetlobo in senco ter barvne ploskve, so prvine, ki govore o svojevrstnem doživljanju sveta in o svojstem likovnem nazoru. Gre za svet miru, ki pa je obenem poln napetosti in strahov, gre za nadzemljski abstraktni red, ki je hkrati tudi odsev uklenjenih človeških strasti, gre pa tudi za slikanje samote v vseh njenih razsežnostih – ki se kažejo kot varno zatočišče pred vsiljivostjo zunanjega sveta in kot stanje, ki človeka kot družbeno bitje navdaja z grozo. Toda tišina in samota ne pomenita brezupje in groze, marveč možnost za tiho, notranje razmišljanje...«

Gabrijel Humeček je v svoji strogi slikarski doslednosti izoblikoval poseben slikarski svet, ki mu pravijo nekateri metafizično slikarstvo. Sam pa pravi o svojem delu, da je samo poskus, kako uglasiti tišino in samega

sebe, kako iz mrtve narave napraviti življenje in kako se dotikati barv, ki so trepetajoče silhuete notranjega nemira.

»Slikam zato, ker je slikarstvo kot molitev, monolog s samim seboj in edina slikarjeva možnost, da spregovorim.

Že na študiju v Zagrebu pri profesorju Beciću sem začutil svojo slikarsko pot in še posebej na akademiji v Ljubljani pri profesorju Kosu, toda vse, kar sem ustvaril, je moj lastni

Akademski slikar Gabriel Humeček v svojem samostanskem ateljeju

umetniška beseda

Samo Kuščer

Sestop

Mladinska knjiga je pred nedavnim izdala v zbirki Pota mladih knjigo zgodb Sama Kuščerja z naslovom Sabi. Zgodbe v tej knjigi, njen avtor je eden izmed najmlajšega slovenskega pisateljskega rodu, pripovedujejo predvsem o »vseobsegajoči in večni osamljenosti, ki nas lahko stisne k darkoli, kjerkoli«.

Andrej Završnik je strastno ljubil planine. To se zdi na prvi pogled morda nenavadno, saj je bil otrok mestnih staršev, ki niso poznali drugega kot strogo mestno življenje – pehanje za denarjem, družbenim ugledom in visokim standardom, vsemi mogočimi materialnimi dobrinami, ki bi omogočile čim bolj udobno življenje.

V tej materialistični okolici je odrasel tudi mali Andrej in od vsega začetka so ga vzgajali, da je treba v življenju doseči čim več in da se je treba za to že v rani mladosti čim bolj potruditi. Morda se je ravno temu Andrej uprl, ko je v letih svoje pubertete začel hoditi v hribe in se vedno bolj odtuževal načinu življenja, ki so ga zanj imeli v mislih starši.

V hribih, med tiho in golo naravo, je našel neko globljo resnico, smisel življenja, ki je bil tako drugačen od ciljev njegovih staršev, katerih ni nikoli razumel. Med skalnatimi vrhovi je našel mir in popolnost, lahko si je odpočil od vsega hrupa in nasilja razburkanega sveta, ki so mu ljudje rekli »civilizacija«.

Od svojega petnajstega leta je vsak prost dan prebil v gorah, pa naj je bilo vreme ugodno ali ne. Zanj je bilo vreme vedno lepo. Ob vsakem vremenu so gore pokazale kako stran svojega značaja. Kadar je bilo suho in vroče, so bile razbeljene in zdelo se je, da jih bo zdaj zdaj razneslo. Kadar je deževalo, so kamni dobili čisto drugačne barve in so se prikrito lesketali, med njimi pa so curljali drobni potočki čiste ali umazane deževnice in si iskali najkrajšo pot v dolino. V pozni jeseni

sta sneg in led pričela prekrivati najvišje vrhove in lezla vedno niže in se vedno bolj debelila in zakrivala razbrazdano skalovje pod seboj. Le najbolj strmi deli so trmasto kazali svojo sivino iz vseobsegajoče beline. Takrat se je zdelo Andreju v gorah najlepše. Le malokdo jih je še obiskal in še ti so bili resnični ljubitelji planinskega sveta in niso hodili v hribe le zato, da bi osvojili vrh in z njega zajodlali, kasneje pa se ga v planinski koči napili in igrali šnops ali tarok. To so bili v glavnem molčečni ljudje, ki so, tako kot Andrej, pobegnili civilizaciji v svet, kjer so se počutili bolj resnične, kjer jim je hladen veter pokazal njihova nebogljenja telesa in kjer so si sami pokazali, da lahko vendarle tudi s svojimi nebogljenimi telesi živijo v divji naravi, kjer kraljujejo gamsi, mufloni in snežne kure.

Na svojih pohodih po visokih gorah je Andrej velikokrat srečal alpiniste, ki so plezali v navpične in previsne stene. Tudi sam je razmišljal o tem, da bi se lotil alpinizma. A ko je gledal plezalce, kako se podajajo v stene, otovorjeni z vsakovrstnimi pomagali, in ko je kasneje zaslišal trkanje kovine v skalo, ko je prvi plezalec zabijal klin, se je odločil, da to ni zanj. Gore je tako močno spoštoval, da jih ni hotel nikakor raniti, niti z enim samim klinom ne. Tudi derez in cepina, skoraj standardne planinske opreme, ni imel.

Sčasoma je zaslovel kot nekakšen posebnež med hribolazci. Menil je, da tisti kraji, ki jih ne more doseči brez posebne opreme, niso namenjeni človeku in so nekako sveti. Od daleč je z ljubeznijo gledal nedostopne stene in previse in prav zaradi njihove nedosegljivosti, prav zaradi tega, ker so gore obdržale nekaj skrivnostnega in njemu nadmočnega, jih je še bolj cenil in ljubil.

Če se je le dalo, je Andrej tudi noči v gorah prebil na prostem, kjer je lahko gledal svetle zvezde na temnem nebu in na obrazu čutil sveži in mrzli veter. Smuknil je v svojo puhasto spalno vrečo, in tudi če ga je kdaj zeblo, je raje ostal zunaj, kot da bi spal v zatoilih sobah med smrčecimi planinci. Kdaj pa kdaj je le moral v koče, in ker je tako pogosto zahajal v hribe, so ga poznali vsi oskrbniki in vsi redni planinci. Sčasoma so spoznali njegovo samotarsko naravo in ljudje, ki so živeli tako blizu gora, so ga razumeli. Pričelnjali so ga spoštovati in marsikateri mlad zagrizen planinec je z občudovanjem gledal bradatega moža z leskom v očeh, ki je sedel sam v kotu in o katerem so krožile neverjetne, skoraj pustolovske zgodbe, kako je brez vsakršne opreme preplezal kakšno težavno smer ali kako je brez spalne vreče in tople obleke prebil mrzlo zimsko noč v tej in tej gori. Govorilo se je

mačnostjo se nam prikazujejo Hume-kove čudne, tesnobo budeče hiše, stopnišča, arkade, dvorišča, pogledi skozi nekakšno gledališko odrsko odprtino v neznano, v brezmejno. Da, čisto poseben je ta svet in zdajci se ti zazdi, da na svojski, nepripoveden način pripoveduje vsakemu, ki vstopa vanj, ob odrekanju, samozatajevanju, o muki iz hrupnega sveta v tišino, v kraljestvo introvertiranosti in meditacije...«

Gabrijel Humek je resnični umetnik, eden tistih, ki jim pomeni umetnost in slikarstvo življenje in bi brez slikarstva umrl.

»Tudi moja sestra Jela Trnkoczy je bila slikarka. Mislim, da je slikarstvo nekako v naši družini, saj je bil dober risar in slikar tudi moj stric Dragotin Humek. Ilustriral je Zvončka in prirodoslovne knjige. Znane so ilustracije knjige o gobah, ki jo je napisal Anton Beg, ilustriral pa moj stric.

Sest let v samostanu Mogila pri Krakovu, mi je pomagalo, da sem se v sebi kot slikar dobrodu uvrstil. Ves sem se predal slikanju. Iskal sem svoj izraz in mislim, da mi je to tudi uspelo.

Takoj ko so ustanovili leta 1945 likovno akademijo v Ljubljani, sem se vpisal vanjo. Bili smo kar pisana družina. Jelica Žuža je prišla z Dunaja, Cita Potokar iz Beograda, Milovan Kranjec tudi iz Beograda in še nekaj kolegov z raznih drugih akademij. Toda glavno je, da smo začeli slikati. Sprva me je najbolj privlačevala krajina in gradovi. Prepotoval sem dolino Krke in obiskoval tudi druge zapuščene in porušene gradove. Teh slik se je nabralo zelo veliko. Pa so se vse nekam porazgubile. Vesel sem, da so mi omogočili v samostanu, kjer živim skoraj vse svoje življenje, razstaviti moje slike. To je nekakšen pregled in pa predvsem kažipot za naprej. Vsa moja izpoved je v slikah, v slikarstvu. Slikarstvo je moja religija, moja vera, moje upanje in moje veselje do življenja.«

Ladislav Lesar

PREGOVORI IN REKI NA SLOVENSKEM

Čevljarjeva baba in
kovačeva kobila sta vedno
bosi.

Čudo dima – malo ognja.

Eden odide, drugi pride.

Grda mati – dobro kosilo.

celo, da so ga gamsi sprejeli tako rekoč za svojega in mu pokazali, kje je najlažje preplezati kakšno steno. A to so bile verjetno le zgodbe.

Andrej se ni menil za zgodbe, ki so krožile po planinskih kočah, menil se je le za svoje ljubljene gore. Res pa je, da je postajal vse bolj spreten, in zdelo se je, kot bi se mu gore počasi vedno bolj odpirale in mu tudi vračale njegovo neskončno ljubezen. Z vrha na vrh je mirno hodil mimo ustaljenih in shojenih poti, da je bil lahko čim bolj sam. Nikoli si ni pomagal s klini ali žicami, ki so jih bili marljivi planinci napeljali v živo meso gorá, da se ne bi nerodnim nedeljskim izletnikom, ki so prihajali v hribe le na začasen oddih, pripetilo kaj hudega.

Kljub temu da je prebil v gorah le konce tedna, praznike, šolske počitnice in kasnje dopust, je imel Andrej ta čas svojega življenja za tisto pravo, tisto, kar je kaj veljalo. Čas, ki ga je prebil v mestu, med »civiliziranimi« ljudmi v urejenem življenju, pa je nekako pretrpel, ker pač ni šlo drugače. Najraje bi bil videl, da bi lahko ves čas preživel v planinah, da bi ga zbudilo jutranje sonce, ki bi pokukalo izza razbrzdanih vrhov, da bi ves dan hodil med samotnimi skalami in plezal po odmaknjenih grapah in stenah in bi ga zvečer uspavale rdeče ožarjene konice in prižigajoče se zvezde. Namesto avtomobilskega hrupa in glasnega vresčanja »civiliziranih« ljudi si je želel poslušati le zavijanje vetra, samotni gamsov pisk ali gromeče padanje odkrušenih skal. Namesto zatohlega in strupenega mestnega smradu si je želel vonjati le čistočo vetra, opojeno z redkimi, a toliko več vrednimi visokogorskimi cveticami in travami.

Vedno teže je zdržal v neresničnem svetu civilizacije, kjer je bolešno trpel od pomanjkanja gorá. Začel je hoditi v hribe tudi, kadar ni bil konec tedna, praznik ali dopust. Vedno večkrat se je zgodilo, da kar ni mogel v dolino, ko se je nedelja zvečerila in bi bil moral naslednji dan v službo. Vedno večkrat ga ni bilo na delovno mesto in njegovi sodelavci so ga gledali vedno bolj postrani. Dobival je opomin za opominom in moral je pred disciplinsko komisijo. Andrej se ni menil za vse to, da je le lahko čim dlje ostajal med svojimi gorami.

Nekega dne so ga vrgli iz službe. Obžalovali so sicer, vsaj tako so rekli, vendar tako ne gre več. Andrej pa ni tega prav nič obžaloval. Spraševal se je celo, zakaj ni dolgočasne in neumne službe že prej sam pustil. Koliko dni, koliko let je zabil v gnilem mestu, namesto da bi bil živel v čistem okolju gorá!

Veselo je zmetal najnujnejše potreščine v nahrbtnik in se odpravil v svoje najljubše pogorje – v Kamniške

Alpe. Zima se je že začela in gore so bile same. Andreju se je zdelo, da čakajo prav njega in se radostijo, da se je končno odločil in resnično z obema nogama stopil v njihov svet. Čutil se je spojenega s svojimi ljubljankami in prav nič ga ni zeblo, ko je prvo noč prebil na prostem malo pod vrhom Ojstrice in je nanj naletaval droben sneg.

Naslednje jutro je nadaljeval pot proti Kamniškemu sedlu. Zjasnilo se je in zimsko sonce se je lesketalo na deviško belem, sveže zapadlem snegu. Svetloba se je v mavričnih odtentkih lomila na drobnih mrzlih kristalčkih. Andrej je lahkotno skakal po belini, ki je še ni načela človeška noga. Zdelo se mu je, da plava po neskončnih višavah in kot ptič gleda v dolino, v neresnični svet, ki ga je že pozabil. Na vse strani so v modro nebo drezali beli vrhovi in ga vabili k sebi.

Ko je lahkotno plezal po steni pod Planjavo, je že od daleč zagledal oglato ploščico, ki je bila očitno človeškega izvora. Prišel je bliže in videl, da gre za spominsko ploščo umrlemu planincu. Imena še ni mogel razbrati. Ko je prišel bliže, ga je za trenutek spreletelo – na plošči je bilo vklesano njegovo ime: Andrej Završnik. Pod imenom so bile številke: 24. 2. 1953 – 15. 12. 1981 – njegov rojstni datum in datum prav tega dne, ko je stal pred ploščico in jobral. Pod datumom je bilo napisano: »Ljubil je gore in gore so ljubile njega.«

Andrej se je nasmehnil. Kako lepo! Stegnil se je, da bi se dotaknil marmorne ploščice, tedaj pa mu je na zaledeneli polički spodrsnilo in padel je v globino.

Njegovega trupla niso nikoli našli, čeprav so člani gorske reševalne službe, med katerimi so ga mnogi imeli zelo radi, večkrat prečesali bližnjo in daljno okolico.

PREGOVORI IN REKI NA SLOVENSKEM

Za krta ni treba plota
okoli vrta.

Za žabo niso orehi.

Bolja je domača gruda ko
na tujem zlata ruda.

Grunt ima korenine do
pekla.

Kdor svoj govor zataji,
sam sebe zataji.

Narava ima svoje postave.

Žirovski vrh je del mojega otroštva, Zala v njegovi bližini del varovane skrivnosti in Mavernik v njeni bližini je bil do nedavna del mojega hrepene-nja.

V Žirovski vrh je bilo najlepše priti tedaj, ko so cvetele češnje. Pogled na cvetne snegove po vaseh pod Blegošem in Starim vrhom me je vedno presunil; od njih sem se trgala z občutkom revščine, kako nikdar ne bo mogoče opisati teh lepot Škofjeloškega pogorja.

S podobo Zale sem se sprijaznila, kakor mi jo je vtisnila v zavest literatura I. Tavčarja, medtem ko pri Maverniku nisem imela ključa za vstop.

Mavernik je imel zame vedno poseben zven in pomen. Nikoli si nisem prav predstavljala, ali je to hiša, vas, gozd ali kaj. Zato sem bila izredno vesela povabila, da bi julijskega dne odšli v Mavernik po borovnice.

Iz Gorenje vasi se odcepi cesta čez Todraž po ozki dolini Brbovnice, kjer je prostora le za potok in cesto, proti vzhodu, in se polagoma vzpenja, dokler se ne dvigne na planjavo, kjer domuje pet ali šest hiš. In to je Mavernik. Kmet Lazar nam je povedal, da si domačini ime razlagajo po luži, kalu na koncu vasi, iz katere je pila mavrica. Zaselek s tem domačim imenom stoji na planoti, ki je na prehodu med poljanskimi in polhograjskimi hribi in je še vsa obkrožena z bogatimi gozdovi, vmes pa se belijo zaplate posameznih vasi: Lučine, Dolge njive, Planine nad Polhovim Gradcem itd. Tu človek začuti blagodejen stik z naravo in se mu vzbudi spoštovanje do nje samo po sebi, ne zaradi atrakcij, ki le še vznemirijo utrujeno civilizacijo.

Vračali smo se zadovoljni, ne le s polnimi košarami borovnic, ampak tudi z bogatimi vtisi na šumenje bistre vode v korito pred Lazarjevo domačijo, okusom po dišeči beli kavi in kruhu, ki mu je podarila skorjo velika kmečka peč, kislem mleku iz domače shrambe in po belih češnjah hrustavkah in nadvse dragocenim darilom: lepim kosom domačega platna. Za vedno me bo spominjal tistega mavričnega dne, ko sta bila radodarna ne le sonce s svojo razkošno toploto in zelenina gozda s svojo šumečo tišino; ko se je sinjina neba stapljala s srebrnkasto osenčeno modrino kapljic borovnic. Platno dobrote je stkalo žlahten spomin. Mavernik bo odslej povezan z njo.

Marija Stanovnik

mladim po srcu

Ureja: Miha Matè
Riše: Marjanca Jemec-Božič

Anton Ingolič

Budilka s košatim repom

Za dedkovo in babičino hišico raste gozdček. Tam se od zgodnjega jutra po vejah podi veverička. Tako urna je, da si je Rok niti ogledati ne more. Samo da pod njegovimi nogami zašumi listje ali počí suha vejica, že švigne navzgor po najbližjem deblu in ni je več na spregled.

Pa ji je babica v spalnici nasula lešnikov na okensko polico.

»Bo res prišla?« je vprašal Rok nejeverno.

»Če ne danes, pa jutri ali pojutrišnjem!« je odvrnila babica prepričljivo.

Tisti in tudi naslednji dan je ni bilo, prišla pa je tretje jutro.

Roka je zbudil že rahel šum. Brž se je že dvignil v posteljici. Tudi babica se je zbudila. Zazrla se je tja proti oknu. Veverička je prisluškovala in oprezala na vse strani.

»Babica...«

»Bodiva tiho, čisto tiho...« je šepnila babica.

Veverica je sedla na zadnje tačke, s prednjimi pa pograbila lešnik, si ga prinesla h gobčku in ga s svojimi ostrimi zobmi začela žagati.

»Zrrr... zrrr... zrrr...«

Rok ni odvrnil oči od veveričke. Posebno všeč mu je bil njen košati rep in občudoval je njeno spretnost. Prej kot dedek s kladivcem in kleščami je izluščila jedrce in ga pohrustala. Potem se je ozrla na levo in desno pa švignila po zidu navzdol.

»Bo še prišla?« je vprašal Rok.

»Danes najbrž ne več, gotovo pa jutri!« mu je zatrdila babica.

Še preden je posijalo sonce, je naslednje dni Roka in babico zbudilo veveričino žaganje na okenski polici.

»Zrrr... zrrr... zrrr...«

Roku je bilo kar žal, ko sta čez teden dni prišla ponj mamica in očka. Vendar ni pozabil na budilko s košatim repom. Do prihodnjega srečanja z

njo je nabral vrečico lešnikov in orehov. In ker Roka dolgo ni bilo v hišico ob gozdčku, je veverička s svojim žaganjem prebujala babico in dedka.

»Zrrr... zrrr... zrrr...«

Učenost

»Kaj pa delaš Vesna?«

»Verici pišem pismo.«

»Kako, saj še ne znaš pisati.«

»Nič ne skrbi, tudi Verica še ne zna brati.«

Zamudnika

Brata Mirko in Joško zjutraj še poležavata v postelji. Mirko vpraša:

»Joško, koliko je ura?«

»Dvajset minut manjka do osmih.«

»Če naju mama ne bo kmalu zbudila, bova še zamudila šolo.«

Pasja zvestoba

Brata prodajata psa. Neka ženska se zanima zanj in bi ga rada kupila, če bi vedela, da ji bo zvest.

»Brez skrbi,« ji odgovorita, »zelo je zvest. Že večkrat sva ga prodala, pa se je še vedno vrnil domov.«

Kajetan Kovič

Ladja

Gašper dela novo ladjo,
pravo ladjo prav zares,
na vrveh bo belo jadro,
za ogrodje hrastov les.

To bo imenitna ladja,
Gašper pa bo kapitan,
z belo ladjo bo odjadril
na široki ocean.

Jadril bo po južnih morjih,
šel na severni tečaj.
Mama bo doma skrbela:
»Kaj če ga ne bo nazaj?

Dolga leta nič ne piše,
kdo ve, kje se je zgubil!
Morda na viharnem morju
se je z ladjo potopil.«

Toda nekega večera
ladja bo prišla v pristan,
z ladje stopi in objame
mamo Gašper – kapitan.

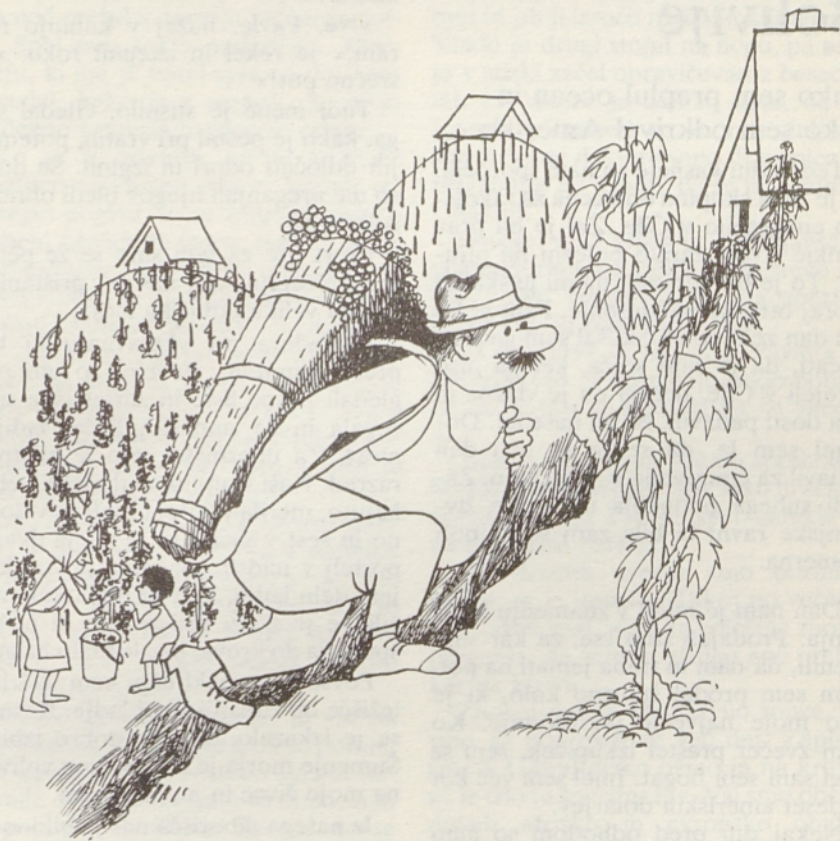
Tak mornar sanjari mali,
ko si ladjico gradi,
belo ladjo, ki bo kmalu
plula po Ljubljani.

Kmečka abeceda

Brenta

Ob koncu septembra ali v prvi polovici oktobra dozori grozdje. To je praznik za vinogradnike, če jim je bilo vreme naklonjeno in jim je bogata letina poplačala celotni trud. Začne se trgategv, ki še danes velja za slovesno opravilo. Čeprav je delo naporno, se trgači vesele in pojejo. Morebiti poznate tisto staro:

Že čriček prepeva,
ne more več spat,
v trgategv veleva,
spet pojdemo brat.

Kjer imajo večje vinograde, je še zdaj v navadi, da si sosedje pri trgatvi pomagajo. Povabijo predvsem tiste vaščane, ki so že med letom pomagali pri drugih delih. Radi pa pridejo tudi sorodniki, posebno tisti, ki so se odselili v mesta, pa jim vrnitev na deželo pomeni oddih. Gospodinje poskrbijo za dobro hrano in obilno pijačo, kjer je na voljo godec, pa po končani trgatvi zaplešejo.

Včasih so trgali grozdje v lesene škafe, ki pa jih danes izpodrivajo vedra iz kovine in plastike. Iz njih stresejo berači grozde v večje lesene posode, ki jim pravijo brente. Brenta ima naramnice, zato si jo oprta brentač na hrbet, da laže nosi grozdje v bolj ali manj oddaljeno zidanico. V brento ga je mogoče nasuti kakih trideset kilogramov. Da bi si laže zapomnili, koliko grozdja so znosili, v nekaterih krajih za vsako brento napravijo zarezo na leseni rovaš.

Marija Makarovič

vaše zgodbe

Pavel Šimac

Na divjih rekah Bolivije

Kako sem preplul ocean in
kako sem odkrival Ameriko

Teden dni kasneje so nam sporočili, da je naša skupina določena za takojšnjo emigracijo v Čile. Žal je bil prav Lenkič izvzet zaradi bolezni na pljučih. To je bilo dovolj, da mi je skalilo skoraj otroško navdušenje. Fant je bil ves dan zelo potr. Skušal sem ga prepričati, da je zanj sreča, ker ga niso sprejeli v Čile, dežela da je vlažna in ima dosti padavin. Ni mi nasedel. Dosegel sem le, da se je še tisti dan prijavil za emigracijo v Avstralijo. Zaradi suhega podnebja in visoke življenjske ravni bi bila zanj še najbolj primerna.

Dan nam je minil v znamenju trgovanja. Prodajali smo vse, za kar smo menili, da nam ni treba jemati na pot. Sam sem prodal športno kolo, ki je bilo moje največje premoženje. Ko sem zvečer preštel izkupiček, sem se zdel sam sebi bogat. Imel sem več kot trideset ameriških dolarjev.

Nekaj dni pred odhodom so nam razdelili nakaznice, s katerimi smo se razdeljali v Neapelj po obleke, zimske plašče, kovčke in druge potrebščine. Žarečih obrazov smo se vrnili v taborišče, a smo tam, polni najlepših sanj, skoraj vse razprodali za male denarje. Saj smo odhajali v Indijo Koromandijo, kjer nam bo vse padlo z neba.

Kako bridko smo se varali! Kako sta se nam naša nepremišljenost in potrata prav kmalu maščevali!

Potovanje so zavlačevali, menil sem že, da bomo praznovali božič kar v taborišču, ko so nam nujno sporočili, naj se takoj pripravimo. Po taborišču je zašumelo kakor v panju. Časa ni bilo več ne za pesem ne za pirovanje. Sicer pa so nas z novico presenetili v zadnjem hipu morebiti prav zato, da so preprečili popivanje in razgrajanje.

Ko sem zapiral skoraj prazen kovček, se je prikazal Lenkič. Z bledega in upadlega obraza sem mu prebral vso žalost in obup.

»Ne jemlji si tega tako k srcu, Franče!« sem rekel. »Svet ni tako velik, še se bomo kje srečali.«

»Kako pa naj? Ko odideš še ti, bom ostal sam.«

»V Avstraliji ti bo lepše kot nam v Južni Ameriki,« sem ga poskušal tolažiti.

»Malo mi je mar, kje je lepše. Sicer mi pa ne ostane drugega, kot da se vdam v usodo.«

»Tako je prav, fant moj.«

Nekaj časa me je tiho gledal, potem pa je dejal:

»Kar tu se posloviva!«

»Ne greš z menoj, vsaj do kamiona?«

»Ne, Pavle, nazaj v kuhinjo moram,« je rekel in iztegnil roko. »Pa srečno pot!«

Tudi mene je stisnilo. Gledal sem ga, kako je postal pri vratih, potem pa jih odločno odprl in izginil. Še dolgo so me preganjali njegov blede obraz in solzne oči.

Četrtr ure za tem smo se že peljali proti Neaplju, kjer nas je v pristanišču čakala velika potniška ladja.

Procedura pri vkrcavanju ni bila preveč zamudna. Površno so nam pregledali potne liste in zdravniška spričevala in že smo stopili čez ladijski most. Za ubežniško rajo je bil tretji razred. Naši skupini so dodelili veliko kajuto, merila je deset metrov v dolžino in šest v širino in je imela dvajset postelj v nadstropja. Bila je v najnižjem delu ladje, kjer ni bilo oken, zračila se je skozi veliko cev, ki je bila speljana do krova, a je le malo hasnila.

Povsem po naključju sem si izbral ležišče ob zunanji steni ladje. Kasneje se je izkazalo, da sem dobro izbiral. Šumenje morja je blagodejno vplivalo na moje živce in me uspavalo.

Iz našega taborišča nas je bilo vsega skupaj deset. Največ so bili Dalmatinci in Istrani, Slovenca pa samo dva. Druga ležišča so zasedli italijanski emigranti, s katerimi smo že od vsega začetka imeli težave. Na nas so gledali nekam zviška.

Nisem se še dobro razgledal po kabini, ko so zaropotale sidrne verige. Z Vladom sva odšla na palubo, da bi opazovala manevriranje ladje. Ko se je začela odmikati od pomola, je še poslednjič zatulila ladijska sirena. Krčevito sva se oklepala ograje in gledala na odmikajočo se obalo, dokler je ni zakrila meglica. Spogledala sva se in Vlado je vzdihnil in dejal:

»To je dokončno slovo od stare celine.«

»Imaš prav,« sem pritrdil, prav tako pretresen.

»Saj sem vesel odhoda, a mi je hkrati tako hudo, da bi zajokal.«

»Nič ne maraj! Tudi sam se počutim zelo nesrečnega. Ne samo zato, ker plujemo daleč, pač pa zato, ker se nikoli več ne bom smel vrniti. Sami smo požgali vse mostove za seboj.«

Kmalu se je znočilo. Nebo je bilo prepreženo z oblaki, ki niso obetali nič dobrega. Veter se je zaganjal v močnih sunkih in dvigal vedno višje valove. Sklonjenih glav sva se vrnila v kajuto, sedla na postelje in opazovala potnike, ki so bili kot midva videti pravi obupanci. Tedaj se je Vlado domislil moje harmonike in me zaprosil:

»Bi ne bilo laže, če bi nam zaigral kakšno domačo vižo?«

»Dobra misel,« se mi je pridružil Stipe. »Sviraj, Pavle!«

Ni se mi preveč dalo, a sem kljub temu raztegnil meh. Zaigral sem nekaj dalmatinskih. Ob pesmi Da mi je proči kontradu so Dalmatinci drug za drugim utihnili in se sklonjenih glav razšli. Le Stipe, ki je veljal za najbolj robatega, je v opravičilo dejal:

»V tej prekleti luknji ne moreš ni dihati, kako naj bi pel.«

Z Vladom sva ostala sama. Nekaj časa sem še izbiral zabavne melodije, potem pa so mi prsti kar sami ubrali lepo slovensko narodno Tam, kjer teče bistra Zilja. To je bila zadnja pesem tega večera. Vlado je tiho legel na posteljo in si z dlanmi pokril obraz. Soba je onemela, le v oddaljenem kotu sta se prepirala dva Italijana. Harmoniko sem položil na posteljo in se prithotapil do vrat, ker sem moral na zrak. Mislil sem, da mi bo razneslo oči.

Takrat je na vsej ladji pozvonilo za večerjo. Vrnil sem se v spalnico in si umil obraz, potem pa s sem poklical Vlada, ki je še vedno negibno ležal na postelji.

V veliki jedilnici so bile mize tako razkošno obložene z jedmi in pijačo, da sem mislil, da sanjam. Za nas, ki smo bili javeni skromnih razmer, je bila to prava pojedina. Prvi večer smo vsi veliko jedli in še več pili dobro italijansko vino. Do vljudne ustrežljivosti natararjev smo bili nezaupljivi, a se je kasneje izkazalo, da po krivici. Na ladjah je pač taka postrežba, ki na vsem dolgem potovanju tudi za trenutek ni splahnela.

Okoli desetih smo vsi omotični zapustili jedilnico. Najprej sem mislil, da sem preveč pil, ker so se mi tla kar izmikala izpod nog. Posvetilo se mi je šele zunaj na krovu. Nemirno morje je neusmiljeno premetavalo našo desetisočtonsko lupino.

Zjutraj sem se prebudil s čudnim občutkom nelagodnosti. Vstal sem, a sem moral spet leči, saj se mi je vrtele pred očmi, v želodcu pa mi je ležal kamen. Gledal sem, kako so vstajali drugi, in videl, da so v podobni stiski

kot jaz, če ne še v večji. Zelenih obrazov so se grabili za trebuhe, tekali na stranišča in bruhalo. Tudi Vlado je bil hudo zdelan. Tolažil sem ga, da morska bolezen le redkim prizanaša. V resnici je dveh ali treh Italijanov pa našega Stipeta prav nič ni vznemirjalo nenehno zibanje. Seveda se je Stipe bahal, da morje nič ne more pravim Dalmatincem, razlagal je, kako je treba preganjati nadlogo in kako je sam plul po strašnih morjih, da takle sredozemski viharček ni vreden omembe. Zavistno smo ga poslušali, saj je bil naš edini pomorski junak.

Morje pa je bilo kakor podivjano. Valovi so dosegli šest metrov in pljuskali celo na naš krov, ki je bil deset metrov nad gladino. Bril je močan severozahodnik, po vsej ladji pa so ječali in bruhalo potniki. Posebno ženske in otroci so hudo trpeli. Pozno popoldne so nam naročili, naj zapustimo krov in se umaknemo v kajute, da ne bo koga odplaknilo v morje. Nemudoma smo ubogali.

V kabini sem našel tudi našega Stipeta, ki se je ves pozelenel grabil za treh, se zvijal in ječal:

»Se ne bo umirilo to prekleto morje? Joj, moj želodec!«

»Pa kako, Stipe?« sem ga nagovoril. »Mislil sem, da zate takle vetrič ni nič.«

»Kar smej se prijateljevi nesreči! Vendar se motiš, če meniš, da me je zdelalo morje.«

»Kaj pa?«

»Preveč sem se najedel. Žrl sem kot svinja, na, pa imam.«

Ob zadnjih besedah ga je spet zvilo, da je pogledal z belim, potem pa jo je ucvril na stranišče.

Legel sem na posteljo v upanju, da bom počival. Pa sem se bridko motil. Ne z odprtimi ne z zaprtimi očmi se nisem mogel znebiti občutka, da padam v brezno, se dvigam pod oblake pa spet padam. Naša kajuta je bila na sprednjem delu ladje in zato še bolj izpostavljena. Menda bi bilo na sredi boje.

Proti večeru me je pričel boleti zob. Upal sem, da bo minilo, ko pa bolečina le ni popustila, sem se odpravil v ambulanto in prosil za tablete. Zdravnik mi jih je dal. Bil je prijazen in me je pomiril, da ne bo nič hudega, ker je zob videti čisto zdrav.

V spalnici sem použil dve tableti in legel, ko je strežnik odprl vrata in pozvonil k večerji. Ko je videl, da se nihče ne zmeni za njegovo vabilo, je zmajal z glavo in se poslovil z besedami:

»Vedno ista pesem.«

Več kot pol ure sem zaman čakal na učinek tablet. Zobobol je bil vedno hujši, da sem se ves obupan s pestjo tolkel po čeljusti. Ko nisem več zdržal, sem odšel na krov, kjer je bilo vse

mokro. Kmalu je pritekel mornar in me opomnil, da ni dovoljeno postopati po spodnjem krovu, ker je preveč nevarno. Povedal se mu, da me muči zobobol, pa mi je svetoval, naj se povzpnem na zgornjo palubo, ki je zavolj niso dosegli. Tu sem sedel v naslanjač, opazoval zibanje ladje in treskanje valov. Ladja se je vzpenjala kot splašen konj, potem pa spet omahovala v brezno med dvema valoma.

Nenadoma sem se zavedel, da je bolečina v zobu izginila. Tablete so vendar pomagale, sem si rekel.

Vrnil sem se v spalnico, a nisem se še slek, ko se je bolečina spet pojavila. Šel sem nazaj na krov, da bi mi pomagala svež zrak in veter. Bolečina je zunaj v resnici izginila. Sedaj sem že vedel, da botruje bolečini tesen in zatohel prostor v podkrovju, zato sem vso noč prebil v zavetju rešilnega čolna. Spal sem kar v naslanjaču. Mornarju, ki me je hotel spraviť dol, sem povedal, kako je z menoj, pa mi je uvidevno prinesel blazino in odejo.

Ko se je zdanilo, se mi je nutil grozljivo veličasten prizor. Kamor mi je segel pogled, so se vrstili peneči se grebeni ogromnih valov, nad njimi pa je viselo sivo nebo. Drugi častnik, ki je prišel mimo, se je zaskrbljeno oziral v prednji del ladje. Rekel je, da ni hudega, čeprav je bil eter vso noč poln klicev na pomoč. Opoldne, je dejal, bomo pristali v Barceloni, kjer bodo opravili manjša popravila. Imeli bomo dovolj časa, da si ogledamo mesto, je še dodal, preden je odšel.

Za zajtrk sem popil le kavo z mlekom in pojedel dva obložena kruhka, potem pa sem se vrnil na krov, da bi se mi znova ne predramil zobobol. Ob desetih smo v daljavi že uzrli špansko obalo in ob dvanajstih zapluli v mirno barcelonsko luko.

Brž ko je ladja pristala, je vse na njej oživel. Bledih obrazov so potniki lezli na dan. Prav pošteno smo si oddahnili. Ko je pozvonilo za obed, smo vsi pohiteli v jedilnico. Znova smo se zbrali pri mizi vsi jugoslovanski emigranti in si pridno polnili izpraznjene želodce. Vsi smo priznali, da nas je morje pošteno zdelalo, le Stipe je tajil, da bi ne trpel njegov ugled.

Po obedu sva se z Vladom peš odpravila v središče mesta. Prav po podeželsko sva prodajala zijala ob spomenikih in izložbah, dokler naju ni v križišču skoraj povozil taksist. Takoj je nastala zmeda. Pritekel je prometnik in nekaj kričal nad nama, ko pa je videl, da ga ne razumeva, naju je prijateljsko potrepljal po ramenih in ostro pograjal voznika.

Stopila sva v trgovino, kjer so ljudem naše sorte prodajali spominke. Vlado je predlagal, da si kupiva ovratni ruti z bikoborskimi motivi. Trgovec, postaran dolgin z arabskim profilom,

naju je skušal opet najstiti. Zahteval je še enkrat več, kot pa je pisalo v izložbi. V upanju, da bo razumel, sem mu v italijanščini izprašil vest. Pa ga ni prizadelo. Rahlo se nama je priklonil in nama zaračunal, kakor je prav.

Še dolgo sva brez pravega cilja tavalala po mestu. Za kratek oddih sva se ustavila v majhnem baru, da bi si privoščila kozarec piva. Dolgo se nisva mogla sporazumeti z natakarjem, ko pa sem mu pokazal sodček, je prikimal in dejal:

»Cervesa.«

Brž sva si zapomnila novo besedo.

Ko sva se vračala v luko, sva z odprtimi usti opazovala visok Kolumbov spomenik. Pri tem sva se nerodno zaletela v dekleti, ki sta nama prišli naproti. Črnolaska je spustila iz rok sveženj knjig, ki sem jih ves zmeden pobral in jih ji izročil rdeč kot kuhan rak. Vlado je drugi stopil na nogo, pa se ji je v stiski začel opravičevati z besedami, za katere je zaman upal, da so španske. Zveneti so morale žaljivo, ker so vzele dekletu sapo. S torbico je zamahnila po Vladu, da se ji je komaj umaknil.

Posegel sem vmes in v italijanščini poskušal pomiriti dekleti. Na srečo sta me toliko razumeli, da sta sprejeli opravičilo in odšli svojo pot.

»Kar vrniva se na ladjo, Pavle!« je rekel Vlado. »Sicer naju bodo pobili, ko se najina pustolovščina še začela ni.«

Tudi meni ni bilo več do sprehoda. Vrnila sva se naravnost v luko in si kar oddahnila, ko sva se spet zatekla v zavetje naše barke.

Ob desetih zvečer smo odrinili. Morje se je umirilo. Takoj po večerji sem odšel spat, a me je bolečina znova pregnala, da sem že drugo noč prebil kar na krovu.

Zjutraj nas je pozdravilo sonce, ki smo ga pogrešali že več dni. Zapluli smo v Gibraltarsko ožino in na krovu se je trlo radovednežev. Vsi smo občudovali afriško in evropsko obalo, predvsem pa utrdbe, ki so kljubovale stoletjem.

Atlantski ocean nas je sprejel dokaj prijazno. Morje je bilo skoraj mirno. Zavili smo proti severu, se za nekaj ur ustavili v Lizboni, potem pa spet zapluli na jug proti Kanarskim otokom.

Odlomek iz knjige z gornjim naslovom, ki jo je izdala založba Borec v Ljubljani. Knjiga je napisana po resničnih doživetjih našega rojaka, ki je v povojnih letih ilegalno odšel prek meje, potem pa nenehno doživljal številne pustolovščine. Danes živi v Boliviji.

naši po svetu

FRANCIJA

Slovenska Lipa v Parizu

V Parizu so ustanovili novo slovensko kulturno društvo Lipa. Na ustanovnem občnem zboru, ki je bil 2. junija 1984 v prostorih Jugoslovanskega kulturnega centra v Parizu, v ulici Saint Martin, tik zraven centra Pompidou, se je zbralo čez 80 ljudi. Potem ko so očrtali cilje in program novega društva, so izvolili tudi prvi upravni odbor. Novo društvo je z brzojavno čestitko pozdravila Slovenska izseljenska matica iz Ljubljane. Občnemu zboru pa je prisostvoval tudi novi jugoslovanski veleposlanik v Parizu Boris Šnuderl. Ob tej priložnosti so počastili 30-letnico bratskega slovenskega društva iz Sallauminosa, to je Združenja Jugoslovanov Severne Francije, in izročili spominsko darilo predsedniku iz Sallauminosa, upokojenemu rudarju Štefanu Gradišniku. Z ustanovitvijo Lipe v Parizu se odpirajo nove možnosti za razvoj slovenske kulture v francoski prestolnici, pa tudi za vzajemno povezavo med ostalimi slovenskimi izseljenskimi društvi v Franciji, kajti dosedanji stik z Zvezo društva in klubov jugoslovanskih državljanov v Franciji, je že zaradi jezika ostajal dokaj šibak.

Sploh so doslej v Franciji uspevala predvsem le stara slovenska delavska društva v rudarskih industrijskih krajih, kot so Sallauminos, Freyming-Merlebach, Saint Avold in Aumetz. V samem Parizu živi sicer precej Slovencev, čeprav so raztreseni in razdrobljeni, toda priznati je treba, da se vse doslej Slovenija in Jugoslavija zanje nista preveč brigali. Edino okrog župnišča v Chatillonu, ki je skrbelo tudi za pouk slovenščine, se je zbiralo nekaj rojakov, toda zaradi župnikove medvojne preteklosti ni bilo povezave s Slovenijo in Jugoslavijo. Novo društvo Lipa bo skušalo zamujeno nadoknadi in obenem s strpnostjo, odprtostjo in kulturo čim bolj povezovati vse Slovence v Parizu.

V pravih novega društva so si postavili vse te naloge in društvo tudi

redno registrirali na pariški prefekturi, kajti težnja Lipe je, da povsod terja enakopravnost slovenske kulture in da hkrati predstavlja most med Francijo ter Slovenijo oziroma Jugoslavijo. V svojem znaku – poleg žiga so si omislili tudi lepe značke – so si zarisali list lipe in silhueto Eifflovega stolpa. Ime Lipa naj bi ponazorilo staroslovensko drevo, pod katerim so se že od nekdanj zbirali naši dedje in pradedje; obenem pa je res, da je tudi v Parizu veliko lip, baje zaradi tega, ker je to drevo najbolj odporno proti onesnaženemu zraku. Lipa pa je tudi ime, ki ga lahko izgovarjajo tudi Francozi. Naslov društva je na št. 63 Rue de Romainville, 75019 Paris.

Na ustanovnem občnem zboru je delovnemu predsedstvu predsedoval znameniti francoski raziskovalec na področju raka, slovenski rojak dr. Franc Žajdela, ki vodi raziskovalno skupino v univerzitetnem centru v Orsayu. Na volitvah so izvolili za predsednika upravnega odbora Emila Davora Bizjaka, lastnika restavracije Auberge Yougoslave v Parizu, umetniškega direktorja in pevca, ki je posnel že celo vrsto pesmi s slovenskimi in jugoslovanskimi ter francoskimi pesmimi, pa tudi sam je ljudski skladatelj. Podpredsednik novega društva pa je eden stebrov v sedanjem prizadevanju za ustanovitev društva, podjetni in rodoljubni slovenski primorski rojak Frane Penko, doma z Ratečevega brda pri Ilirski Bistrici, ki s svojo družino živi v Herblayu in je zaposlen kot vodilni tehnični kader v tamkajšnji tovarni mavca. Tajnik je mladi, a silno marljivi in prizadevni Marcel Cirk, sanitarni tehnik, eden izmed otrok trdoživega rojaka Stojana Cirka, zavednega Slovence, ki mu je bila po vrnitvi po vojni v domovino, žal, prizadeta krivica, ki pa je v Franciji vseh svojih šest sinov in hčera znal vzgojiti v zavedne, slovensko govoreče ljudi. Marcel se je v pravcati ljubezenski zgodbi poročil z ljubko deklico Nado iz Gornje Radgone, s katero imata oba natanko isti rojstni datum.

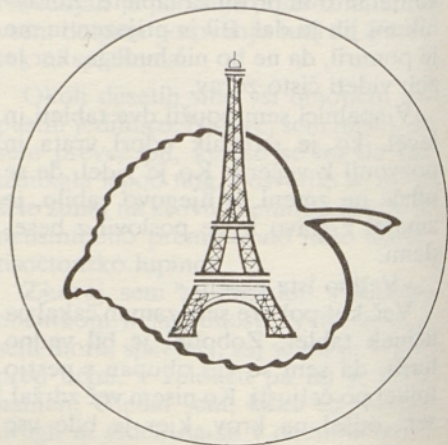
Za blagajno v društvu skrbi Franc Hribar, poslovno uspešni rojak, doma iz Mengša, ki v pariškem predmestju Montreuil vodi garažo z vlečno službo na cestah. Ko je dobil posebno dovoljenje za opravljanje te službe na pariški glavni obvoznici, je seveda za vse priredil gostoljuben sprejem s kozarčkom in prigrizkom. Bilo bi preveč, če bi naštevali vse člane upravnega odbora. A omenimo vsaj nekatere! Poleg dr. Franca Žajdele zlasti še drugega znanega slovenskega zdravnika-raziskovalca v Parizu, dr. Viktorja Gaberščka, ki je po rodu iz rudarske družine v Lensu, zdaj pa deluje v okviru CNRS v bolnišnici Salpêtrière. V Parizu se udeležuje tudi več visoko priz-

nanih umetnikov slovenskega rodu, med njimi trenutno največji slovenski slikar Zoran Mušič.

Zelo se je razvil tudi kipar Janez Zorko. Med mlajšimi se uveljavlja kipar Božidar Kolenc. V odboru Lipe vneto sodeluje slikar Marjan Hajdrih, po rodu Mariborčan, ki si je pod psevdonomom FRA-MA ustvaril že lep sloves v Ameriki in Belgiji. Med skladatelji in glasbeniki so tu v Parizu znani Slovenci, kot avantgardist Vinko Globokar – njegov sin Peter je član odbora – pa vodja mednarodnega glasbenega arhiva Božidar Kantušar in skladatelj Janez Matičič, ki vodi zasebno glasbeno šolo. Na področju gospodarstva in tehnike je dosegel v Parizu pomemben položaj v ministrstvu za industrijo in raziskovanje naš rojak dr. inž. Jože Pretnar. V odboru sodeluje tudi Bogo Merhar, ki sicer deluje v biblioteki Francoske Akademije. Od gospodarskih zastopnikov Slovenije v Parizu so se pa posebej izkazali Inex Adria, Ljubljanska banka in Slovenijales.

Društvo Lipa je že priredilo predavanje slovenskega filma »Sreča na vrvi«, pa tudi predavanje o mednarodnem srečanju književnikov na Bledu. Za jesen, ko bi delo šele prav steklo, načrtujejo zlasti gostovanje znanega Slovenskega okteta iz Ljubljane v Parizu in prijateljski piknik v pariški okolici. Namen imajo tudi da bi res zasadili od doma prinešeno slovensko lipo v pariški zemlji. Radi bi obnovili spomine na predvojno bivanje pisatelja in borca Prežihovega Voranca v Parizu. Načrtujejo pa tudi ustanovitev knjižnice in pevskega zbora. Predvsem pa bi bilo treba bolj organizirano in zavzeto poskrbeti za učenje slovenskega jezika, zlasti med otroki. Treba bo tudi zajamčiti enakopravnost slovensčine pri maturitetnih izpitih, kajti zdaj se dogaja, da kljub formalni pravici, nudijo pri izpraševanju možnost le za srbohrvaščino, češ da je to isto.

V novembru bo tudi društvo sodelovalo pri organizaciji razstave del slovenskega kiparja Stojana Batiča v Jugoslovanskem kulturnem centru v Pa-

rizu oziroma ob predavanju pisateljice Mire Mihelič iz Ljubljane. Seveda pa imajo predavatelje tudi v svojih lastnih vrstah – tako je znanstvenik dr. Žajdela že obljubil predavanje o raziskovanjih in boju zoper raka. Med Slovenci v Parizu je tudi nekaj večnih godcev za poskočne viže. To velja posebej za skupino Pariški Slavčki, ki jo vodi Marjan Slavič iz Poissyja, odlični saksofonist je ljubeznjivi in trdni Tolminec Slavko Šturm, ki si je ustvaril lep družinski dom v Chateloupu v pariški okolici. Sicer pa Renkovi in Bratinovi dokazujejo, da so Primorci tudi v Parizu vedno veselega srca in da znajo tudi prijetno raztegniti harmoniko. Nič koliko dobrih, poštenih slovenskih ljudi se začenja zbirati pod pariško lipo. A da ne bi pozabili – med njimi je tudi Ivan Cankar. Seveda ne oni pisatelj s klanca na Vrhniki, ampak sodobni tehniški strokovnjak iz Le Pecqua.

Bogdan Pogačnik

Zlata poroka v Tucquegnieuxu

V Tucquegnieuxu sta 9. junija slavila zlato poroko zakonca Poljanšek. Slavljenec Franc je bil rojen leta 1906 v Savinji peči in je prišel v Francijo leta 1930. Ves čas je delal v rudniku. Slavljenska Ljudmila, roj. Tomažič pa je bila rojena leta 1911 v Kozjem in je prišla v Francijo s starši leta 1924. Poročila sta se 17. 2. 1934 v Tucquegnieuxu. Imela in vzgojila sta osem otrok, ki so še vsi živi.

Ko sta se poročila, sta imela le skromno slovesnost, navzoča sta bila le dva prijatelja. Njuni otroci so zato sklenili,

Zlata poroka zakoncev Poljanšek iz Tucquegnieuxa, Francija

da je treba to popraviti. V cerkev in na občino sta se peljala v slovesno okrašeni kočiji, moški pevski zbor Slovenskega delavskega društva iz Aumetza pa jima je zapel nekaj najlepših pesmi iz svojega repertoarja. Dvorana restavracije je bila polna gostov, pelo in plesalo se je pozno v noč.

Zlatima zakoncema Poljanšek želimo še mnogo srečnih let!

Anton Pišlar, Aumetz

P. S.: Jubilantoma želi vso srečo in še veliko skupnih let življenja tudi uredništvo Rodne grude.

Slovensko srečanje v Habsterdicku

Ob letošnjih prvomajskih praznikih je bilo v Habsterdicku blizu Stiring-Wendla veliko srečanje Slovencev ru-

darskega področja Lotaringije. Dan molitve in prijateljskih srečanj se je začel s slovesno evharistijo, ki jo je vodil g. Jože Kamin, ki je hkrati slavil tudi prvo obletnico duhovniškega posvečenja. Ob tej priložnosti nas je obiskalo 51 gostov iz rojstne fare našega duhovnika, iz Čateža pod Zaplazom in Velikega Gabra. Pri evharistiji je sodelovalo še 9 domačih duhovnikov. Pevski zbor iz Freyming-Merlebächa pa je zbrano prepeval z odličnimi pevci iz domovine. K skupnemu kosilu smo se zbrali v socialno-kulturnem domu poleg cerkve. Slovensko pesem je bilo slišati še do poznih večernih ur.

Slovenska katoliška misija je organizirala 31. maja izlet v Pariz. Zbor Slomšek je prepeval pri birmanski maši v Chatillonu, nato pa smo se srečali s pariškimi Slovenci. Ogleдали smo si Pariz in se zvečer vrnili domov.

Marlenka Lorsung, F.-Merlebach

Slovenski duhovnik v Freyming-Merlebachu Jože Kamin obdan z domačini iz Čateža in Velikega Gabra, prisoten pa je tudi župan mesta Stiring-Wendel in pomočniki.

ŠVEDSKA

Priseljenci in volilna pravica na Švedskem

Priseljenci, tuji državljani, ki so bili vpisani v švedske matične knjige več kot dve leti, so leta 1976 dobili volilno pravico in seveda tudi pravico kandidiranja v občinske in okrajne skupščine. Osnutek zakona o volilni pravici priseljencev, ki niso švedski državljani, v omenjene družbenopolitične forume je bil nekaj let v razpravi v raznih družbenih organizacijah, parlamentarnih komisijah, zvezah sindikatov in še največ v sredstvih javnega obveščanja, da bi bil končno sprejet v švedskem parlamentu. Predlog zakona o pravici vključevanja tujih državljanov v politično dejavnost na lokalni ravni je bila ideja vladajoče socialdemokratske stranke, ki pa je naletela, na žalost, na kritiko meščanskih parlamentarnih strank, da velika večina pri-

seljencev preslabo pozna švedski družbenopolitični parlamentarni sistem. V zvezi z izglasovanim zakonom je bila v občini Olofström, tipični občini z velikim procentom priseljencev, izvršena anketa, katera je pokazala, da 80% priseljencev nima najmanjšega pojma o številu političnih strank, ki sestavljajo parlament, oziroma okrajne in občinske skupščine. Še slabše pa so anketiranci odgovarjali na vprašanja, katere družbene kroge posamezne stranke predstavljajo in kakšno politično ideologijo vodijo.

Socialdemokratska stranka se je mogoče počutila razočarano, saj je na novo pridobljeno volilno pravico izkoristilo le 45% priseljencev. Meščanske stranke pa so dobile večino v parlamentu in sestavile novo vlado. Po še enem porazu na parlamentarnih volitvah leta 1979 je socialdemokratska stranka v koaliciji z levičarsko stranko komunistov leta 1982 ponovno sestavila vlado. Premier Olof Palme je po zmagi izjavil, da bodo socialisti delali na tem, da bi priseljenci, tuji državlja-

ni, dobili volilno pravico tudi na parlamentarnih volitvah. Ponovno se je razvnela polemika in še ostrejša kritika meščanskih strank, tako da so socialisti svoj prvotni predlog zožili, oziroma omejili na priseljence iz skandinavskih držav: Norveške, Finske, Danske, Islanda in Färöarna (otočje med Norveško in Islandom pod dansko kontrolo). Ker pa je bil ta predlog kombiniran s predlogom odvzema volilne pravice Švedom, ki živijo v tujini določeno število let, so ga meščanske stranke ocenile kot nesprijemljivega. Priseljenske organizacije iz neskandinavskih držav pa so zagnale vik in krik o rasnem razlikovanju, diskriminaciji itd. Posamezniki so celo primerjali Švedsko z rasističnim režimom v Južni Afriki. Velja pa dodati, da so skandinavske države medsebojno povezane. Njihovim državljanom ni potreben potni list za prestopanje mej vseh šestih držav. Ravno tako se prebivalci skandinavskih držav lahko svobodno selijo iz države v državo, oziroma lahko iščejo delo brez vsakih dovoljenj.

Švedska družba je že nekaj desetletij razdeljena v dva tabora: meščanski in socialistični, glede skoraj vseh družbenopolitičnih vprašanj. Tudi glede vprašanja volilne pravice priseljencev oba tabora argumentirata vsak po svoje. Socialisti zagovarjajo stališče, da so priseljenci veliko pripomogli k razvoju in dvigu švedskega življenjskega standarda; ker delajo in plačujejo davke, je samo ob sebi umevno, da bi morali imeti tudi pravico soodločanja pri oblikovanju in razvoju švedske družbe. Meščanske parlamentarne stranke, desničarska, liberalna in kmečka pa zagovarjajo stališče, da bi moral biti pogoj za pravico soodločanja v državni politični areni švedsko državljanstvo, ker imajo to načelo vse države v svetu. Volilna pravica tujih državljanov daje tudi teoretično možnost članstva v parlamentu dveh držav, švedskem in parlamentu države, iz katere volivec prihaja, kar pa je seveda nesprijemljivo. Priseljenske organizacije in socialdemokratska stranka rade očitajo meščanom diskriminacijsko stališče do priseljencev, vendar pri tem pozabljajo, da je bila po končani drugi svetovni vojni, ko so švedske tovarne vpile po delovni sili kot puščava po dežju, ravno socialdemokratska stranka tista, ki se je v parlamentu ogorčeno borila proti predlogu meščanskih strank, da se izglasuje zakon o uvozu neobhodno potrebne tuje delovne sile.

Brez dvoma pa lahko zapišemo, da je švedska družba zmeraj vodila progresivno priseljensko politiko. Pred 15 leti je bil z zakonom spremenjen naziv utlänning (tujec) v naziv invandrare (priseljenc). Pred nekaj meseci je državna uprava za vprašanja priseljen-

cev izdelala osnutek novega zakona, da se naziv priseljenci spremeni v naziv narodnostne manjšine, kar v praksi pomeni še en korak k integraciji priseljencev z švedsko družbo. Dodajmo še, da je povprečna doba, ki so jo priseljenci iz Jugoslavije preživeli na Švedskem, 18–20 let. Rojeva se že

tretja generacija priseljencev iz Jugoslavije. Samo ob sebi se postavlja vprašanje, koliko časa bodo družbenopolitični forumi in sredstva javnega obveščanja v domovini še uporabljala izraz »na začasnem delu v tujini«.

Anton Mažgon

ZDA

Društvo za slovenske študije

Društvo za slovenske študije (Society for Slovene Studies) je praznovalo 10-letnico obstoja. Ustanovljeno je bilo z namenom, da bi pospeševalo med angleško govorečimi preučevanje Slovenije in Slovencev. S svojim delom je društvo presegló vsa pričakovanja, saj je do sedaj priredilo v Ameriki 40 znanstvenih srečanj, na katerih je predstavilo svoje prispevke več kot 150 znanstvenikov. Večino teh prispevkov so tudi objavili v časopisu Slovene Studies in raznih drugih znanstvenih publikacijah.

Članstvo društva vključuje poleg znanstvenikov tudi posameznike, ki so zanimajo za slovenski jezik in kulturo med njimi študente slovenskega rodu na collegih in univerzah. Člane ima društvo ne le v Severni Ameriki, ampak tudi v Avstraliji, Angliji in raznih evropskih državah. Nekateri med njimi so profesorji na vidnih univerzah, kot so to Harvard, Yale, Oxford, Columbia in Chicago.

Društvo se vzdržuje s prispevki članov, prodajo svojih publikacij in zupuščinami. Znanstvena srečanja prireja skupaj z American Association for the Advancement of Slavic Studies in podobnimi večjimi znanstvenimi združenji. Na ta način dosežejo predavanje o slovenskem jeziku, zgodovini, kulturi ter gospodarskih in družbenih razmerah kar največ poslušalcev. Posamez-

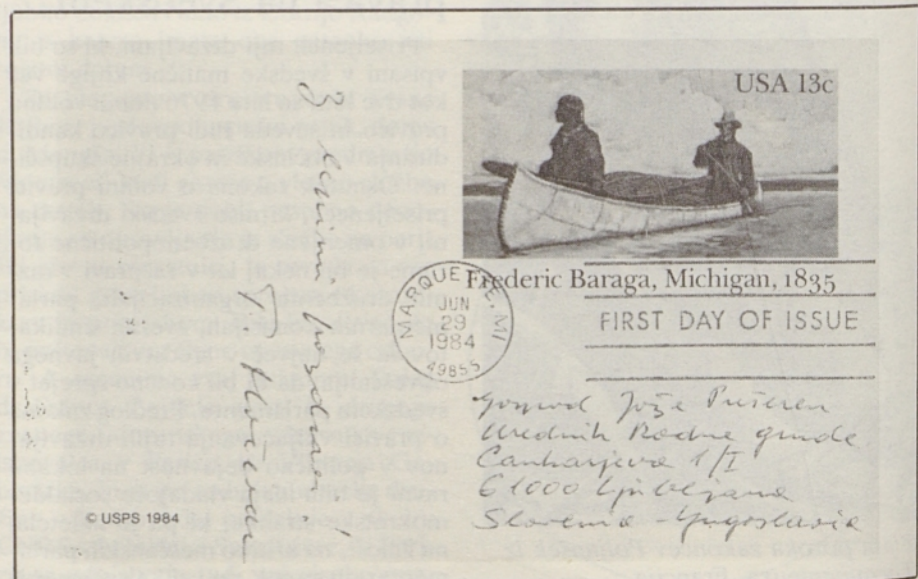
Baragova dopisnica v ZDA

V Združenih državah Amerike je prišla v juniju v promet redna poštna dopisnica z risbo Friderika Barage v kanuju, skupaj z Indijancem. Ta dopisnica je vzburla precej duhov, saj so se zbrali na eni strani vneti pristaši ločitve cerkve od države, na drugi strani pa zbiralci znamk in dopisnic ter seveda zagovorniki Friderika Barage oziroma zagovorniki njegove beatifikacije. List New York Times je 1.

julija objavil članek, kjer je bilo med drugim zapisano, naj bi take spominke dopisnice izdajali le ob dogodkih, ki imajo vsestranski pomen in uživajo soglasno podporo, nikakor pa ne bi smeli izdajati dopisnic, s katerimi počastijo spomin bratskih, političnih in uslužnostnih organizacij. Hkrati pa so opisane tudi velike zasluge Friderika Barage za duhovni dvig severnoameriških Indijancev.

Ne glede na to je ameriška poštna uprava dala v promet Baragovo dopisnico in upravičeno vzbudila ponos številnih ameriških Slovencev.

Baragova dopisnica z žigom prvega dne, ki jo je prejel urednik Rodne grude.

ne teme, ki so jih do sedaj predstavili na takih srečanjih, vključujejo obravnavo književnih del Franceta Prešerna, Ivana Cankarja, Janka Kersnika in sodobnih piscev. Posebna srečanja so posvetili Koroškim Slovencem in Slovencem v Italiji, obravnavali pa so že tudi slovenski gospodarski razvoj, zgodovino Slovencev v Ameriki in način poučevanja slovenščine med angleško govorečimi.

Sedanja predsednica društva je dr. Carole Rogel, profesorica za zgodovino na Ohio State University, Columbus OH. Glede dodatnih pojasnil in seznama publikacij pišite tajniku. Njegov naslov je dr. William W. Derbyshire, Slavic Languages, Scott Hall, Rutgers University, New Brunswick, N.J. 08903 (U.S.A.).

profesorica Iva Skegro. Vsakokrat je bila naša dvorana nabito polna. Večkrat so nastopili tudi pri drugih društvih, kjer so doživeli prav tako lepe uspehe.

Pridno deluje tudi naš ženski odsek, saj nam ženske vsako prvo nedeljo v mesecu pripravijo okusno kosilo.

Naš naraščaj se pridno uči tako naše kot tudi argentinske ples. Doslej so že trikrat nastopili na našem odru pod vodstvom profesorice Alejandre Blesio. Po dvakrat na teden imamo tudi šolo za mladino, zdaj samo v srbohrvaškem jeziku pod vodstvom našega člana Iva Simiča in Silvie Dominguez. Škoda je, ker nimamo slovenske šole, to pa zaradi tega, ker nimamo slovenskega učitelja.

Ob argentinskem prazniku 25. maju smo priredili lepo zabavo, kateri je prisostvoval tudi naš ambasador iz Buenos Airesa Živko Knežević z ženo in konzul Edvard Kopuša z ženo in naš častni konzul v Rosariu Ivo Zarjanovič. Ambasador nam je spregovoril tudi nekaj lepih, spodbudnih besed, za kar smo mu zelo hvaležni.

Anton Brišar

ARGENTINA

Ricardo Francisco Barbarich ter člani častnega sodišča Francisco Kresevich, Francisco Glesic in Francisco Rijavec.

Kulturno delo Jugoslovanskega centra v Rosariu

Naš jugoslovanski center pridno deluje, zato je prav, da na kratko opišem naše delo v zadnjem letu dni.

V letu 1983 so nas večkrat presenetili naši mladi glasbeniki, ki jih uči

10 let Triglava v Buenos Airesu

Slovensko-jugoslovansko vzajemno društvo Triglav je v avgustu proslavilo deseto obletnico obstoja. Za praznovanje tega pomembnega dogodka smo pripravili vrsto spominskih slovesnosti. 11. avgusta smo imeli proslavo s kulturno-umetniškim programom, 26. avgusta pa smo imeli slovesno kosilo, na katerem smo podelili dosmrtno članske izkaznice tistim našim članom, ki v letu 1984 dopolnijo 75 let starosti in so člani našega društva od ustanovitve, to je od 7. avgusta 1974. V času meseca avgusta so bile še številne druge kulturne in športne prireditve, razna predavanja, predvajanja jugoslovanskih filmov idr. Izdali smo tudi revijo s spominskimi in zgodovinskimi zapisi.

Uredili smo omare, kjer smo razstavili narodne noše, ki smo jih prejeli iz vseh jugoslovanskih republik ob otvoritvi našega doma, kakor tudi skrinjice, v katerih hranimo zemljo, prinešeno iz šestih jugoslovanskih republik.

Tajnik Carlos A. Pernarčič,
predsednik Alejandro G. Tavčar

Nastop najmlajših članov Jugoslovanskega centra v Rosariu

Del publike na proslavi 25. maja v Rosariu

Novi odbor Triglava

Slovensko-jugoslovansko vzajemno društvo Triglav je imelo 29. aprila 1984 redni letni občni zbor, na katerem je bil delno obnovljen tudi upravni odbor društva. Člani upravnega sveta Triglava so odslej:

Predsednik Alejandro Guillermo Tavčar, podpredsednik Antonio Osvaldo Turel, tajnik Carlos Alberto Pernarčic, podtajnik Giromini Roberto, blagajnik Oscar Ladislao Stekar, namestnik blagajnika Juan Luis Aufferi in odborniki: Francisco Kandus, Magdalena Gomezelj-Socic, José Daniel Kogoj, Maria Bencich de Calibich, Rodolfo Sebastian Stekar, Juran Jorge Radinja, Luis Alberto Kajin, Mario Francisco Spazzal, Carlos Emilio Fabijan, člani nadzornega odbora Juan Medved, Alberto Fornazaric in

od porabja do čedada

Devetindvajset pravljič v narečju porabskih Slovencev

Demokratska zveza Južnih Slovanov v Budimpešti je izdala izvirno slovensko publikacijo, ki je namenjena porabskim Slovincem. V ilustrirani knjižici, ki obsega 29 pravljič, utripa slovensko ustno izročilo, prvič predstavljeno v zapisanem slovenskem jeziku. Pravljičice je zbral in zapisal števanovski prosvetni delavec Krajcar. Uvodno besedo je napisala Zlata Vokačeva, ki poudarja, da te pravljičice niso pomembne le kot obogatitev naše ljudske književnosti, pač pa zato, ker predstavljajo pionirski, prvi poskus, da čudežni svet domišljije, mišljenja in čustvovanja slovenskih otrok Porabja predstavimo širši javnosti.

Nekatere pravljičice so po motivih in fabulativnosti podobne slovenskim onstran meje, v matičnem prostoru, pa tudi madžarskim, večina med njimi pa je povsem izvirnih in odkriva posebno noto in enkratnost porabskega preprostega človeka, ki je ohranjal svojo narodnostno bit s pomočjo ustnega izročila skozi stoletja.

Panonski človek teh krajev je predstavljen v narečnem besedilu. Za večjo razumljivost širšemu krogu bralcev je porabsko narečje zapisano v razumljivi obliki, ki sicer vedno ne more ponazoriti živega dialektu.

Ta knjižica je nedvomno velika pridobitev za pedagoge, učitelje in vzgojitelje, za slovenske otroke v Porabju, ki se bodo oplajali z izvirno materinščino iz prve roke in si poleg uradne madžarsčine krepili čut in znanje prvotnega jezika. Radi pa jo bodo prebirali tudi odrasli.

Slovensko prosvetno društvo »Zarja« je priredilo v Železni Kapli srečanje folklornih skupin in ansamblov iz Koroške, Slovenije in Italije ter iz Čedada v Beneški Sloveniji. Predsednik društva Miha Travnik je naglasil, da ima to tradicionalno srečanje obeležje pobratenja med sosednjima občinama Železno Kaplo in Kranjem in utrjevanje stikov z matično Slovenijo.

Ob letošnjem prazniku Sv. Jakoba v Benečiji je potekalo tudi prvo srečanje slovenskih folklornih skupin. Z gorenjskimi plesi je nastopila folklorna skupina Javornik – Koroška Bela z Jesenic in njihov ženski zbor, skupina iz Rajblja je predstavila furlanske plesne, mladinska folklorna

skupina »Rdeča zvezda« pa beneške; nastopila je še beneška folklorna skupina »Živanit« in K. D. »France Prešeren« iz Boljunca. Obiskovalcem pa so zapeli beneški kantautorji Keko, Marina in Michele.

Na 11. narečnem natečaju Furlanije Julijske krajine sodelovalo 500 otrok

Letošnjega tradicionalnega narečnega natečaja MOJA VAS se je s svojimi spisi in risbami udeležilo več kot 500 otrok s celotnega ozemlja Furlanije Julijske krajine, naseljenega s Slovenci. Od teh jih je bila več kot polovica iz videmske pokrajine.

Slavnostne prireditve ob podelitvi nagrad so se poleg županov Špetra, Gremeka, Drete in Šent Lenarda udeležili še bivši župan Yverdona (Švica) – Pierre Douvoisin, bivši jugoslovanski zvezni sekretar za finance Janko Smole, deželni odbornik Romano Specogna, predsednik Turistične zveze Nadiških dolin Giuseppe Pausa, podpredsednik Gorske skupnosti Nadiških dolin Claudio Adami in občinska svetovalka Bruna Dorbolo, ki je ob podelitvi priznanj in nagrad izjavila: »Včasih so vas kaznovali, če ste v šoli govorili po naše, se pravi po slovensko, sedaj pa vam dajemo nagrade za našo domačo govorico!«

Župan Špetra Firminio Marinig je v svojem pozdravnem govoru poudaril, da je v zavesti Slovencev tega ozemlja še vedno 300-letna avtonomija, ki jim jo je priznala Beneška republika. V okviru te avtonomije so lahko Benečani uporabljali svoj jezik, ohranjali navade in običaje ter imeli dve demokratično izvoljeni telesi: Landarsko in Mjersko banko. S prihodom Francozov, Avstrijcev in z nastankom Kraljevine Italije je bila avtonomija odvzeta in začelo se je potujčevanje. Z narečnimi natečaji, kakršni je letošnji, že 11. po vrsti, se prenaša na bodoče rodove jezik dedov in babic z vsem, kar opredeljuje izvor naroda, ki mu pripadajo.

Župan Benetk Mario Rigo je izrazil prepričanje, da se bodo vezi med Benetkami in Nadiškimi dolinami okrepile in zaželel Beneškim Slovincem mnogo uspeha pri obrambi svojega jezika in kulture.

Na svečanosti v srednji šoli v Špetru so podelili tri nagrade. Srebrno plaketo in ček za 500.000 lir je prejel kot literarno nagrado »Lastra Landarske banke« mons. Valentin Birič za pesniško zbirko Moj dom, ki jo je objavil letos.

Ostali dve nagradi sta prejela raziskovalec in narodopisec Pavel Merku in glasbenik Nino Specogni za knjigo Noi e la musica, ki je prvi glasbeni učbenik, primeren za otroke beneških Slovencev.

Vsi otroci, udeleženci natečaja, so dobili darila, ki so jih prispevala podjetja, trgovine in ustanove iz vse dežele.

Študijski center Nadiža je natisnil brošuro Vartac, v kateri so objavljeni nekateri literarni prispevki in risbe s tega natečaja.

Kdaj sklad za slovenske izseljence?

Ob 50 milijonov lir, s katerimi je razpolagala videmska pokrajinska uprava, za izseljenska združenja in ustanove, jih je 30 dodelila ustanovi FURLANIJA V SVETU. Ostalih 20 milijonov naj bi razdelili med razne organizacije v Kanadi, Avstraliji, Švici in drugje. Svetovalec KPI Petricig je ugotovil, da slovenski izseljenci niso prejeli nobene podpore, čeprav ima Zveza slovenskih izseljencev v pokrajini pomembno vlogo. Zahteval je popravek tega ukrepa. Odbornik Pelizzo je izjavil, da je treba odločbo sprejeti takšno, kakršna je in da bi o subvencijah Slovincem razpravljali v prihodnje.

Komunistična svetovalna skupina pa je ponovila svojo zahtevo, po kateri bi naj znižali subvencijo ustanovi FURLANIJA V SVETU in ustanovili prvi fond v višini enega milijona lir za slovenske izseljence. Pokrajinski svet je to zahtevo zavrnil in odobril prvotno odločbo.

Vpis v slovenske šole na Tržaškem

V 30 osnovnih šol, ki sprejemajo slovenske učence, se je lani vpisalo 1178 učencev, letos pa 1087, kar je 91 učencev manj. Prvošolčkov je bilo to leto znatno manj vpisanih – v Zgoniku in Saležu sedem manj, na Katarini in v Bazovici po štiri manj kot lani, ter na Proseku – osem manj, v Mačkoljah se je vpisalo v prvi razred pet novih učencev, v Škednju pa šest.

Po ravnateljstvih so zabeležili sledeča števila učencev: Sv. Jakob 30 (lani 28), Dolina 32 (enako lani), Opčine 48 (lani 66), Nabrežina 28 (lani 39) in Sv. Ivan 30 (lani 34).

Vpisi na sedmih nižjih srednjih šolah v Sv. Jakobu, Rojanu, Sv. Ivan – Katarini, Opčinah, Dolini, Nabrežini in Proseku – Križu so beležili lani 877 vpisanih, letos pa 879.

Manjše število vpisov na osnovnih šolah pripisujejo demografskemu padcu – manjšemu številu novorojenih in preselitvam.

Porabci na 14. folklorinem festivalu v Beltincih

Kulturno-umetniško društvo Beltinci je pripravilo v začetku avgusta 14. folklorni festival. Na štiridnevnih prireditvah so si obiskovalci lahko ogledali prekmursko kmečko gostovanje, prislunhli ljudskim godcem in pevcem in si ogledali ljudske igre. Najlepši del prireditve pa je bil celovečerni program folklornih skupin iz Slovenije in zamejstva, kjer so nastopale folklorne skupine Janko Živko iz Poljčan, Gerolfing iz ZR Nemčije, hrvaške folklorne skupine iz Nedelišča, Kres iz Novega mesta, Körmed iz Madžarske, KUD Beltinci in folklorna skupina Sakalovec iz Porabja. Porabski plesalci so v svoje plesne vpletali motive kmečkih opravil kot je delo na polju, pranje ob potoku, s plesom Rezka pa izrazili šegavo udvorljivost vaškega snubljenja.

Prireditve so popestrili z etnografsko razstavo, gmotno pa so jo podprle Kulturna skupnost občine Murska Sobota, Zveza kulturnih organizacij Slovenije in pomurske delovne organizacije.

nove knjige

Niko Grafenauer:

Sonce nad vodometi

Pesnik, esejist in urednik Niko Grafenauer je izbral za to knjigo najboljše otroške pesmi iz svojih že objavljenih zbirk in jim dodal nekaj novih, zato predstavlja neke vrste zaključeno izpoved po avtorjevem izboru.

Odliki njegovega pesnjenja sta med drugim igrivost in prešerna vedrina, ki se na meji stvarnosti in domišljije prekucneta in razpršita v vrsto novih iger in pomenov. Svet pravljíčnosti in svet otrok si podajata roke na ta način, da 'odrašćanje' pesmi iz zbirke v zbirko otroku nevsiljivo, z besedno pustolovščino širi njegovo obzorje. Grafenauer vstopa v otroško dušo ne le kot razposajenec in domišljeni, pootročeni filozof, ki ima rad živali, s pesniško čarovnijo prav te živali basensko pripovedujejo o značajih ljudi, v kakršne bo ali ne bo odrasel.

Polna, ritmično ubrana melodija pesmi je spevna, blizu mestnemu (Nebo-tičniki sedite) ali vaškemu otroku.

Skrozi vso lahkotnost in sončnost verzov pa pronika neka temnejša, globlja vednost, ki raste z leti in izkušnjami. Temu odrášćanju sledi tudi pesnik po življenjski poti s pesniško abecedo od A do NIĆ, kot pove v spremni besedi.

Pesniku in bralcu skupne resnice, ne le otroku – tudi velikim otrokom – vse do zadnje v življenju, se vzpenjajo prek plotu otroštva. Najprej v kratkih hlačah, šegavo; nato nekaj neslutene-ga, nedorečenega – onkraj tega plotu varnosti in tradicije zori v odraslo skušnjo. Pesnik preseže tradicijo in vstopi v današnji in seže naprej, v čas, ki prihaja.

Za otroke, ki žive na tujem, bodo zlasti zanimive pesmi iz cikla Stara Ljubljana. Staroveške so in govore o navadah, razvadah in značilnostih slovenskega glavnega mesta v tistem času. Pojasnjujejo pa jih opombe na koncu knjige. Marsikdo med našimi prababicami in pradedi bi se ob Slovencih današnjega dne nasmejal, tako so podobni staroveškim.

Knjigo je izdala založba Mladinska knjiga v Ljubljani, njena cena pa je 345 din.

Mitja Vošnjak:

Veleposlanikovi zapiski

Življenjska pot pisatelja, diplomata in urednika Mitje Vošnjaka je pisana in razburljiva. Obeležena pa je vse-skozi s prizadevanji za jugoslovanski in še zlasti za slovenski prostor pod soncem, za jezik in našo besedo v njem.

Zapiski zajemajo obdobje od 1969. do 1973. leta, ko se je avtor posvetil diplomatskem poklicu. Diplomata Vošnjak je v tem prelomnem času poznal germanski in romanski svet in silnice, ideje, politiko, odločujoče ljudi, ki so ta svet obvladovali. Iz vseh poglavij veje skrb za ohranitev pravic do dvo-jezičnosti, korenin slovenstva, do manjšin in njihovih ozemeljskih, v vojni okrnjenih zahtev, pa naj se to osnovno občutenje izraža v jugoslovanski skupnosti povojnih let ali v stiku s togimi predpisi in pomanjkljivo prvo povojno ustavo – s katero še niso bile natanko opredeljene pravice do jezikov, šolstva, kulture posameznih republik in pokrajin.

S tenkim posluhom in humorjem prisluhni utripu velikega sveta, nositi v sebi poslanstvo, ki ga dolguješ svojemu ljudstvu in po svoje vplivati na dogodke v širšem evropskem in svetovnem merilu – je nedvomno velika naloga. Uglajeni boj diplomatov je na nek način prav tako okruten kot na pravem bojišču, le da so v tem boju dovoljena druga sredstva. Vošnjak nam na mnogih mestih v knjigi pove, kakšen je bil ta boj. Tako zapiše: »Zahodni zavezniki so se torej po devetih letih umaknili iz Trsta, italijanske enote so zasedle mejo s svoje strani, da bo postala in ostala državna meja. Na teren je krenila mešana vojaška komisija, da bi iz meje, ki so jo najprej samo začrtali z ravnili, napravila zares uporabno črto, kakršna bi lahko tudi zaživela; od hiše do hiše in od hleva do hleva mora imeti svoj smisel.«

Pomembna so tudi pričevanja o tem, kako si je avtor knjige ves čas prizadeval za uveljavljanje slovenščine v jugoslovanski diplomaciji.

Dunaj, Celovec, Trst, Nemška demokratska republika so poleg Beograda najvažnejše diplomatske postaje kasnejšega pisatelja. Z živim, neuradnim jezikom spregovori o velikih zadevah, ki so odločale o usodah narodov in narodnosti, srečujemo pa se z vrsto zanimivih državnikov tiste dobe, ki se nam razkrivajo po človeški plati; zapiski so torej prispevek k vednosti o nas samih, delu naše usode in zgodovine. To delo dopolnjuje pisateljevih prejšnjih sedem, bolj literarno obarvanih knjig.

Veleposlanikove zapiske je izdala

Založba Obzorja v Mariboru, obsega 290 strani in stanejo, v platno vezani, 1200 din.

France Balantič:

Muževna steblika

Državna založba Slovenije je letos izdala izbrane pesmi Franceta Balantiča z naslovom Muževna steblika, ki jih je v bistvu izbral avtor sam, leta 1966 pa pripravil za tisk Mitja Mejak, ki zdaj objavlja tudi spremni esej. Franček Bohanec je dodal k prejšnjim še nekatere zgodnje pesmi ter napisal spremno besedo.

Pesnik France Balantič je zapustil svojstveno izpoved, pričevanje o razklanem in viharnem času druge svetovne vojne, v katerega je bil pahnjten. Komaj se je rešil taborišća Gonars, kamor so ga iz gimnazijskih klopi internirali Italijani, že se je izgubil v vrtincu navzkrižnih idej, pristopil k domobrancem, in med bojem s partizani, ki so oblegali postojanko v Grahovem, izgubil življenje. Njegova pesem ni nikakršen odmev ideoloških silnic, pač pa pretresljivo nizanje najbolj intimnih čustev, slutenj, razmišljanj in stopnjevanja odmevov, ki jih je odsevala njegova narava. Uvrščajo ga v takratno mladokatoliško generacijo.

Čeprav manjkajo njegove pesmi v marsikateri povojni slovenski antologiji lirike, ga je literarna zgodovina današnjega časa zaradi njegove umetniške teže, izvirnosti in izpovedne moči uvrstila med najmočnejše lirike njegove dobe.

Najlepši del njegovih pesmi je v tej knjigi zajet v pet ciklov (Žarki, Daj me k ustom, Prošnja za besede, Nečisti čas in Žalostni rog), nekatere pa so se v vojni vihir izgubile še v rokopisih.

Kadar France Balantič zapoje o ljubezni, dekletu, ko zahrepeni in se nasloni na večne moči narave in vesolja, smo priča takšnim izpovedim, kakršnih v slovenski poeziji preprosto ne najdemo. Jezik, v katerem se izpoveduje, je preprost in čist, oblika njegovih pesmi pa je 'klasična', mnogokrat se izpove v sonetu, ki je bil blizu že največjemu slovenskemu pesniku Francetu Prešernu. Ob ljubezenskih pesmih se oglašajo temne strune o izginotju, večna slutnja, da bo zgorel. Takrat je pesnik nemočna žrtev temnih sil, ki jih ne more obvladati in ga vrtinčijo ter pehajo v malodušje, proti kateremu v sebi ne najde dovolj moči za kljubovanje in uresničenje svojih svetlih, mladeniških sil.

Pesmi so natisnjene na 167 straneh, vezane v platno, knjiga stane 780 dinarjev.

materinščina

Trnuljčica

Spet gre na jesen. Tu, v starem kraju. Pri vas gre mogoče na pomlad, če ste v takem kraju, da je vse na glavo postavljeno, in če ste iz prvega rodu, da se še spominjate zim in poletij v starem kraju.

Spet je za nami poletje, naše poletje, čas dopustov, čas, posebej zapisan v koledarju, naj bo že v vašem ali našem, naj bo z veseljem ali z žalostjo.

Čas, ko je največ možnosti, da se vidimo v starem kraju, v stari domovini.

Nekateri prihajate na dve leti. To je pravo razkošje, užitek, da mu ga ni para. Drugi na pet, na deset let. Je pa takrat toliko več veselja in je tisto leto še prav posebej zaznamovano v koledarju.

Tu, v starem kraju, se veselimo vsakega poletja. Pomeni srečanje z vami, pomeni pričakovanje: s kom se bomo letos videli, kdo bo letos prišel, kdo nas bo letos presenetil.

Poletje v starem kraju pomeni čas vračanja v staro domovino, pomeni zvestobo, pomeni, da v novem kraju niste pozabili na nas, pa čeprav se vam dobro godi.

Mene je letos presenetil rojak s Primorskega. Že petič se je oglasil v stari domovini, tudi v Ljubljano ga vselej zanese pot, tako da že pozna nekaj

ulic. Živi in delav eni od brazilskih betonskih džungel, da mu je Ljubljana kakor prijeten trg, kjer je vse na kupu in lahko vse obhodiš peš v petih minutah, v četrtr ure.

Veliko sva se pogovarjala. Z užitek je pripovedoval o svoji življenjski poti. Jezik mu je tekkel, kakor da je preroben. Kako vse drugače, kakor v pismu, s katerim se mi je napovedal in kjer sta bili slovenski pravzaprav le dve besedi – dragi rojak – vse drugo pa po brazilsko, po portugalsko, tako da sem se že bal, kako se bova pogovarjala.

Zdaj mi je pojasnil, kako in zakaj tako. Kot primorski rojak je hodil v italijansko ljudsko šolo, naučil se je pisati po italijansko in ko se je začela vojska, naj bi šel ravno v srednjo šolo. Po sili razmer je odšel v gimnazijo še globlje v Italijo in iz Italije pozneje, po vojnih zmedah, v Ameriko, kjer je na brazilskih šolah zastavil znova in se s šolanjem pognal v najvišji vrh.

Zdaj se vrača v domovino, v domači kraj, v rojstno vas, ki ni več pod Italijo, tako da je nazadnje slovenščina tudi v nji dobila vse pravice. Tam so še njegovi domači, tudi mati je že živa, in tam se lahko prosto pogovarja v komaj kaj pozabljeni materinščini.

In vsakokrat mu gre to boljše od rok, vsako leto se mu pri tem obnavlja besedje, se mu bolj gladko oblikujejo stavki, kakor da se mu slovenščina budi iz polstoletnega spanja, kakor Trnuljčica.

V brazilskem človeškem pragozdu ima namreč le malo možnosti za pogovor v slovenščini. Ne v službenem okolju, ne v družini, ne v siceršnji družbi. Še slovensko knjigo nerad vzame v roke. Ljudska šola mu je ni odprla, niti ene ure slovenskega pouka nima za seboj.

Zato tako težko čaka tukajšnjih pogovorov, ko skoraj vsako drugo leto

prihaja obujat in obnavljat in preverjat svoje znanje. Ja, letos je že petič v domovini. Njegova govorica je že sproščena, in sicer ne le doma in v besedju, ki se ga tako rekoč podzavestno spominja iz otroških let, temveč tudi v družbi razumnikov, kjer je besedje precej drugačno. Čedalje manj je ustavljanja, zatikanja, iskanja besed, čeprav mu včasih dela težave na videz popolnoma preprost, vsakdanji izraz. Na primer: pravnik, kaj j to?

Ponosen je na svoj napredek in že rad hodi tudi med ljudi svojega poklica, ker mu ni več nerodno in mu ni treba ves čas molčati in le poslušati.

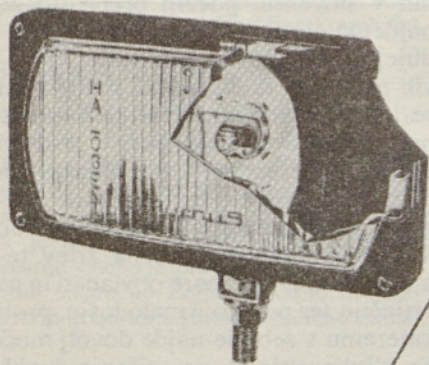
In tako sem ga popeljal tudi na univerzo, na filozofsko fakulteto, kjer je bila na letošnjem poletnem seminarju slovenskega jezika majhna slovesnost: za dvajsetletnico te prireditve so prebrali Prešernov **Sonetni venec** v novem nemškem prevodu Klause Detlewa Olofa.

Nič posebnega, boste rekli. Pa je bilo vendar kar precej posebno. Prevajalec je namreč sam spregovoril v slovenščini, kakor da je rojak s Koroskega, pa je doma iz Lübecka, in se je slovenščine naučil med nami, zlasti na seminarjih.

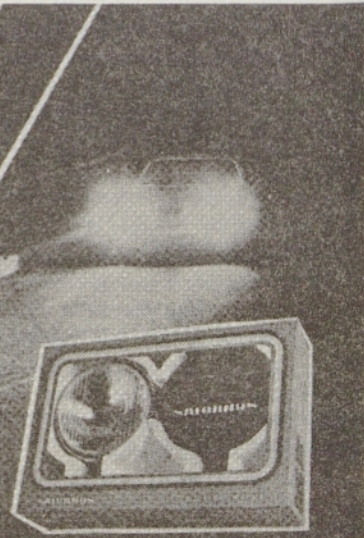
Za mojega brazilskega gosta je bilo to prav poseben praznik. Potrdil ga je na njegovi poti. V preverjanju znanja Jezik ne sme spati v podzavesti. Tudi materinščina se mora ves čas preizkušati, obnavljati, poglobljati v življenju, v praksi. Le tako se more razvijati, oživljati in vživljati.

Tako se bo jezik iz govorjene počasi preselil tudi v zapisano obliko in moj brazilski rojak bo kmalu lahko ravno tako z veseljem vzel v roko tudi slovensko knjigo, kakor zdaj jemlje druge ali kakor se rad mudi v slovensko govoreči družbi.

Janko Moder

varno vožnjo
zagotavljajo
☆☆☆
SAURINUS
meglenke

**Pomembno je
biti pomemben,
a pomembneje je
biti prijazen**

Z računi, denarjem in vsemi drugimi denarnimi posli imam toliko dela in preglavic, da vse le z največjo težavo postorim.

Rešitev je tu. Ljudje so v svoji dolgi zgodovini razvili ustanovo, ki ji pravimo banka, da zanje opravi kopicico, večkrat tudi nadležnih ali morda celo nerešljivih denarnih problemov.

Že, a vendar imam pri tem težave. Vse banke so si tako podobne, vse imajo enako tehnologijo in skoraj enake, pogosto zelo muhaste elektronske pripomočke.

Res je, vsakomur med nami kdaj pa kdaj spodleti. Toda tisto, kar je najbolj pomembno, so stiki, odnosi med ljudmi. V Jugobanki to vemo in za to storimo kar največ. S strankami govorimo kot s sebi enakimi, kar ni težko, saj prihajajo k nam ljudje, ki so nam zelo podobni. Tudi oni so prijazni.

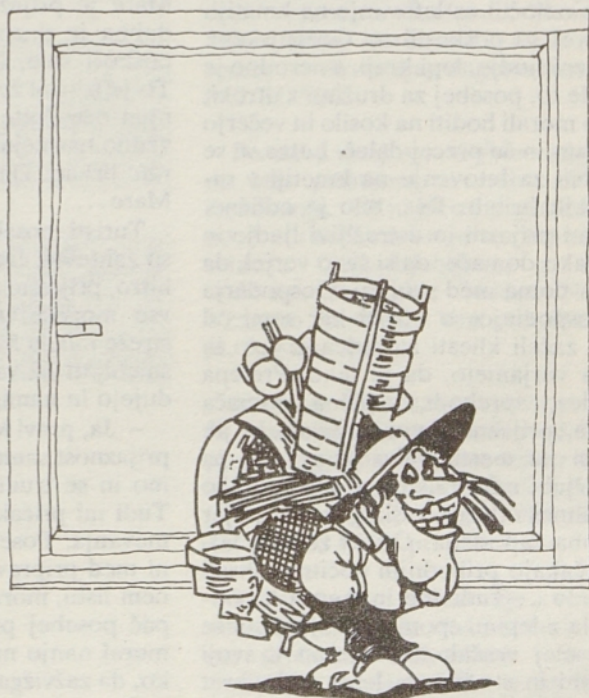
Vsi skupaj vemo, da je sicer pomembno biti pomemben, a da je še mnogo pomembneje biti prijazen. V takšnem ozračju zagotovo ni nikoli težko rešiti tudi najtežjih denarnih problemov.

**BANKA PRIJAZNIH LJUDI
JUGOBANKA**

**industrija
stavbnega
pohištva**
61310 ribnica
partizanska 3
jugoslavija
telefon: (061) 861-411

**inovak okna
kombivak okna
okna s polkni
gibljiva polkna
notranja vrata
vhodna vrata
garažna vrata
lamelirani profili
lamelirane plošče**

mislimo na glas

To in ono o počitnicah

Čas poletnih počitnic, čas prijetnih in manj prijetnih potovanj in letovanj se polagoma odmika. Ostali so le še spomini in seveda osušene denarnice pa poročila v časopisih o uspešni in manj uspešni turistični sezoni.

Gledaš, bereš, poslušaj, pomenkuješ se s sorodniki, z znanci in mariskaj zveš. Torej, kako je bilo na počitnicah?

– Lepo smo se imeli in prehitro je minilo, sta povedala Mlakarjeva, ki sicer delata v Nemčiji. Mlakarica je še dodala, da se ji je zdelo dobro zname nje že to, da so bili ob prihodu cariniki tako prijazni in nič preveč sitni. Že petnajst let prihajajo Mlakarjevi na počitnice v Slovenijo. Ko sta bila še sama, sta šla malo na morje, malo pa k teti na Dolenjsko. A bolehnata teta je umrla, njeno domačijo so pa vso razdejali, ko so delali novo cesto. Pa tudi njihova družina se je z leti povečala. Onadva pa trije otroci, ja, zdaj je Mlakarjev že kar za poln avtomobil. Zato so se odločili za letovanje na kmetiji. Najprej so poskusili na Gorenjskem. Prijazni ljudje, lepi kraji, a nerodno je bilo le to, posebej za družino z otroki, da so morali hoditi na kosilo in večerjo drugam in še precej daleč. Letos so se odločili za letovanje na kmetiji v savinjskih hribih. Res, bilo je odlično. Takšni prijazni in ustrezljivi ljudje in vse tako domače, da si čisto verjel, da si res doma med svojimi. Gospodarja in gospodinjso so otroci kar sami od sebe začeli klicati za strica in teto in zares verjamejo, da je tako. Prelepa okolica, sprehodi, odlična domača hrana, prijazne domače živali, ki jih otroci po mestih tako pogrešajo, pa mir, ljubi mir, v katerem se res lahko oddahneš od tovarniškega trušča, kjer sta oba zaposlena. Otroci že zdaj komaj čakajo prihodnjih počitnic. Pisali si bodo... Tudi Joe in Agnes sta odhajala z lepimi spomini. Najbrž sta se za vselej vračala čez Ocean k svoji družini in sta morda letos zadnjikrat obiskala kraje, kjer sta bila rojena in kjer sta preživljala svoja otroška leta. Lani sta slavila svojo zlato poroko in

otroci so jima plačali ta izlet. Vedeli so, kako si želita še enkrat videti svoje domače kraje in objeti sorodnike. Lepo od njih, kajne? Bila sta doma pri sorodnikih, zatem pa sta si zaželela še malo na morje. Opatija, Portorož in še drugam. Sobe v hotelu, kosilo in večerja v restavraciji. Dobro in seveda drago, a otroci so želeli, da se morata v starem kraju lepo imeti. Saj sta se, le ob večerih sta bila malo osamljena.

Za ples in tisto hrupno muziko, ki je všeč mladim, jima ni bilo. Prave družbe pa v hotelu tudi nista našla. Ko pa sta potem na nabrežju srečala staro čipkarico, domačinko, ki tam prodaja svoje čipke in prtiče, se je vse spremenilo. To ti je originalna ženska in kaj vse ve in kaj vse zna. Deset otrok je imela, od teh pet sinov. Vsi so pomorščaki, kakor je bil oče in z ladjami potujejo po daljnih morjih. Domačinka ju je povabila, naj jo obiščeta v njenem skromnem domu. Seveda sta šla. Tam sta spoznala kopico njenih sorodnikov – same preproste, prijazne ljudi. Pomenkovali so se in pili domače črno vino, ki ne stopi v glavo, ampak samo toplo poboža srce, da se do prave mere razveseliš. To so bile res lepe počitnice in težko sta odhajala...

O prijaznosti in prijaznih ljudeh je govorila tudi Mare, črnolasa, bujna dalmatinska dekle, ki streže v očetovi gostilni tam na obali. Ta gostilna v malem dalmatinskem kraju je med turisti splošno znana. Slovci po dobri kuhinji, pristni kapljici in zmernih cenah. In po lepih očeh brhke Mare. Mare in njen oče strežeta, v kuhinji na starem ognjišču pa kuha in cmari teta Kate. Včasih ji pomaga še kakšno dekle iz soseščine, da gre delo hitreje od rok. Mare je prijazna, Mare je lepa, podobna je dozorevajoči breskvi, da ti poskoči srce, če ni dobro privezano. To je izkusil že prenekateri gost. Tudi njen oče Ante je prijazen, ustrezljiv, vedno nasmejan, a kaj, on je le postaran brkati Dalmatinec, Mare pa je Mare...

Turisti, posebej tisti z onstran meje, so zahtevni. Dostikrat preveč. Hočejo hitro, prijazno postrežbo. Izmišljajo si vse mogoče. Godrnjajo, če jim ne streže mlada Mare in če se noče veselo smehljati na vse tisto, kar ji pripovedujejo in namigujejo.

– Ja, pravi Mare, le zakaj zahtevajo prijaznost samo od nas, ki goste gostimo in se trudimo, da jim ustrezemo. Tudi mi pričakujemo od gostov razumevanja. Posebno če izbereš ribo, ki ni med pripravljenimi jedmi na jedilnem listu, moraš vedeti, da jo je treba pač posebej pripraviti in da boš pač moral nanjo malo počakati. To ni tako, da zažvižgaš, pa ti jed pripravljena pade z neba na krožnik. Mare je zaročena. Njen fant dela v velikem hotelu. Natakarkar je v restavraciji. Prihodnje

leto sta se nameravala vzeti in prevzeti gostilno, oče je že utrujen, stara se. A zdaj se fant resno obotavlja. Izkušnje z gosti niso prijetne, čeprav se trudi, prizadeva in je prijazen. Pred dnevi ga je pijani gost celo obdolžil, da mu je z mize izmaknil listnico z denarjem. Obdolžil ga je pred vsemi gosti, javno, ga hudo osramotil. K sreči so potem našli listnico pod mizo na tleh. A gost se mu za žalitev ni opravičil. Kje neki! Gobeždal je, da ima pač slabe izkušnje in kaj vse se mu je že primerilo.

Zdaj Marin fant resno razmišlja, da pusti ta poklic in gre raje v fabriko. Če ne dobi dela doma, pa na tuje. In kaj naj stori ona, Mare? Saj očeta ne more pustiti samega. Ko nam je natakala vino iz vrča v kozarce, je imela solze v lepih očeh.

Tudi to je ena od »turističnih podobic« pri nas in najbrž še kje.

Ina

slovenski lonec

Drobovina

RAJŽELJC V MREŽICI

(Rajželjč – oporek, črevesje z vso toliščo pri mladem teletu.)

Sestavine: 1 rajželjč, 2 žemlji, 3 jajca, 1 čebula, 1 žlica moke, šop zelenega peteršilja, 1 telečja mrežica, poper, sol.

Dobro očiščen rajželjč skuhamo v slani vodi skupaj z lovorovim listom. Kuhanega ohladimo in zmeljemo ali pa drobno sesekljam. Žemlje napojimo z mlekom, da se razmočijo, jih ožmemo in damo k rajželjcu. Zarumenimo sesekljano čebulo in jo skupaj z jajci, sesekljanim peteršiljem, poprom, soljo ter moko primešamo k rajželjcu in žemljam. Vse skupaj premešamo v okusno maso. Maso oblikujemo v štruco in jo zavijemo v mrežico. Tako pripravljen rajželjč svetlo rumeno zapečemo. K jedi ponudimo krompir v kosih in solato.

Za peko ne potrebujemo masti, ker se mrežica topi in ta maščoba zadostuje za pečenje.

OKISANI VAMPI S KROMPIRJEM

Sestavine: 50 dag vampov, jušna zelenjava, 50 dag krompirja, 5 dag prekajene slanine, 3 dag svinjske masti, 10 dag čebule, 2 stroka česna, 1 žlica moke, 1 žlica paradiznikove mezge, 1 žlička paprike, dišavnice (timijan, majaron, lovorov list), šop zelenega peteršilja, kis, poper, sol.

Vampe skupaj z lovorovim listom in jušno zelenjavo skuhamo v slanem kropu do mehkega. Ohlajene narežemo na enakomerno tanke rezance. Olupljen krompir narežemo na kocke, nalijemo nanj 1,5–2 litra vode in ga damo kuhat. Dodamo mu vse naštete dišavnice. Medtem ko se krompir kuha, naredimo svetlo prežganje in na maščobi in sesekljani čebuli, ga razkuhamo, prilijemo h krompirju, dodamo zrezane vampe, strč česen, papriko in mezo, solimo, še enkrat dobro preverimo in po okusu kisamo.

filatelija

V letošnjem letu je na temo Evropsko varstvo narave Skupnost JPTT izdala serijo dveh priložnostnih znamk z motivom naravnega parka gora Biokovo in jame Pekel pri Šempetru v Savinjski dolini.

Za Biokovo, ki se razteza skoraj 36 km vzdolž Jadranskega morja, so značilni kraški pojavi. Najvišji vrh je Sveti Jure, visok 1762 m. Proti morju se Biokovo strmo spušča, proti notranjosti pa bolj položno. Poraščeno je z belim in črnim gabrom, od živalskega sveta pa je na teh vrhovih najbolj znan gams.

Nominalna vrednost znamk je 26 in 40 din. Na znamki za 26 din je prikazano Biokovo in njegova endemična rastlina »slava soteske« (Centaurea glariosa), na znamki za 40 din pa jama Pekel in slepi mehkužec Anophthalmus. Na obeh znamkah je znak Evropskega informacijskega centra za varstvo narave.

Znamke so nazobčane grebenasto in so izšle 11. junija 1984. Likovno jih

je obdelal slikar Dušan Lučić, natisnjene pa so v Zavodu za izdelavo bankovcev v Beogradu v večbarvni ofset tehniki v polah po 9 znamk.

28. junija pa je izšla serija štirih priložnostnih znamk »Favna«, na katerih so prikazani:

veliki galeb (Larus marinus) na znamki za 4 din,

navadni galeb (Larus ridibundus) na znamki za 5 din,

srebrni galeb (Larus argentatus) na znamki za 16,50 din in

navadna čigra (Sterna hirundo) na znamki za 40 din.

Galebi so ptice odprtega morja, morskih obal in večjih kopenskih voda. Veliki galeb je dolg 64–78 cm, čez peruti pa kar 150 cm. V Jugoslaviji je bolj redek, precej pa jih je na severnem Atlantiku. Navadni galeb je velik 34–37 cm, čez peruti pa ima 100 cm. Srebrni galeb je velik od 55–67 cm, čez peruti pa 138 do 155 cm. Je spremljevalec ladij, največ jih je vzdolž morskih obal. Navadna čigra je dolga 35 cm, čez peruti pa meri 135 cm. Je pogosta ptica peščin ob vodi, močvirjih širom po Jugoslaviji, jeseni pa se seli v Afriko.

Vse znamke so nazobčane grebenasto, natisnjene v tiskarni »Forum« v Novem Sadu v večbarvni ofset tehniki in polah po 25 znamk. Likovno jih je obdelal akademski slikar Andrej Milenković.

vaš kotiček

Dvoipolsobno komfortno **stanovanje**, 72 m², v Središču Domžal prodam. Ponudbe na naslov: Bojan Adamič, Ljuba Šercerja 4, Domžale, tel. (061) 722-237.

V bližini Celja oddam v njem **lokal** za opravljanje gostinske dejavnosti. Interesenti, ki so pripravljene vložiti del sredstev za lepši izgled lokala, lahko pokličejo po telefonu (063) 36-344 ali pošljejo ponudbe na naslov: IRMANČNIK MARIJA, C. na Ostrožno 129, 63000 CELJE.

Ugodno prodam najboljšemu ponudniku **posestvo** v izmeri 2 ha, 31 arov obdelovalne zemlje s stanovanjsko hišo in gospodarskim poslopjem, od tega je 80 arov vinograda moderne vzgoje, hiša nova, ostalo imetje vzdrževano. Prodajam zaradi starosti. Vprašati pri: Jože Gregl, Orešje na Bizeljškem 11, 68259 Bizeljsko, Jugoslavija.

Prodajam sodobno urejeno **kmetijo** z vsi potrebno mehanizacijo in sodobnimi hlevi, prostori so primerni tudi za obrt, 2 km od Ljutomerja ob glavni cesti Ljutomer–Radenci. Ponudbe: Mirko Rajh, Noršinci 22, 69240 Ljutomer – Slovenija, Jugoslavija, tel.: 069/81-500.

Prodava vseljivo, odlično vzdrževano **hišo** primerno za vsako obrt ali stanovanje, 10 × 20 m, enonadstropno, v turističnem kraju na Vranskem, relacija Celje–Ljubljana, z vrtom 2000 m². Ponudbe: Milena Novak, Vranksko 22, 63305 Vranksko, Slovenija, Jugoslavija.

V lepem sončnem kraju med laško in hrastniško občino, 2 km od Dola, prodajam sodobno grajeno **hišo** z vrtom in rastlinjakom (2000 m²). Informacije dobite na naslovu: Ignac Jošt, Brdce 46/a, 61431 Dol pri Hrastniku.

Triipolsobno **stanovanje** s centralno kurjavo, garažo, mansardo in dvema sončnima balkonoma v zgornji etaži hiše prodajam. Hiša je na lepem kraju Domžal. Ponudbe na naslov: Zlata Jeseničnik, Šišenska 39, 61000 Ljubljana.

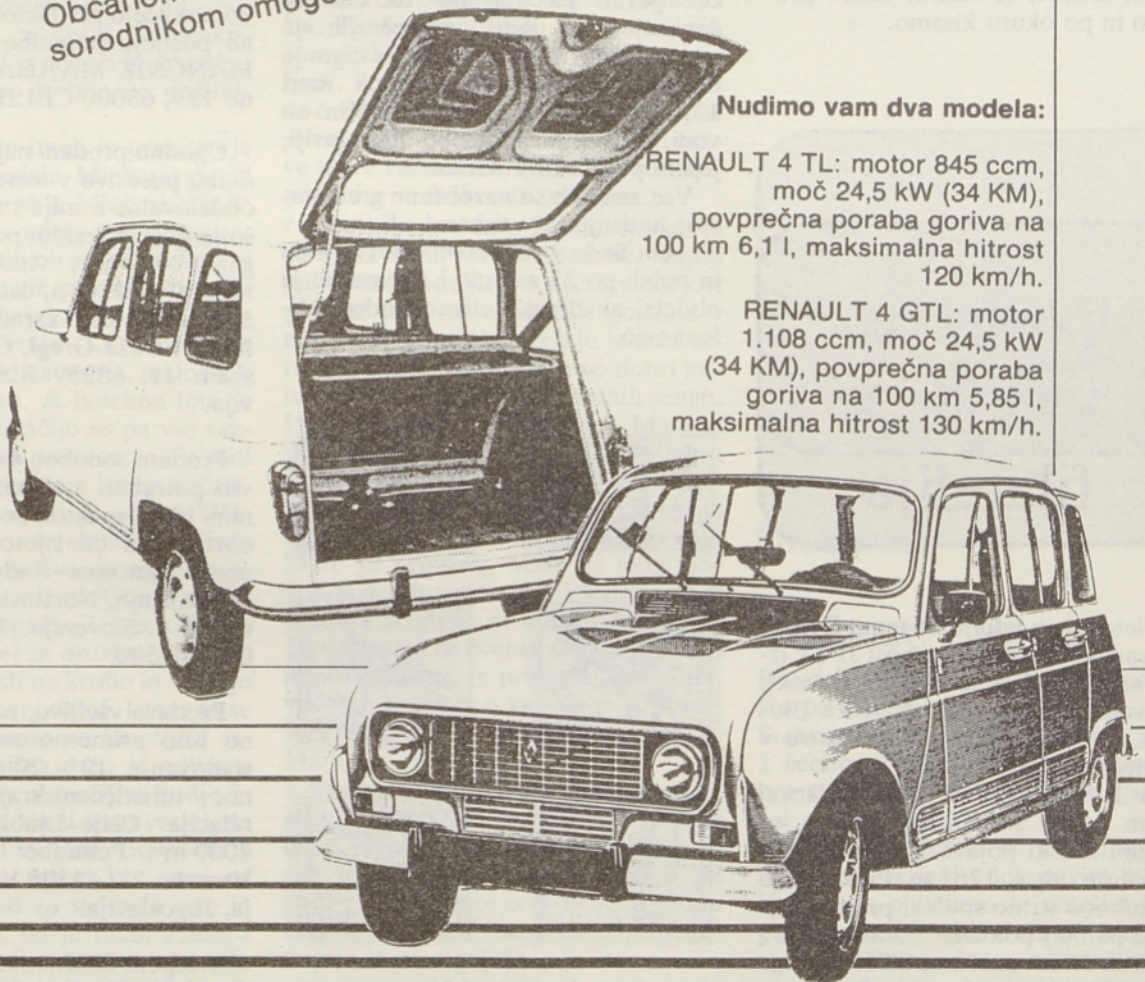
Renault 4.

MALI VELIKAN

- GOSPODAR SEDANJOSTI

Izredno ekonomično vozilo, ki ga s podiranjem zadnjih sedežev v trenutku lahko spremenite iz limuzine v dostavno vozilo.

Občanom SFRJ na delu v tujini in njihovim najožjim sorodnikom omogočamo dodatne ugodnosti.

Nudimo vam dva modela:

RENAULT 4 TL: motor 845 ccm, moč 24,5 kW (34 KM), povprečna poraba goriva na 100 km 6,1 l, maksimalna hitrost 120 km/h.

RENAULT 4 GTL: motor 1.108 ccm, moč 24,5 kW (34 KM), povprečna poraba goriva na 100 km 5,85 l, maksimalna hitrost 130 km/h.

Vabimo vas, da avto kupite v IMV Novo mesto ali njegovi prodajni mreži.

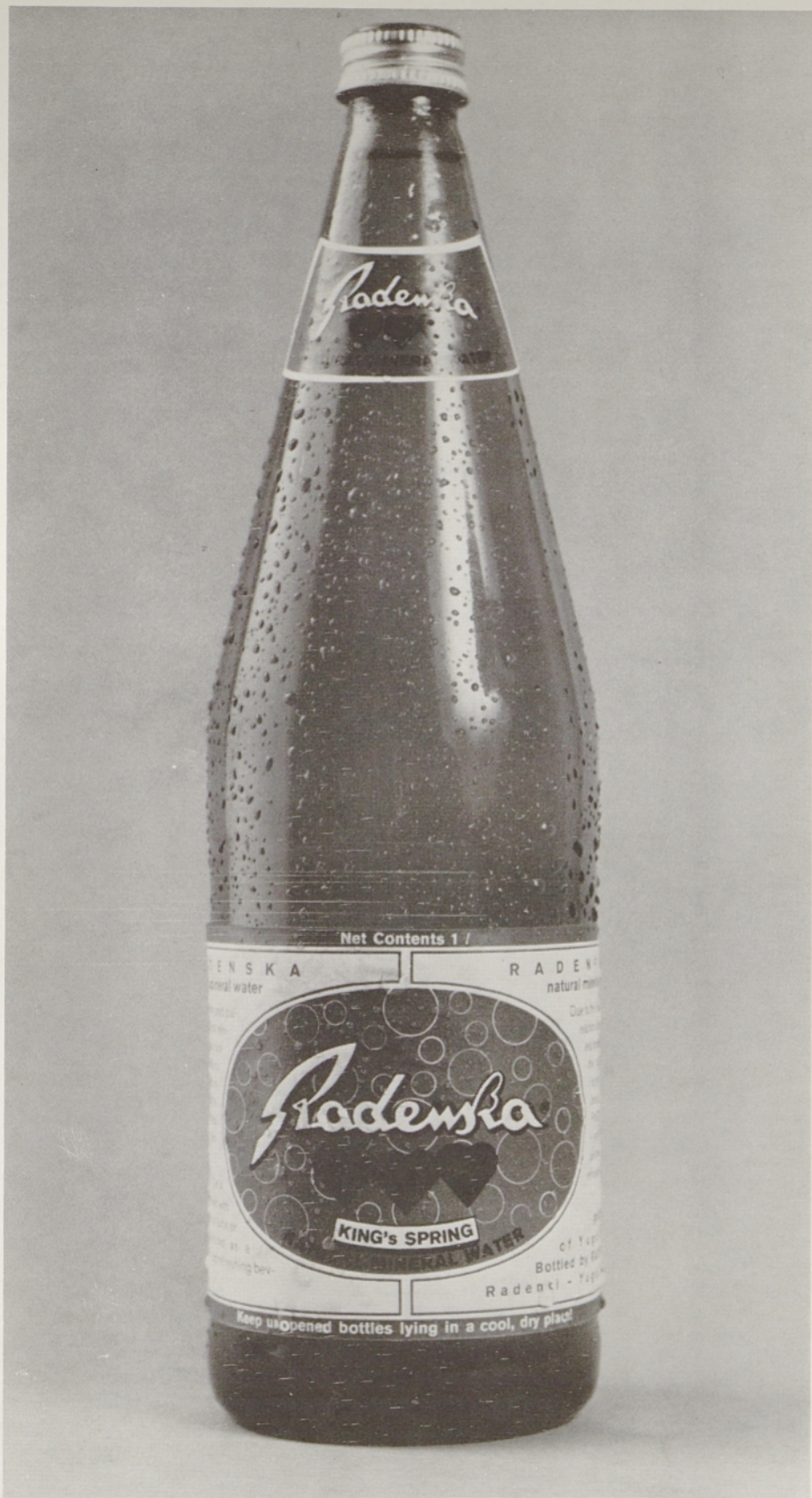
IMV, 68000 Novo mesto, Zagrebška 18-20, tel.: (068) 21-770, 22-927

IMV ADRIA-WOHNWAGEN-VERTRIEBES GmbH, Landsberger Strasse 487,

8000 MÜNCHEN 60, BRD, tel.: 9949898343055

Ljubljanska banka, Kaiserstrasse 11/III, 6000 FRANKFURT/MAIN BR DEUTSCHLAND, tel.: 9949 611 29 00 51

**NARAVA DAJE NAJBOLJŠE
RADENSKA »TRI SRCA«**

lesnina